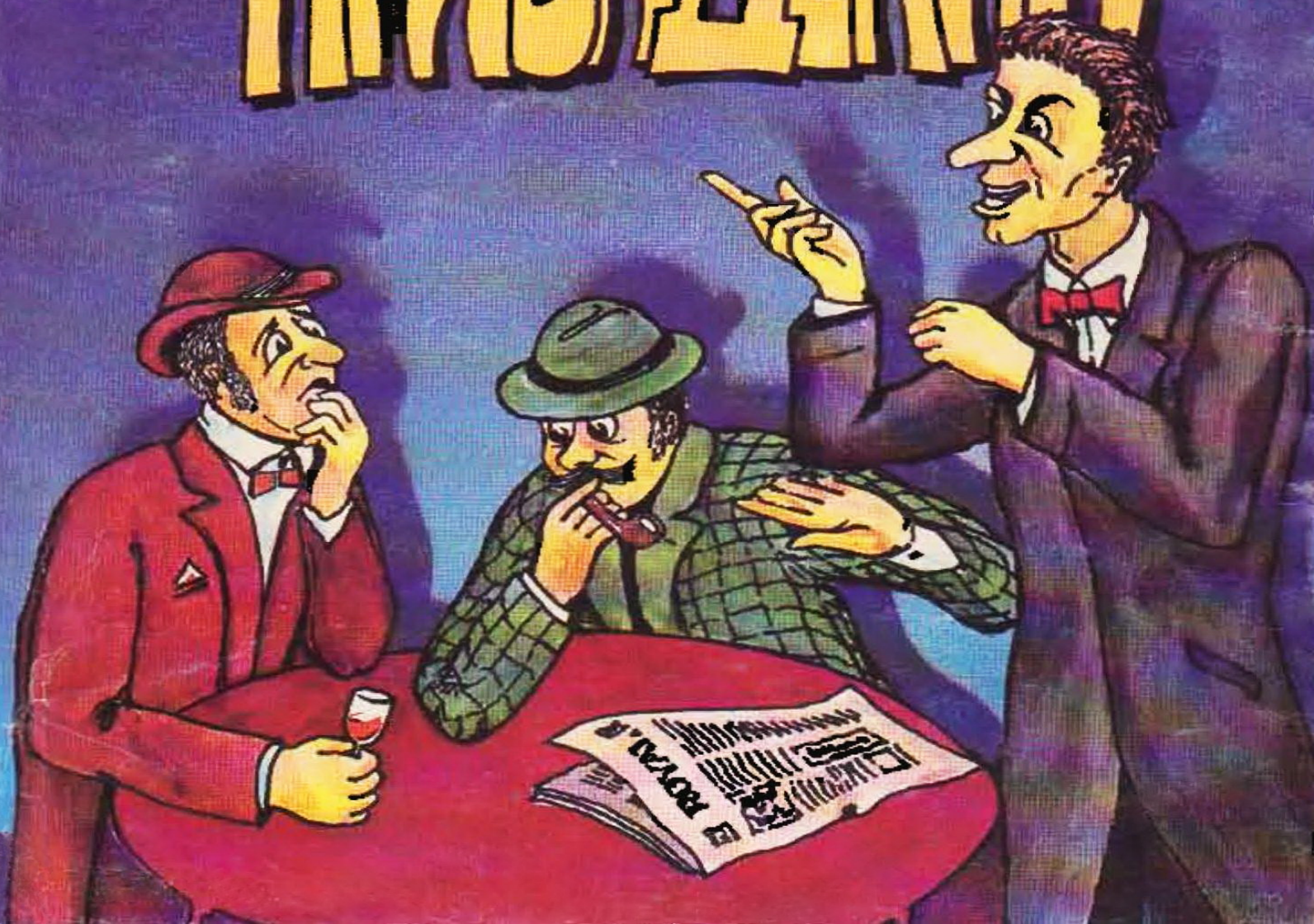

ДЖЕРЪМ К. ДЖЕРЪМ

ДЖЕНТЬЛМЕНИ

И

ПРИВИДЕНИЯ

**ДЖЕРЪМ К. ДЖЕРЪМ
ДЖЕНТЪЛМЕНИ И
ПРИВИДЕНИЯ
РАЗКАЗИ**

Превод: Екатерина Димитрова

chitanka.info

АРЕНДАТА НА „КРЪСТОСАНИТЕ КЛЮЧОВЕ“

Това е разказ за един епископ: такива разкази има много.

Веднъж в неделя епископът трябваше да произнесе проповед в катедралата „Свети Павел“. Случаят бе особено тържествен и всички благочестиви вестници на кралството поръчаха на своите специални кореспонденти репортажи от богослужението.

Единият от репортерите имаше толкова почтен вид, че на никого не би минало и през ум да го вземе за журналист. Обикновено смятаха, че е член на Съвета на графството или — в най-лошия случай — архидякон. В действителност, той бе човек далеч не безгрешен и пристрастен към джина. Живееше в Боу и в неделята, за която става дума, излезе от дома си в пет часа вечерта и се отправи към мястото на важното събитие.

Да се върви пеш във влажната и прохладна неделна вечер не е твърде приятно; кой ще го упрекне за това, че по пътя веднъж или дважд той се спираше и поръчваше за повдигане на духа си по някоя и друга чашка от любимото свое питие! Приближавайки до „Свети Павел“, той установи, че има още двайсетина минути на разположение — време напълно достатъчно, за да обърне още една, последна чашка. Минавайки през тесния двор, долепен до черковния, откри тихо заведението и, влизайки в бара, прошепна тихо, наведен над тезгяха:

— Моля ви, мила, един горещ двоен джин.

Гласът му бе изпълнен с кроткото самодоволство на преуспяващ свещеник; маниерът на поведение говореше за висока нравственост, скована от нежеланието да бъдат излишно привлечени странични погледи. Бюфетчицата, на която тези маниери и неговата външност направиха впечатление, го посочи на собственика на бара. Собственикът крадешком хвърли поглед към тази част от лицето на посетителя, която се виждаше между закопчаното догоре палто и спуснатата ниско над очите шапка. Учуди се, че такъв възпитан и скромнен на вид джентълмен изобщо знае за съществуването на джина.

Задължението на бармана обаче се състои в това да обслужва, а не да се учудва. Джинът бе подаден и изпит. И бе харесан. Джинът бе отличен: като истински познавач, репортерът определи това веднага. Нещо повече, джинът толкова му се хареса, че той реши да не пропуска случая и да поръча още една чашчица. И тъй — повтори, а може би и потрети, след което влезе в катедралата, отпусна се на пейката с готов бележник и зачака началото на службата.

По време на богослужението го овладя онова безразличие към всичко земно, в каквото човек изпада само под влиянието на религията и на алкохола. Той чу как добрият епископ прочете стих от Библията — темата на своята проповед — и веднага записа този стих в бележника си. После чу още: „шесто и последно...“ — и това записа също. Но като погледна в бележника, удиви се къде са се дянали „първо“ и тъй нататък — до „пето“ включително. Все още седеше и се чудеше, когато изведнъж видя, че всички стават и се готвят да си тръгнат. Едва сега загоря, че е проспал цялата важна част на проповедта.

И какво да прави сега? Той представяше един от водещите клерикални вестници. Тази вечер трябваше непременно да предаде пълен отчет за проповедта. Хвана за рамото един преминаващ по пътищата църковен служител и с трепет го запита дали още не си е отишъл епископът. Служителят отвърна, че не още, но се готви да си отиде.

— Необходимо ми е да го видя още сега! — възкликна развълнуваният репортер.

— Това е невъзможно — отвърна служителят. Репортерът обезумя.

— Кажете на епископа — развика се той, — че един разкаян грешник жадува да беседва с него във връзка с току-що произнесената проповед. Утре ще бъде късно.

Служителят се трогна; епископът също. Той каза, че ще поговори с грешника.

И щом го въведоха при епископа, репортерът със сълзи в очите му разказа цялата истина — премълчавайки само за джина.

Той обясни, че е беден човек, че със здравето никак не е добре, че цяла нощ не е спал и че е изминал пеша целия път от Боу дотук. Особено наблегна на това, че ако не успее да приготви репортажа си за проповедта, то ще има ужасни последствия и за него, и за семейството

му. На епископа му стана жал. И още — искаше му се отчетът за тази проповед да се появи във вестника.

— Надявам се, че случаят ще послужи за урок и вие вече няма да спите в църквата — каза с покровителствена усмивка. — За щастие, нося със себе си своите предварителни записки и ако обещаете да се отнасяте с тях много внимателно и да ми ги върнете рано сутринта, то аз ще ви ги дам.

С тези думи епископът разтвори и протегна на репортера кожена черна чантичка, където бе ръкописът, акуратно свит на тръбичка.

— По-добре вземете и чантичката — добави епископът. — Само ми донесете и едното, и другото утре сутринта по-раничко.

Когато репортерът обследва съдържанието на чантичката на светлината на лампата в притвора, той едва повярва на своето щастие. Записките на добросъвестния епископ бяха толкова подробни и четливи, че фактически не отстъпваха на никаква статия. В ръцете си репортерът държеше готов материал. Остана толкова доволен от себе си, че реши да се почерпи с още едно джинче. С такова намерение се отпрати към споменатото вече по-горе заведение.

— Вашият джин е наистина прекрасен — каза на бюфетчийката, след като гаврътна питието. — Дали да не си поръчам, миличка, още една чашка?

В единайсет часа съдържателят учтиво, но твърдо го помоли да напусне бара и репортерът се надигна с помощта на момчето-прислужник и прекоси двора. Когато той си отиде, съдържателят забеляза на същото място, където бе лежал посетителя спретната черна чантичка. Разглеждайки я от всички страни, той забеляза между дръжките ѝ медна пластинка — там бе гравирано името и титлата на собственика ѝ. Съдържателят отвори чантичката и видя акуратно свития на руло ръкопис, а в горния десен край на първата страница — отново името, но сега придружено и от адреса на епископа.

Съдържателят подсвирна и дълго стоя с широко отворени кръгли очи, вперени в отворената чанта. После намъкна палтото си, нахлупи шапка, взе чантичката и излезе от бара, смеейки се гръмко. Минавайки през двора, той позвъни на вратата в дома на настоятеля.

— Съобщете на господин свещеника — каза на слугата, — че трябва непременно да го видя. Не бих го безпокоил по това никакво време, ако работата не беше толкова важна.

Поведоха съдържателя на бара нагоре по стълбите. Като затвори вратата зад гърба си, той почтително се покашля.

— Е, мистър Питърс (нека го наречем Питърс) — попита настоятелят, — какво има?

— Сър — отвърна мистър Питърс, внимателно подбирайки думите си. — Аз във връзка с арендата. На вас, на джентълмените се надявам, някак си да го уредите и арендата ми да бъде за двайсет и една година, а не за четиринайсет.

— Господи боже! — възкликна настоятелят, възмутено скачайки от мястото си. — Нима сте дошли при мене в единайсет часа през нощта и на всичкото отгоре в неделя, за да ми говорите за своята аренда?

— Не само за това, сър — отвърна Питърс, без да губи самообладание. — Има още една работица, за която ми се иска да си поприказваме — ето я — с тези думи той постави пред настоятеля чантичката на епископа и разправи цялата история.

Настоятелят гледаше мистър Питърс, а мистър Питърс гледаше настоятеля.

— Тук трябва да има някаква грешка — каза настоятелят.

— Никаква грешка — заяви Питърс. Щом го забелязах, веднага загреях, че тука работата не е чиста. При нас такива не се отбиват и видях, че си крие лицето. Ако това не е нашия епископ, значи нищо не разбирам от епископи. Пък и после — нали това е неговата чанта, а това неговата проповед.

Мистър Питърс скръсти ръце пред гърдите си и зачака отговора на настоятеля. Настоятелят размишляваше. В историята на църквата подобни случаи са известни. Какво пречи да се повтарят?

— Някой друг освен вас знае ли за това?

— Никой — отвърна Питърс. — Засега.

— Струва ми се... на мене и се струва, мистър Питърс — каза настоятелят, — че ние ще успеем да удължим вашата аренда до двайсет и една.

— Сърдечно ви благодаря, сър — каза мистър Питърс и си отиде.

На следващата сутрин настоятелят се яви при епископа и постави пред него чантичката.

— А-а — весело каза епископът, — значи той го праща по вас?

— Да, сър — отговори настоятелят. — И слава богу, че го донесе именно на мен. Смятам за свой дълг — продължи настоятелят, — да съобщя на ваше преосвещенство, че са ми известни обстоятелствата, при които сте се разделили с тази чантичка.

Погледът на настоятелят бе суров и епископът смутено се засмя.

— Може би не биваше да постъпвам така — каза той примирително, — но нищо. Всичко е хубаво, щом свършва добре.

Настоятелят не издържа.

— О, сър! — възкликна той с жар. — В името на създателя... заради нашата църква... заклинам ви никога повече да не допускате това.

Епископът се разгневи.

— Ама за какво става въпрос? Що за шум вдитате за някакви дреболии! — извика той, но срещайки страдалческия поглед на настоятеля, замлъкна.

— Как попадна у вас тази чанта? — попита след миг.

— Донесе ми я съдържателят на „Кръстосаните ключове“ — отговори настоятелят. — Вчера вечерта сте я оставили там.

Епископът отвори уста и тежко се отпусна на стола. Като дойде на себе си, той разказа на настоятеля как в действителност е станало всичко — и настоятелят до ден днешен се старее да повярва в това.

РАЗСЕЯНИЯТ

Вие го каните да обядва у вас в четвъртък, ще бъдат още няколко души, които държат да се запознаят с него.

— Само да не сбъркаш — предупреждавате, припомняйки си някои предишни недоразумения, — недей да идваш в сряда, примерно.

Той се смее добродушно, докато търси из цялата стая своя бележник.

— За сряда е изключено — казва, — ще правя описание на костюмите от приема у лорд-мера, а в петък заминавам за Шотландия, тъй че в събота да съм на откриването на една изложба, май този път всичко ще бъде наред. Ама къде по дяволите се е дянал бележникът ми! Е, нищо, аз ще си запиша ей тука — гледай.

Стоите до него и следите как си отбелязва деня на срещата на голям лист хартия и го забожда над писалището си. И си отивате със спокойна душа.

— Надявам се, че ще дойде — казвате на жена си, докато се обличате за обед в четвъртък.

— А ти сигурен ли си, че те е разбрал? — пита с подозрение тя. И вие чувствате, че каквото и да се случи, ще излезете виновен.

Осем часа, всички гости са налице. В осем и половина камериерката тайнствено извиква жена ви във от стаята и ѝ съобщава, че в случай на по-нататъшно забавяне, готвачката решително си умива ръцете.

Връщайки се обратно, жена ви намеква, че ако въобще се обядва, то най-добре е да се почне. Тя явно не се съмнява, че вие просто сте се престрували, че го чакате и би било значително по-честно и помъжествено в самото начало да си признаете, че сте забравили да го поканите.

Докато се яде супата, вие разказвате анекдоти за неговата завеяност. Когато подават рибата, празният стол почва да подхвърля мрачни сенки върху цялата компания, а с появата на ростбифа разговорът преминава към темата за умрелите роднини.

В петък, в осем и петнайсет, той долита до вашата врата и звъни неистово. Чувайки гласа му в антрето, тръгвате насреща му.

— Извинявай, че закъснях — крещи весело той, — тъпият файтонджия ме откара на Алфредплейс, вместо...

— А ти, собствено по какъв случай идваш? — прекъсват го и изпитват към него неособено добри чувства. Той е ваш приятел, тъй че можете да не се стеснявате особено.

Той се смее и ви тупа по рамото.

— Че как, скъпи мой, за да обядвам! Умирам от глад.

— О, при това положение върви някъде другаде! — ръмжите в отговор. — Тук нищо няма да получиш.

— Що за дяволска работа — удивлява се, — та ти сам ме покани да обядвам.

— Нищо подобно — възразявате, — поканих те за четвъртък, а днеска е петък.

Той ви гледа недоверчиво.

— Защо в главата ми е останало, че беше за петък? — недоумява.

— Защото главата ти е така устроена, че в нея непременно ще остане петък, когато става дума за четвъртък — обясняват му. — Пък аз мислех, че ти днес пътуваш за Единбург.

— Велики Боже! — възкликва той. — Ами че разбира се! — и без да каже ни дума повече, хуква навън, чувате как изтичва на улицата, викайки файтона, който току-що е освободил.

Връщайки се в кабинета си, вие си представяте как той пътува чак до Шотландия във фрак, а сутринта изпраща портиера на хотела в магазина за готови дрехи. И злорадствате.

Още по-зле се получава, когато той самият е в ролята на домакин. Спомням си веднъж бях на неговата яхта. В един часа ние седяхме на кърмата с крака, потопени във водата; мястото бе пустинно, на половината път между Уолинг-фордъм и Дейс-Лок. Изведнъж иззад завоя на реката се показаха две лодки, във всяка от тях имаше по шестима души, елегантно облечени. Виждайки ни, те размахаха носни кърпички и чадъри.

— Гледай — казах аз, — поздравяват те.

— О, тук така е прието — отвърна, без даже да погледне в онази посока. — Навярно някакви чиновници се връщат от празника в Абингтън.

Лодките доплаваха по-наблизо. И възрастният джентълмен, който седеше на носа на първата, се надигна и ни извика.

Като чу гласа му, Маккей се стресна така, че едва не падна във водата.

— Боже милостиви! — възкликна. — Съвсем забравих!

— За кое? — попитах аз.

Ами че това са семействата Палмър, Греъм и Хендерсън. Поканих ги всичките на закуска, а на яхтата няма нищо — само два овнешки котлета и фунт картофи, а момчето съм го освободил до довечера.

Друг път, когато закусвахме с него в ресторанта „Хогарт-младши“, към нас приближи един общ познат, казваше се Холърд.

— Какво смятате да правите сега, приятели? — попита, присядайки до нас.

— Ще остана тук и ще пиша писма — отговорих аз.

— Ако нямате какво да правите, тръгвайте с мен — предложи Маккей. — ще откарам Лина в Ричмънд.

Лина бе тази от годениците на Маккей, за която той си спомняше. Както се изясни после, по същото време бил сгоден едновременно за три момичета. За другите две бе съвсем забравил.

— Отзад в двуколката мястото е свободно.

— С удоволствие — отзова се на поканата Холърд и те заминаха заедно.

След час и половина Холърд, мрачен и измъчен, влезе в пушалнята и се тръшна в креслото.

— Пък аз си мислех, че вие с Маккей сте вече в Ричмънд — казах.

— Той вероятно е.

— Случи ли се нещо? — попитах аз.

— Да.

Отговорите му бяха повече от пестеливи.

— Двуколката се е преобърнала? — продължих.

— Не, само аз.

Неговата реч и нервите му бяха явно разстроени. Чаках обяснение и след известно време го получих.

— До Патни се добрахме спокойно, ако не се броят няколкото сблъсквания с трамвая — каза той. — После започнахме да се

изкачваме, когато Маккей изведнъж зави зад един ъгъл. Вие познавате начина му на завиване — на тротоара, през улицата и направо в стълба на осветлението. Обикновено чакаш това и си готов, но този път съвсем не смятах, че ще завие. А когато се опомних, забелязах, че седя наред улицата и десетина идиоти ме зяпат и се хият.

В подобни случаи са ти нужни поне няколко минути, за да съобразиш къде си и какво се е случило; когато се оправих, двуколката беше вече далеко. Тичах подире ѝ почти четвърт миля, викайки с цяло гърло, а след мен се носеше тълпа момчета — те бяха във възторг и крещяха като дяволи. Бих имал същия успех, ако поканех някой покойник да седне в омнибуса и да се върне тук сред нас.

— Ако имаше поне капка мозък, той би разбрал какво се е случило — добави Холърд. — Двуколката веднага тръгна по-бързо. Аз не съм перце.

Той се оплакваше от натъртванията и го посъветвах да вземе файтон, за да се добере до къщи. Но ми отвърна, че предпочита да върви пеш.

Вечерта срещнах Маккей в театъра „Сент-Джеймс“ на една премиера — той трябваше да напише рецензия за „График“. Виждайки ме, приближи веднага.

— Тъкмо ти ми трябваш! — възкликна. — Кажу ми, возих ли днес Холърд в Ричмънд?

— Вози го.

— Ето, и Лина твърди същото — заяви той, крайно озадачен. — Но, честна дума, когато стигнахме до Кунс-хотел, него го нямаше в двуколката.

— Ами да — казах. — Ти си го загубил в Патни.

— Загубил съм го в Патни! — повтори той. — Не съм забелязал.

— Затова пък той го е забелязал. Питай го. Той е пълен с впечатления.

Всички ние говорехме, че Маккей никога няма да се ожени; смешно би било да се помисли, че ще запомни наведнъж и деня, и църквата, и момичето; а пък ако случайно стигне до олтара, ще забрави защо е дошъл, ще си въобрази, че е кум и в края на краищата ще ожени годеницата си за своя собствен шафер. Холърд предполагаше, че Маккей всъщност е отдавна женен, но това обстоятелство някак си се е

изтрило от паметта му. От своя страна аз бях уверен, че ако той все пак се ожени, ще забрави за това още на другия ден.

Обаче ние грешахме. По някакво чудо сватбата се състоя, тъй че ако Холърд се окажеше прав (а то беше съвсем възможно), трябваше да се очакват усложнения. Що се отнася до моите собствени страхове, те се разсеяха веднага, щом видях жена му. Беше мила, весела, малка женичка, но явно не от тези, които позволяват да ги забравиш.

Ожениха се през пролетта и оттогава не бяхме се виждали. Връщайки се от пътуване из Шотландия, за няколко дни спрях в Скарбъроу. След вечеря облякох шлифера и излязох да се поразходя. Валеше дъжд, но след месец в Шотландия човек не обръща внимание на английския климат, а и ми се искаше да подишам чист въздух. Борейки се с насрещния вятър, с труд вървах по брега и в тъмнината изведнъж се спънах в някакъв човек, който се беше свил в подножието на стената с надеждата поне малко да се укрие от лошото време.

Мислех, че ще ме наругае, но очевидно той бе твърде потиснат и разстроен, за да се сърди.

— Моля за извинение — казах, — не ви видях.

При звука на гласа ми той скочи.

— Ти ли си, приятелю? — извика.

— Маккей! — възкликнах аз.

— Господи, никога през живота си не съм се радвал някому така — каза той. И тъй тръсна ръката ми, че едва не я отнесе.

— Какво правиш тук, дявол да го вземе? — попитах. — Та ти си мокър до кости! — бе облечен в лека риза и панталони за тенис.

— Да — отвърна. — Изобщо не мислех, че ще завали. Утрото беше чудесно.

Почнах да се опасявам, че разсъдъкът му се е размътил от преумора.

— А защо не си отидеш вкъщи?

— Не мога. Не знам къде живея. Забравих адреса. За Бога — добави той, — отведи ме някъде и ми дай да хапна. Буквално умирам от глад.

— Никакви ли пари нямаш? — попитах, когато тръгнахме към хотела.

— Ни грош — отвърна ми. — С жена ми пристигнахме от Йорк към единайсет. Оставихме си багажа на гарата и затърсихме квартира.

Накрая се настанихме, аз се преоблякох и излязох на разходка като предупредих Мод, че ще се върна в един за закуска. И като глупак не взех адреса и не запомних пътя, по който вървах.

— Това е ужасно — продължи той, — не мога да си представя как ще я открия сега. Надявах се, че тя може би също ще излезе вечерта да се поразходи и ще дойде насам, към пушалнята и от шест часа се въртя там, покрай вратата. А нямам даже три пенса, за да вляза вътре.

— А ти не забеляза ли що за улица беше, как изглеждаше къщата? — разпитвах го аз.

— Нищо не забелязах. Оставих всичко на Мод и на нищо не обръщах внимание.

— Не опита ли да влезеш в някой пансион?

— Как да не съм! Цяла вечер чуках по разни врати и питах не живее ли тук мисис Маккей. На повечето места изобщо не ми отговаряха, просто хлопваха вратата под носа ми. Обърнах се към един полицай, мислех, че той нещо ще ме посъветва. Но тоя идиот само се разсмя. Така ме ядоса, че му насиних окото и се наложи да бягам. Сега сигурно ме издирват.

— Влязох и в един ресторант — продължи той мрачно — и се опитах да си изпрося бифтек на вересия. Но съдържателката каза, че ги знае тия номера и ме изпъди пред очите на всички. Ако не беше ти, сигурно щях да ида да се удавя.

Щом се преоблече и след като вечеря, той малко се поуспокои, но положението му бе наистина сериозно. Тяхната постоянна квартира беше заключена — роднините на жена му пътуваха някъде по Европа. Няма човек, посредством когото той би могъл да прати на жена си писмо; няма човек, по когото тя би могла да съобщи за себе си. Кой знае — ще се срещнат ли те двамата още веднъж на този свят!

Макар той и да обичаше своята жена, тревожеше се за нея и, без съмнение, много искаше да я открие, аз като че забелязах — Маккей май не очакваше с особено удоволствие срещата с мисис Маккей, ако изобщо тази среща някога би могла да се състои.

— На нея ще ѝ се стори странно — мърмореше той, доста притеснен, докато дълбокомислено сваляше чорапите си, седейки на кревата. — да, на нея това сигурно ще ѝ се стори странно.

На другия ден, в сряда, ние отидохме при адвоката и му изложихме всички обстоятелства; той провери във всички пансионати на Скарбъроу и в четвъртък вечерта Маккей (съвсем като герой в последното действие на някоя мелодрама) беше въведен в квартирата при жена си.

При следващата ни среща аз го попитах какво е казала жена му.

— О, примерно това, което и очаквах — отговори.

Но какво именно беше очаквал, той така и не ми събщи.

ПАДЕНИЕТО НА ТОМАС ХЕНРИ

Томас Хенри бе най-представителният от всички известни ми котараци. Истинското му име си оставаше Томас. Но да наричаш такъв котарак Томас би било просто нелепо. Все едно обитателите на Хардънския замък (Резиденция на тогавашния премиер-министър Уилям Гладстон.) да наричат мистър Гладстон — „Бил“. Котаракът попадна при нас благодарение на любезността на месаря от „Реформ-клуб“ и виждайки този котарак, аз веднага разбрах, че от всички лондонски клубове това е единственият, откъдето той би могъл да се появи. От животното навяваше солидното достойнство и непоколебимият консерватизъм на този клуб. Сега аз не мога точно да си спомня защо той, котаракът, бе напуснал клуба, но мисля, че причина са били разногласията с новия главен готвач, човек властен и загрижен единствено за собственото си благополучие. Месарят усетил враждата им и понеже знаеше, че нямаме котка, предложи изход от положението, който да устройва и котарака, и готвача...

Трябва да се предполага, че са се разделили доста хладно и Томас благосклонно се пресели у нас.

Едва поглеждайки го, жена ми предложи подходящо за него име — Хенри. Мина ми през ум, че още по-прилично ще бъде, ако се съчетаят двете имена и от това време почнахме да го наричаме в тесен семеен кръг Томас Хенри. А пък в разговори с приятели — Томас Хенри, ескуайр. (Щитоносец, оръженосец на рицаря; в по-ново време — благородник.)

Нашият дом допадна на Томас Хенри и той мълчаливо и сдържано изрази своето одобрение. Хареса му моето любимо кресло и той го зае. Бих могъл да изгоня оттам всеки друг котарак и то веднага, но Томас Хенри не бе от тези, които ги гонят. Ако му покажех, че съм недоволен от неговия избор, той би се отнесъл към това по същия начин, както, вероятно би се отнесла към мен кралица Виктория, ако тази знатна лейди би ме навестила, а аз ѝ намекнех, че съм зает и че не

би било лошо да намине някой друг път. Той би станал и би се отдалечил, но никога повече нямаше да заговори с мен, колкото и дълго да живеехме оттук нататък под един покрив.

У нас по това време пребиваваше една личност /тя и сега живее с нас, но е по-възрастна и по-разсъдлива/, която не изпитваше уважение към котките. Тя предполагаше, че опашката на котката е само за това — да ти бъде по-удобно да я хванеш и да вдигнеш животното от пода. Тя си въобразяваше също така, че котката трябва да се храни насила и непременно с лъжичка и че тези зверчета обожават возенето в количка за кукли. Плашеше ме първата среща на Томас Хенри с тази личност. Боях се, че той, съдейки по нея, може да си създаде погрешна представа за нашето семейство като цяло и така ние окончателно да паднем в очите му.

Но моите опасения се оказаха напразни. В Томас Хенри имаше нещо такова, което изключваше прекалената непринуденост в отношенията и съвършено изключваше всякакво фамилиарничене. Той вежливо, но твърдо веднага постави на мястото ѝ дръзката особа. Плахо, със зараждащо се уважение тя посегна към опашката му. Без да бърза котаракът прибра опашката и я погледна. В този поглед нямаше нито гняв, нито обида. С такова изражение вероятно Соломон е приемал знаците на внимание от страна на Савската царица. Снизходително и с чувство на превъзходство.

Наистина, Томас Хенри бе джентълмен сред котарациите. Един мой приятел, който вярва в преселението на душите, твърдеше, че това бил лорд Честърфилд. Томас Хенри никога не изпросваше храната си, както правят другите котки. Обикновено, по време на ядене, той сядаше наблизко до мен и чакаше кога ще му сервираат. Ядеше само овче котлетче, а към препечено говеждо не би погледнал за нищо на света. Тъй се случи, че веднъж един от нашите гости му предложи хрущял; той мълчаливо стана, излезе от стаята и не се показа повече, докато нашият приятел не си отиде.

Но у всеки от нас се таят слабости и слабостта на Томас Хенри беше печената патица. Поведението на Томас Хенри при вида на печената патица представляваше за мен психологическо откровение. Откри ми се най-истинската и животинска страна на неговия характер. При вида на печената патица Томас Хенри ставаше котарак и само котарак, с всички първобитни инстинкти на своя род. Чувството за

собствено достойнство се отлепяше от него като маска. Той драскаше заради печена щтица, той се унижаваше заради нея. За парче печена патица той като че ли бе готов да продаде душата си на дявола.

Наложи ни се да се откажем от опасното ястие: болезнено бе да се гледа как пагубно действаше то на характера на котарака. Освен това неговите маниери при появата на печената патица върху масата биха могли да послужат за лош пример на децата.

Томас Хенри блестеше сред котарациите в околността. По него можеха да се сверяват часовниците. След обяда той неизменно правеше половинчасова разходка по моравата, всеки път точно в десет идваше при кухненската врата, а в единайсет вече спеше в креслото ми. Нямаше приятели сред котарациите. Не намираше удоволствие в боевете и аз се съмнявах дали е любил някога, даже в младостта си; бе изключително хладна и независима натура; към женското общество се отнасяше с пълно безразличие.

Такъв безупречен живот Томас Хенри води цялата зима. През лятото го взехме на село. Струваше ни се, че за него ще бъде полезна смяната на обстановката: той явно бе взел да пълнее. Бедният Томас Хенри! Селото, уви, го погуби. Какво именно предизвика промяната, не мога да кажа; може би непривично ободряващият въздух. Високонравственият Томас Хенри със страшна скорост се плъзна по наклонената плоскост. В първата нощ той изчезна до единайсет, през втората — не се появи изобщо, на третата се върна вкъщи към шест сутринта с доста проскубана козина на главата. Разбира се, тук не бе минало без дами — съдейки по котешкия концерт, продължил цяла нощ, били са поне дузина. Тъй или инак, Томас Хенри беше представителен кавалер и дамите взеха да идват при него и денем. След това почнаха да идват измамените котараци и да искат удовлетворение, което Томас Хенри, справедливостта изискваше да го кажем, никога не отказваше да даде.

Селските момчетии по цял ден висяха около дома ни, наблюдавайки сраженията; при нас в кухнята непрекъснато нахлуваха разгневени жени и хвърляйки връз масата по някоя мъртва котка, призоваваха небесата и мен към въздаване на справедливост. Нашата кухня се превърна в истинска котешка морга и ми се наложи да набавя нова кухненска маса. Готвачката заяви, че ще бъде по-удобно, ако си има отделна маса. Тя просто се забърква, когато сред нарязаното месо

и зеленчуците попадат толкова мъртви котки: бои се да не би да смеси нещата. Заради това преместихме старата маса към прозореца и я оставихме за котките, а на своята маса готвачката вече никому не позволяваше да слага котки, живи или мъртви.

Веднъж я чух да пита собственичката на една умряла котка:

— И какво ще наредите да правя с нея? Да я варя ли?

— Това е моят котарак — отговори дамата, — разбирате ли?

— Много добре, но днес аз не готвя пастет от котараци. Слагайте го на котешката маса. А тази маса е моя.

Отначало „възстановяването на справедливостта“ ми излизаше по около половин کرونا, но с течение на времето котките поскъпнаха. Дотогава ги смятах евтини и изведнъж ме порази фактът, че се ценят толкова високо. Взех даже сериозно да се замислям дали да не почна да развъждам котки за продан? При цените, налагащи се постепенно в това село, бих могъл да получавам нелош доход.

— Полюбувайте се какви ги върши вашият звяр — ми каза една разгневена особа, заради която ме викнаха по време на обеду.

Аз се полюбувах. „Творението“ на Том Хенри се оказа жалко, изтощено същество, на което на оня свят навярно щеше да му е по-добре, отколкото на този. Ако нещастното създание бе мое, аз само бих благодарил на Томас Хенри; но има хора, дето не разбират кое точно е за тяхно добро.

— Не бих дала такъв котарак и за пет фунта — заяви дамата.

— То си е ваша работа — възразих, — но според мен бихте постъпили не благоразумно. В този му вид цената е не повече от шилинг. Ако се надявате някъде да получите повече — много моля.

— Но няма това е котарак? Това е християнин — каза дамата.

— Не купувам мъртви християни — отговорих твърдо. — А дори и да ги купувах, за този екземпляр все пак не бих дал повече от шилинг. Бройте го за християнин или за котарак, както ви харесва, но и в двата случая той не струва по-скъпо от шилинг.

В края на краищата се спазарихме за осемнайсет пенса.

Порази ме и числото котки, с които успя да се разправи Томас Хенри. То бе истински погром.

Веднъж вечерта, отбивайки се в кухнята — сега вече имах навика всяка вечер да ходя в кухнята и да оглеждам цялата партида

мъртви котки, постъпили през деня, — между останалите видях на масата и котарак с рядка козина — трицветна.

— Струва половин лира — каза собственикът му, който бе в кухнята с чаша бира в ръка.

Повдигнах покойника и го разгледах внимателно.

— Вчера вашият котарак го уби — продължи и собственикът. — Срам и позор!

— Моят котарак го убива вече за трети път — отговорих аз. — В събота негова собственичка се оказа мисис Хеджър, в понеделник — мисис Майърс. Още тогава забелязах нещо нередно в тая работа и си отбелязах, понеже не бях съвсем сигурен. Сега виждам, че е същият котарак. Послушайте моя съвет и го закопайте, преди да разнесе зараза. Не ме интересува колко живота има една котка, плащам само за един.

Ние неведнъж давахме възможност на Томас Хенри да се поправи, но с всеки изминат ден той се държеше все по-лошо и по-лошо, към неговите престъпления се прибави и браконьерството, той почна да краде пилета и на мене ми омръзна да плащам за неговите грехове.

Посъветвах се с градинаря и градинарят ми каза, че и преди е виждал котараци, с които се случват подобни работи.

— А не знаете ли как да го излекуваме? — попитах.

— Ами че как, сър? — отвърна градинарят, — камък на шията и в езерото: чувал съм, че това е нелошо лекарство.

— Да му дадем тогава една доза от него преди сън, а?

Градинарят така и направи и нашите неприятности свършиха. Горкият Томас Хенри! Неговият пример показва колко лесно е да се прочуеш като порядъчен, щом няма съблазни. Заради какво джентълменът, роден и израснал в атмосферата на „Реформ-клуб“ би могъл да се отклони от пътя праведен? Жал ми е за Томас Хенри и аз вече не вярвам, че селският въздух влияе благотворно на нравствеността.

ДУХЪТ НА МАРКИЗА ЕПЪЛФОРД

Това е една от онези истории, които ми разказваше келнерът Хенри — или, както той сега предпочита да го наричат, Анри — в голямата зала на ресторанта на хотел „Рифъл Алп“, където прекарах веднъж една дълга седмица между два сезона, споделяйки в звънката тишина на пустото здание, обществото на две престарели стари моми. По цели дни те изплашено си шептяха една с друга. Композиционният маниер, използван от Хенри се състои в това, че разказът обикновено започва с края, довежда до началото и завършва със средата. Аз отхвърлих този маниер като непрофесионален. Що се отнася до стила — доста своеобразен — опитах да го запазя и ми се струва, че разказът доби точно такъв вид, какъвто би имал, ако на Хенри му хрумнеше сам да излага събитията по реда им.

Първото ми място, ще си призная честно, беше едно кафене на Майл-Енд-роуд — е, какво пък, не се срамувам. На всекиго се налага да започне отнякъде. „Хамсията“ — така го наричахме, защото нямаше истинско име или, във всеки случай, то не беше известно, а този прякор страшно му отиваше — винаги продаваше вестници близо до нас: между нашето кафене и мюзик-хола на ъгъла. Понякога, като ми се случеше да обърна някоя и друга чашка, аз ще взема от него вестник, а пък ако го няма наблизко съдържателят, черпех го с кафе или с някой остатък от чинийките на посетителите — такива размени устройваха и двама ни. Той умееше да наблюдава и да се ослушва около нужните хора и понякога ми даваше полезни съвети за конните състезания, за което получаваше от мене кога шилинг, кога шест пенса — както дойде. Изобщо, беше момък от тия, за които се говори: „Този ще стигне далече.“

И ето, представете си, в един прекрасен ден изведнъж влиза при нас с такъв вид, като че ли е най-малкото собственик на кафенето и води подръка момиченце, дяволче на около дванайсет години и двамата се настаняват край масичката.

— Гарсон! — вика. — Какво е днеска менюто?

— Менюто днеска е такава — отвърщам, — че ти сега ще се разкараш навън, а това — имах предвид момиченцето, естествено, — веднага ще го заведеш там, откъдето си го взел.

Момичето беше много мръсно, но даже и така се виждаше колко е хубаво — с огромни, кръгли очи, а косите му рижи. Във всеки случай, в онези времена такива коси наричаха рижи. Сега всички дами от висшето общество носят този цвят на косите — по-скоро, стараят се да го възпроизведат колкото се може по-точно — и го определят като „кестеняв“.

— Хенри — казва ми той, без даже да му мигне окото, — боя се, че вие се забравяте. Когато аз стоя на края на тротоара и викам: „Експресно допълнително издание!“, а вие приближавате до мен със своето половин пени, тогава господарят сте вие и аз съм длъжен да ви служа. А когато аз вляза при вас в кафенето, поръчвам си нещо и плащам за него, тогава господарят съм аз. Ясно ли ви е? Можете да ми донесете печени свински гърди и две яйца, само, моля, да не са от миналата година. А за лейди — треска на скара, по-едричка и, бъдете тъй добър, още — чаша какао.

Какво пък. В думите му имаше доста истина — той винаги се отличаваше със завидно трезво мислене. Донесох каквото поръча. А как момичето се справяше с всичко, което се сервираше — то бе рядко зрелище. Очевидно, няколко дена не беше яла нищо. Тя омете голямата треска за девет пенса заедно с кожичката, а после две порции печени свински гърди, по пени за порция и шест сандвича — наричахме ги „стълбички“ — и два пъти по половин пинта какао, а само то можеше напълно да засити човека, понеже го варяхме по всички правила. Явно Хамсията бе успяла тоя ден да изкара добра пари. Той така я кандардисваше да си хапва и да не се притеснява, като че беше безплатно.

— Вземи си яйце — предложи й, щом гърдите изчезнаха от чинията. — Изяж едно от тия яйца и тогава ще бъдеш вече съвсем сита.

— Струва ми се, че май не мога повече — отговаря тя, след кратко мислене.

— Ти, разбира се, по-добре знаеш на какво си способна — казва той. — Може би за тебе е по-добре да не ядеш това яйце. Особено, ако не си свикнала да живееш нашироко.

Зарадвах се, когато свършиха, защото се тревожех да не би да не платят. Но той оправи сметката спокойно и даже ми даде половин пени бакшиш.

Това бе първият случай, когато ми се наложи да ги обслужвам, но както ще се уверите, съвсем не последният. Оттогава той почна често да я води при нас. Тя не знаеше името си и своя произход, тъй че те двамата напълно си подхождаха. Разказала му само, че била избягала от една баба, която я биела и у която живеела някъде си в Лаймхаус. Той я настани у друга една старица на тавана в същата сграда, където самият нощуваше — когато обстоятелствата му позволяваха това. Научи я да вика: „Извънредно издание!“ и й намери подходящо място на ъгъла. Хамсията и Рижото — нея така я нарекохме — смятаха, че между тях има роман, макар той да бе на петнайсет, а тя — на не повече от дванайсет. Е, че е влюбен в нея се виждаше от пръв поглед. Макар, разбира се, да не си позволяваше никакви нежности. Не беше в неговия стил. Той следеше тя да се държи добре, а тя пък бе длъжна да се съобразява с това, което, трябва да предполагаме, й беше само от полза. В случай на нужда, той, без да се стеснява, й удряше по някой шамар. Тъй е прието при по-простите хора, сър. За нищо и никакво те пляскат на своята по една яка тупаница, ето тъй, както ние с вас бихме изругали или бихме запратили по нашата мисис събувалката за ботуши.

След това си намерих място в града и се магнах от кафенето, тъй че не ги видях пет години. Следващият път ги срещнах в ресторанта на Оксфорд-стрийт — беше едно такова любителско заведение, където цялата работа вършат жени, а те нищо не разбират от нашия занаят и прекарват времето си в клюки и романи — аз ги наричам не любителски, а „любовни“ заведения. Там имаха една такава съвсем светлоруса шефка, която нищо не чуваше, когато някой се обърне към нея, защото слушаше през цялото време какво й шепне през тезгяха някакъв дърт глупак. Келнерките вероятно мислеха, че добрата работа се състои в това да си приказваш с часове с посетители, поръчали си по чашка кафе за два пенса, а пък ако се появи истински клиент и се осмели действително да поръча нещо, приемаха го като оскърбление. Накъдрената касиерка по цял ден любезничеше с двама млади билетопродавачи от съседния мюзик-хол, които идваха поред, сменяйки се един друг. Понякога тя се откъсваше от това си занимание,

за да получи пари от клиента, а понякога — не. През живота ми се е случвало да попадам в различни подозрителни заведения, а и келнерите съвсем не са такива слепи сови, както е прието да се мисли. Но никога — нито преди, нито после — не ми се бе случвало да видя едновременно толкова много интимни двойчици, както там. Беше загубена тъмна дупка и влюбените като че с нюха си я откриваха и седяха в нея с часове над няколко чашки чай и пасти „асорти“. „Идилия“ — ще кажат някои, но мен лично това зрелище ме докарваше до най-мрачно разположение на духа. Навърташе се, например, една девойка с особено странен вид, с красиви очи, а ръцете ѝ дълги и тънки — просто ужас. Идваше винаги със своя приятел в три часа. Ухажваша се по такъв начин, че просто да си умреш от смях. Тя го щипеше под масата и го бодеше с фиба, а оня седеше и не сваляше очи от нея, като че гаджето му беше дъхав бифтек с лук, а той самият — гладен скитник, дето надзърта от улицата през прозореца. Да, то бе изключителна история, както научих по-късно. Някой път ще ви я разкажа.

В това заведение ме наеха за „тежките работи“, но тъй като най-тежката поръчка, която ми възложиха се състоеше от студена шунка и пиле, за които трябваше да отскоча до съседната кръчма, предполагам, че им бях нужен повече за фасон.

Бях изкарал там вече две седмици и чувствах, че почва да ми писва, когато изведнъж влиза Хамсията. Толкова се бе изменил, че в първия момент не го познах. Докаран в кариран костюм и бял цилиндър, размахваше бастунче със сребърна дръжка — тия патерици бяха тогава много на мода. Но, което ме порази повече от всичко — ръкавиците! Е, моята външност сигурно не бе се кой знае колко усъвършенствала, защото той от пръв поглед ме позна и ми протегна ръка.

— А, Хенри — казва, — виждам, че си се издигнал в живота.

— Да — казвам и стискам ръката му, — и няма да ми е особено мъчно, ако се издигна още повече, някъде по-далече от тая кръчмица в каквата и да е посока. Но ти явно си направил блестяща кариера?

— Нищо особено — отговаря. — Аз съм журналист.

— Виж ти! — казвам. — И в каква област? — щото съм ги виждал достатъчно, докато половин година работех в едно заведение на „Флийт стрийт“. Е, техните одеяния нямаха такова великолепие, ако

може така да се каже. Доспехите на Хамсията явно му струваха доста тлъста сума. Връзката му примерно бе забодена с игла, за чийто брилянт някой, ако не той самият, беше се изръсил поне с петдесет фунта.

— Виждаш ли — каза той, — аз не се занимавам с полицейски репортажи, аз подавам информация на онези, които се интересуват от конни надбягвания. Капитан Кил, може и да си чувал? Това съм аз.

— Ами? Самият капитан Кил? — викам. — Ясно, чувал съм за него.

— Самият. И тъй — продължава той, — всичко се прави много лесно. Понякога конете, на които съветваме да се заложи завършват първи и тогава, бъдете уверен, този факт в нашия вестник не се премълчава. Е, ако пък сбъркаме, никой не е длъжен да рекламира собствените си неуспехи, нали?

Той си поръча чаша кафе. Предупреди ме, че има среща, а докато чакаше си поговорихме за старите времена.

— А как е Рижото? — попитах.

— Мис Керолайн Тревелиен — отговори той, — се чувства отлично.

— Охо — удивих се, — значи вие сте научили името и фамилията ѝ?

— Да, ние узнахме това-онова относно тази лейди — вика той. — Помниш ли как танцуваше тя?

— Зависи какво имаш предвид — отвърщам. — Виждал съм как си въртеше полите там, до нашето кафене, когато го нямаше наблизко фараона. (униформен полицай, ченге /жарг./)

— Именно това имам предвид. Сега то е доста модно. Нарича се „каскаден танц“. Тя утре дебютира в мюзик-хола „Оксфорд“. И тъкмо тя сега ще дойде тук. Тъй че, вярвай ми, сигурен съм, че ще направи кариера.

— Напълно възможно. Би ѝ отивало.

— Ние открихме още нещо у нея — той се наведе през масата и добави шепнешком като че ли ми съобщаваше изключителна тайна. — Тя има глас.

— Така ли? — викам. — Случва се с жените.

— Ама не! Тя има такъв глас, че е приятно да го слушаш.

— Да смятам ли, че това е някакво нейно особено качество.

— Именно така, моето момче.

След известно време тя дойде. Бих я разпознал веднага по очите и по рижите букли, макар че сега беше толкова чистички, че обядът би могъл да се сервира направо в дланите ѝ. А как беше облечена! Неведнъж ми се е случвало да бъда сред аристократи, е, та съм виждал херцогини в по-ефектни и, може би, в по-скъпи тоалети, но нейната рокля само обграждаше и подчертаваше една истинска красота. А че бе красавица, можете да ми вярвате. И нищо чудно, че всякакви вятърничави типове ѝ налитаха като мухи на кекс.

Не бяха минали и три месеца, откакто по нея се побърка цял Лондон — или в крайна сметка всичките лондонски мюзик-холове. Портретите ѝ можеха да се видят на всяка витрина и не по-малко от половината вестници на Лондон напечатиха интервюта с нея. Стана ясно, че е дъщеря на офицер, загинал в Индия, когато била съвсем мъничка и още, че е племенница на някакъв си австралийски епископ, също покойник. Явно не бе успяла да завари жив никого от своите предци, но те всичките са били важни личности. Образованието си — без това не може — получила в дома на далечна своя родственица и рано открила наклонност към танците, макар близките ѝ отначало силно се противели на нейното влечение към сцената. Е, и по-нататък всичко в тоя дух, както и се полага в подобни случаи. Оказа се, естествено, че тя е роднина с един от най-известните съдии, а що се отнася до сцената, то — явява се там, само за да има възможност да издържа баба си или, може би, болната си сестра, не помня точно. Чуден народ са вестникарите — могат да схрускат мигновено когото искат.

Хамсията не взимаше нито пенс от парите ѝ, но даже да ѝ беше агент за двацет и пет процента, не би могъл да направи за нея повече, през цялото време поддържаше шума около нейното име и работата стигна дотам, че ако вие не бихте желали повече да слушате каквото и да било за Керолайн Тревелиен, то ви оставаше само едно — да легнете в кревата и да не поглеждате никакъв вестник. Тя беше навсякъде: Керолайн Тревелиен в дома си, Керолайн Тревелиен в Брайтън, Керолайн Тревелиен и персийският шах, Керолайн Тревелиен и стара търговка на плодове. Или — ако не е самата Керолайн Тревелиен, то ще е кученцето на Керолай Тревелиен, с което

непременно се случват разни необикновени неща: ту се загубва, ту се намира, ту пада в реката — какво точно, просто няма значение.

В същата година се преместих от „Оксфорд стрийт“ в новата „Подкова“ — тъкмо тогава я преустрои — и там ги виждах често, понеже идваха да закусят или да вечерят, може да се каже, едва ли не всеки ден. Хамсията или капитан Кил, както всички го наричаха, се представяше за неин доведен брат.

— Виждаш ли — обясняваше ми, — трябва да ѝ бъде някакъв роднина. Разбира се, можех да ѝ стана просто брат, щеше да е даже по-удобно, само че фамилната ни прилика не е достатъчно силна. Ние сме с два типа красота — и в това той бе, естествено, свършено прав.

— А защо не се ожениш за нея — викам, — и да се свърши наведнъж с всички усложнения?

— Мислих за това — отговори ми сериозно. — И прекрасно знам, че тя би се съгласила, ако ѝ бях поднесъл тази мисъл преди да открие себе си. Но сега, според мене, би било несправедливо.

— Тоест, как така несправедливо?

— Ами по отношение на нея несправедливо. Аз, ясно, постигнах много в този живот — доколкото ми стигат силите; тя, обаче... въобще тя сега може да се ожени за всеки лорд. Изборът ѝ е богат. Там има един такъв, аз даже го проверих, както следва. Той ще стане херцог, ако някакво си бабе предаде богу дух, което се очаква, а маркиз ще е при всички положения, това е сигурно. И намеренията му са съвсем сериозни, няма съмнение. Би било несправедливо да се изпреча на пътя ѝ.

— Ти — викам, — знаеш по-добре, но мене лично ми се струва, че без тебе, тя не би имала никакъв път, на който някой да се изпречи.

— Е, това са глупости. Аз, разбира се, съм доста привързан към нея, но няма да си поръчам надгробен камък с теменужки, даже ако тя никога не стане мис Кил. Бизнесът си е бизнес. И в моите намерения не влиза да ѝ подлагам крак.

Често си мислех какво ли би казала тя, ако на него му хрумнеше да ѝ изложи своите съображения по този въпрос. Да, тя е добро момиче, само че ѝ се беше завъртяла главата от това, което четеше по вестниците за себе си и в края на краищата поне наполовина бе повярвала на цялата тая щуротия. Например роднинските връзки със знаменития съдия, те май я затрудняваха понякога и тя вече се

държеше с Хамсията не така естествено, както някога на Майл-Енд-роуд. А той не беше от тези, които чакат какво ще им наредят.

И ето че веднъж, закусвайки при нас самичък, той изведнъж вдига чашата си и вика:

— Е, Хенри, желая ти късмет. Сега ние с тебе известно време няма да се виждаме.

— Що за новини? — викам.

— Ами нищо. Просто ми е време да заминавам. Отивам в Африка.

— Тъй. Ами как ще бъде с...

— Всичко е наред — прекъсва ме той. — Уредих тая работа. Просто пръстите да си оближеш. Право да ти кажа, заради това и заминавам.

Не разбрах веднага за какво става дума и помислих, че и тя заминава с него.

— Не — казва той. — Тя ще стане херцогиня Рейдингшир с любезното съгласие на онова бабе, за което съм ти говорил. Пък ако не, ще бъде маркиза Епълфорд. То е сигурна работа. Те утре без излишен шум ще сключат граждански брак и после аз заминавам.

— Че каква нужда има?

— Никаква — отговаря. — Просто така ми се иска. Виждаш ли, когато аз замина, нищо с нищо няма да я свързва: нищо няма да ѝ попречи да стане солидна аристократка. А пък с доведеното братче, за което ще е нужно през цялото време да е нащрек и да е готово с всякакви легенди относно родословието и наследствените владения — а произношението му не е особено аристократично — тук рано или късно ще възникнат усложнения. Когато изчезна, всичко ще стане от просто по-просто. Разбираш ли?

Е, така значи се случи всичко по-нататък. Разбира се, когато семейството научи, скандалът бе огромен и на ловък адвокат бе поръчано да обяви тая работа за незаконна. Не се спряха пред никакви разноски, можете да не се съмнявате, но не им се получи. Не успяха да открият нищо такова, което да използват против нея. Тя се държеше твърдо и мълчеше. Тъй, че им се наложи да отстъпят. Младоженците напуснаха Лондон и проживяха две години в къщата си извън града и в чужбина, а когато приказките поутихнаха, се върнаха обратно. Често срещам по вестниците нейното име, винаги пишеха за нея, каква е

очарователна и любезна, и красива — очевидно роднините на маркиза бяха решили да се примирят със съществуването ѝ.

И ето, че една вечер тя дойде в „Савой“. На това място попаднах само благодарение на жена си и ще ви кажа, че това място е много хубаво за всеки, който добре си разбира от работата. Никога не бих набрал смелост да се покажа там, ако не беше моята половинка. Тя е умна жена, изобщо си я бива. Страшно ми провървя, че се ожених за нея.

— Обръсни тези мустаци, не може да се каже, че те украсяват — ми вика тя, — и върви, опитай се. Само не се мъчи да говориш на чужди езици. Говори на развален английски и веднъж-дваж свий рамене. При тебе всичко това се получава чудесно.

Направих каквото ме съветваше. Разбира се, управителят веднага позна, че не съм чужденец, но аз ловко подпъхвах тук-таме „уи, мосю“, пък те, очевидно, нямаха кой знае какъв избор — страшно им трябваша хора. Както и да е, взеха ме и аз там работих цял сезон, и това ме направи човек. И така, влиза тя веднъж в ресторанта, истинска аристократка, цялата в кожи и брилянти и с такъв вид, че всяка родена маркиза би могла да ѝ завиди. Приближава към една от моите маси и сядва. С нея беше мъжът ѝ, но той само повтаряше нейните заповеди.

Ясно, че се държах така, сякаш никога дотогава в живота си не съм я виждал, а в същото време, докато тя ровеше в майонезата и попейваше на малки глътки бялото вино, си спомнях кафенето, треската за девет пенса и какаото.

— Донесете ми мантото — му каза тя след малко. — Хладно ми е.

Той веднага става и излиза. Без да извърща глава, заговори с мене така, все едно просто поръчваше нещо, а аз почтително стоях зад стола ѝ и отвърщах в същия тон.

— Да си получавал нещо от Хамсията? — пита ме тя.

— Получих едно или две писма, ваша светлост — отвърщам.

— Зарежи това — вика, — повдига ми се от „ваша светлост“. Говори на прост английски език, сега не ми се случва често да го слушам. Е, и как е той там?

— Изглежда, че всичко е наред. Пише, че е отворил хотел и печели доста пари.

— Ще ми се да съм заедно с него там!

— Ами? — викам. — Значи нищо добро не излезе от тази работа?

— Прилича на погребение, само че без покойник — отговаря. — И ми се пада, естествено, след като бях толкова глупава.

Но ето, че се връща този маркиз с нейното манто; аз викам: „Сертенман, мадам“ и бързам да изчезна.

Често я виждах там и при възможност тя, случваше се, да размени с мене по някоя и друга думичка. Явно, бе ѝ приятно да поговори на своя роден език, но аз всеки път се чувствах неудобно при мисълта, че може някой да я чуе.

После получих още едно писмо от Хамсията. Той пишеше, че е дошъл за малко в Лондон и се е настанил у Морли; канеше ме да намина.

Не бе се изменил много, само дето беше малко напълнял и придобил още по-преуспяващ вид. Разбира се, заговорихме за нейна светлост и аз му предадох онова, което тя каза тогава.

— Странни създания са тези жени — вика, — сами не знаят какво им трябва.

— Ама не, те прекрасно знаят какво им трябва, само че не предварително. Откъде би могла да знае какво е да си маркиза, без да е пробвала?

— Жалко — вика той, силно натъжен. — Аз пък си мислех, че това е тъкмо за нея. Аз се вдигнах насам, само за да я погледна и да се уверя, че при нея всичко е наред. Излиза, че по-добре да не бях идвал.

— А ти самият още ли не мислиш за женитба?

— Мислил съм. Когато човек е над трийсет, можеш да ми вярваш, му е скучно да живее без жена и деца. А за фалшификации по рецептата на Дон Жуан просто нямам талант.

— Приличаш на мен — викам, — аз сядам след работа в своето кътче с луличката и по домашни пантофи и не са ми нужни никакви други удоволствия. Бързо ще си намериш някоя да ти допадне.

— Не. Няма да си намеря. Срецнах някои, които биха могли да ми допаднат, ако я нямаше нея. Приличам на онези аристократи, които ни посещават — те от деца са се хранили със засукани неща от рода на „ris de veau a la financier“, сега вече не можеш да ги накараш да се тъпчат с бекон и зеленчуци.

Намекнах ѝ туй-онуй, когато я видях следващия път при нас и веднъж в ранната утрин те се срещнаха в Кенсингтън Гардънс — като че случайно. Какво са си казали един на друг не знам, защото той в същата вечер отплава обратно в Африка, а дълго време не виждах нейна светлост — бе краят на сезона.

Когато я срещнах отново — в хотел „Бристол“ в Париж — тя бе в траур по своя мъж, маркиза, починал преди осем месеца. Той така и не доживя до херцогската титла — бабето се оказа по-яко, отколкото предполагаша и не се предаваше. Така че тя си остана всичко на всичко маркиза и състоянието ѝ — макар и не малко — не представляваше нищо потресаващо, истинска дреболия за подобни аристократи. За щастие, изпратиха ме мене да я обслужа, тъй като тя бе поискала някой, който говори английски. И тя като че се зарадва, когато ме видя.

— Е — викам, — трябва да се предполага, че скоро ще бъдеш съдържателката на онзи бар в Кейптаун?

— Помисли какво говориш — отвърща тя. — Как може маркиза Епълфорд да се омъжи за хотелиер?

— А защо да не може, щом той ѝ харесва? Какъв е смисълът да си маркиза, ако не правиш онова, което ти се харесва?

— Тъкмо — сърдито ме отрязва тя. — Не може. Би било нечестно спрямо тяхното семейство. Не, аз харчех техни пари, а и сега ги харча. Те не ме обичат, но никога няма да кажат, че съм ги опозорила. Също имат свои чувства, както и аз.

— А защо да не се откажеш от тези пари в тяхна полза? — Чуval съм — те са бедни хора, така че само ще се зарадват.

— Невъзможно. Това е моята пожизнена рента. Докато съм жива, ще я получавам и, докато съм жива, трябва да остана маркиза Епълфорд.

Дояде супата, побутна чинията и още веднъж повтори за себе си: „Докато съм жива“. А после изведнъж подскочи и вика:

— Честна дума, а защо пък не?

— Какво защо пък не? — питам.

— Нищо — отговаря тя. — Донеси ми бланка за телеграма и побързо, ако може.

Донесох ѝ бланка, тя написва телеграмата и веднага я даде на портиера, а след като свърши с това, отново седна зад масата и се

справи с обяда си.

Повече не се обръщаше към мен, а и аз не ѝ досаждах.

На сутринта получи отговор, много се развълнува и в същия ден напусна хотела. А следващите съобщения за нея научих вече от вестниците, където бе поместена бележка под заглавие: „Смъртта на маркиза Епълфорд. Нещастен случай“. Там ставаше дума, че тя излязла да се вози на лодка в едно от италианските езера, съпровождана само от лодкар. Излязла буря и лодката се обърнала. Лодкарят доплувал до брега, но не успял да спаси своята пътничка. Даже не успели да намерят тялото ѝ. Вестникът напомняше на читателите, че загиналата е родена като Керолайн Тревелиен, в миналото знаменита трагическа актриса, дъщеря на известния съдия в Индия Тревелиен.

Два дни ходих мрачен заради това съобщение. Аз, може да се каже, я познавах от дете и винаги съм се интересувал от съдбата ѝ. Глупаво, разбира се, но хотелите и ресторанти отчасти загубиха моя интерес, защото вече нямаше надежда да я срещна в един от тях.

От Париж се преместих във Венеция и постъпих в един неголям хотел. Моята жена смяташе, че няма да е лошо да понауча малко италиански или може би просто ѝ се искаше да поживее във Венеция. Това ѝ е хубавото на нашата професия — може да попътуваш по света. Ресторанчето не го биваше и ето, че една вечер, когато лампите още не бяха запалени и нямаше посетители, реших да почета вестник, но изведнъж чух да се отваря вратата, обърнах се и виждам да влиза тя. Да я сбъркам с друга — изключено: не беше от тези, дето ги бъркат.

Очите ми се качиха на челото, а тя идва все по-близо и тогава прошепнах:

— Рижо! — това име кой знае защо първо ми дойде наум.

— Същата — вика и сяда до масата насреща ми и като почна да се смее!

Не можех да кажа ни дума, не можех да помръдна, до такава степен бях ошашавен и колкото по-изплашено я гледах, толкова по-силно тя се смееше, докато накрая не влезе Хамсията. Никак не приличаше на призрак. Напротив, видът му бе такъв, като че е заложил на число, което печели.

— Охо, та това е Хенри! — вика той и ме хлопва по гърба с такава сила, че моментално идвам на себе си.

— Пък аз си мислех, че си умряла — викам и продължавам да я разглеждам. — Четох във вестника: „Смъртта на маркиза Епълфорд“.

— Точно така и беше — отговаря тя. — Маркиза Епълфорд умря и слава богу. А пък аз съм мисис Кил, родена Рижото.

— Помниш ли, ти казваше, че скоро ще си намеря някоя, дето да ми допада? — ми вика Хамсията. — И, честна дума, прав беше. Намерих. Все изчаквах да срещна някого, който да се сравнява с нейна светлост и, боя се, дълго би ми се наложило да чакам, ако не бях се сблъскал с нея.

И тук той я хваща подръка, по същия начин, доколкото си спомням, както в онзи ден, когато за първи път я доведе в кафенето. И боже мой, колко отдавна беше това!

Тъй завърши една от историите, които ми разказа келнерът Хенри. По негова молба поставих на героите измислени имена, тъй като Хенри твърди, че Първокласният Семейен Комерчески хотел на капитан Кил в Кейптаун съществува и до ден днешен и стопанката му е все същата — красивата червенокоса жена с прекрасни очи, която може да бъде сметната и за херцогиня, докато не заговори. Произношението ѝ все още леко напомня за улицата „Майл-Енд-роуд“.

СЮРПРИЗЪТ НА МИСТЪР МИЛБЪРИ

— Не, с тях на тази тема по-добре хич и не говорете — каза Хенри, стоейки на балкона с праметната през ръката салфетка и попийвайки от бургундското, с което го бях почерпил. — Ако пък вземеш да им обясняваш, те няма да ти повярват. Но то е самата истина. Без дрешките нито една няма да може.

— Кой няма да повярва и на какво? — попитах аз.

Хенри имаше странния навик да разсъждава на глас по повод своите неизказани мисли и това превръщаше речта му в абсолютна главоблъсканица.

Ние току-що спорехме дали сардините изпълняват по-добре своето предназначение като мезе или като предястие. Сега недоумявах защо сардините, за разлика от другите риби, притежават особено недоверчив характер и се мъчех да си представя костюма, който би отивал на леко заоблената сардинска фигура. Хенри остави чашата и се опита да ми обясни в какво се състои работата.

— Имам предвид жените. За нищо на света не могат да отличат едно голо дете от друго. Моята сестра е бавачка и тя ще потвърди ако я попитате, че до тримесечната им възраст между тях няма никаква разлика. Може, разбира се, да се намери разлика между момче и момиче или между християнското бебе и чернокожото дяволче; но не бива да си въобразявате, че когато са голи някой ще може с увереност да каже, че ето, значи, това е Смит, а това — Джонс. Съблечете ги, увийте ги в чаршаф и ги разбъркайте. И аз съм готов да се хвана на бас на каквото искате, че за нищо на света няма да ги различите.

Що се отнася лично до мен, аз охотно се съгласих с Хенри, обаче добавих, че вероятно мисис Джонс и мисис Смит си имат някаква тайна за разпознаване на бебетата.

— Те сами ще ви го кажат — възрази Хенри. — Аз, естествено, съвсем не говоря за онези случаи, когато бебето има някаква бенка или криви едното си око. Но що се отнася до бебетата въобще, те всички си приличат едно на друго като сардинки на еднаква възраст. Знам такъв

случай, когато глупава млада бавачка объркала в хотела две бебета и майките им и досега не са сигурни, че у всяка от тях е именно нейното собствено дете.

— И вие предполагате — казах аз, — че няма абсолютно никакъв начин да се отличи едното бебе от другото?

— Даже следа от ухапване на бълха, даже това нямало — отвърна Хенри. — А имали еднакви пъпки, еднакви драскотини; и се родили едва ли не в един и същи ден, и нито по ръст, нито по тегло, не се различавали съвсем по нищо. На едното бащата бил висок блондин; на другото — дребен brunet. Жената на високия блондин била миниатюрна brunetka, а жената на дребния brunet — висока блондинка.

Цяла седмица те сменяли своите деца по десет пъти на ден, спорейки и крещейки при това до пресилване. Всяка от жените била уверена, че е майка на това бебе, което в дадения момент мълчало и когато то почнело да реве, тя вече била сигурна, че не, че това не е нейното детенце. Решили тогава да се доверят на инстинкта на бебетата. Но бебетата докато били сити не им обръщали никакво внимание, а щом огладнеели, всяко се теглело към тази майка, на която в момента било в ръцете. Разбрали се накрая, че времето само ще изясни всичко. Оттогава минаха три години, и може би, впоследствие някаква прилика с родителите ще реши този въпрос. Аз твърдя едно — каквото и да се говори, до тримесечната им възраст не можеш ги различи.

Той млъкна и, струва ми се, потъна в съзерцание на далечния Матерхорн, който се виждаше през прозореца, озарен от розовия отблясък на настъпващата вечер.

Хенри притежаваше поетическа жилка, каквато често се среща у готвачите и келнерите. Мисля си, че постоянната атмосфера на вкусните и топли ястия развива нежни чувства. Най-сентименталният човек, когото някога съм срещал, беше собственикът на закусвалня на „Фарингдън роуд“. Сутрин рано той би могъл да ви се стори сух и делови, но когато застанеше с ножа и вилицата над котела с врящите кренвирши или над граховия пудинг, всеки скитник би успял да го трогне с някой съвършено неправдоподобен разказ...

— Но най-удивителната история с бебе се случи в Уоруик, в годината на юбилея на кралица Виктория — продължи подир малко

Хенри, без да отделя взор от заснежените върхове. — Никога няма да я забравя.

— А това прилична история ли е? — попитах. — И дали не бих могъл да я чуя?

След като помисли, Хенри реши, че вреда няма да има и ми разказа следния случай.

* * *

Той пристигна с омнибуса от влака, дето минава в 4,52. Носеше със себе си пътна чанта и голяма кошница, по мои предположения, пълна с бельо. Не позволи на пиколото да се допре до кошницата и сам я помъкна към стаята си. Носеше я пред себе си като я държеше за дръжките и на всяка крачка си удряше пръстите в стената. На завоя на стълбата се подхлъзна и здравата си удари главата в перилото, но не изпусна кошницата — само изруга и продължи нататък. Видях, че нещо нервничи и е разтревожен, обаче в хотела такива зрелища не са някакво чудо. Ако човек преследва някого или него го преследват, къде ще се настани, ако не в хотел. Но ако по вида му не изглежда, че той ще яде, без да плати, не обръщаш никакво внимание.

Но този човек ме заинтригува с младостта си и със своето невинно лице. При това, аз скучаех в тая дупка след местата, където ми се бе случвало да работя преди. А когато в продължение на три месеца не правиш нищо друго, освен да обслужваш неудачни търговски пътници и нежни двойчици с пътеводители, ще се зарадваш на всичко, което предрича поне някакво развлечение.

Последвах новопрстигналия в неговата стая и се осведомих дали не му е нужно нещо. С въздишка на облекчение той тръсна кошницата върху кревата, свали си шапката, изтри чело и чак тогава се обърна към мене.

— Женен ли сте? — попита.

Изглеждаше безсмислено да се задава подобен въпрос на един лакей, но доколкото го задаваше мъж, не се разтревожих.

— Как да ви кажа — викам, — не съвсем. — Тогава бях само сгоден и то не със своята бъдеща жена. — Но няма значение, ако ви е нужен съвет...

— Не е там работата — прекъсна ме той. — Само, моля ви, не се смейте. Ако бяхте женен, щяхте да ме разберете по-добре. Има ли тук при вас разумни жени?

— Жени при нас има — викам. — А виж, разумни ли са или не, зависи от коя страна се гледа. Обикновени жени. Да извикам ли камериерката?

— Да, да — зарадва се той. — Не, почакайте минутка. Първо да отворим.

Той се зае с въженцата, после ги заряза и се разсмя.

— Не — вика. — Отвържете ги вие. Отваряйте внимателно, чака ви изненада.

Не обичам особено изненадите. От опит зная, че обикновено те не са особено приятни.

— Какво има там? — попитах.

— Ще видите като развържете, то не хапе — и пак се разсмя.

Е, добре, мисля си, ще рискувам, видът ти е безобиден. А после ми мина през ума такова нещо, че се изправих и застинах с въженцето в ръка.

— Да няма — викам, — труп тука?

Изведнъж той побледня като чаршаф и се хвана за перваза на камината.

— Боже мой — вика, — не се шегувайте с такива неща, за такива неща не съм и помислял. Развързвайте по-бързо!

— Струва ми се, сър, че би било по-добре, ако вие сам я отворите — казах аз. Цялата тази история взе да не ми харесва.

— Не мога — вика, — след вашето предположение... Цял треперя. Развързвайте по-бързо и кажете всичко ли е както трябва.

Любопитството надделя. Развързах канапа, отворих капака и надникнах в кошницата. Пришелецът стоеше, извърнат гърбом.

— Благополучно ли е всичко? — пита. — Жив ли е?

— Живичък — викам.

— И диша?

— Да не би да сте глух, сър, щом не чувате как диша?

Съществуването в кошницата сумтеше така, че се чуваше чак на улицата. Той се послуша и се успокои.

— Слава богу! — каза и се тръсна в креслото пред камината. — Съвсем не помислих за това; та той цял час се е тръскал в кошницата и

не би имало нищо по-просто от това да се задуши под одеялото... никога повече няма да рискувам толкова безумно!

— Вие явно го обичате?

Той ме изгледа.

— Дали го обичам? Та аз съм му баща!

И отново взе да се смее.

— О! — възкликнах. — Значи имам удоволствието да разговарям с мистър Костър Кинг?

— Костър Кинг ли? Фамилията ми е Милбъри...

— Съдейки по етикета на кошницата, бащата на това същество е Костър Кинг от Звезда, а майка — Джени Динс от Дерби Дявола.

Той ме загледа подозрително и побърза да постави между нас един стол. Бе дошъл неговия ред да помисли, че аз съм се побъркал. Но решавайки очевидно, че не съм опасен, приближи и погледна в кошницата. След което се раздаде нечовешки вопъл. Той стоеше от едната страна кошницата, аз — от другата. Разбуденото от шума куче се надигна, седна и се усмихна първо на единия от нас, после — на другия. Беше булдог, деветмесечно кученце, отличен екземпляр.

— Моето дете! — виеше нашият гост, а очите му съвсем изпълзяха на челото. — Това не е моето дете! Какво е станало? Полудявам ли?

— Нещо такова — викам. — Не се вълнувайте и кажете какво очаквахте да видите?

— Моето дете! — крещеше той. — Моето единствено дете!...

— Вие имате предвид истинско дете? — подпитвах. — Човешко дете? Някои така странно говорят за своите кучета, че не можеш да ги разбереш веднага.

— Ама, разбира се — стенеше мистър Милбъри. — Най-хубавото детенце на света, в неделя навърши тринайсет седмици. Вчера му проби първото зъбче.

Видът на кучешката муцуна го довеждаше до бяс. Той се хвърли към кошницата и аз с труд успях да спася бедното животно от удушаване.

— То не е виновно — помъчих се да доказвам аз. — Убеден съм, че е не по-малко огорчено, отколкото вие. Някой си е направил шега с вас — извадил е детето и е турил кучето. Ако изобщо тук някога е имало дете.

— Какво искате да кажете?

— Ами това — викам, — че, моля да ме извините, сър, но според мене хората, които разкарват деца в кучешки кошници не са съвсем добре със здравето. Вие откъде пътувате?

— От Бенбъри — вика. — Мене в Бенбъри ме познават.

— Не се съмнявам — викам. — Вие явно сте от младите хора, дето навсякъде ги познават.

— Аз съм мистър Милбъри, бакалин от „Хай стрийт“.

— В такъв случай какво правите тука с кучето?

— Не ме изкарвайте от търпение — развика се той. — Казвам ви, че не зная. Жена ми дойде тук да се погрижи за своята болна майка и във всяко писмо пише, че се е затъжила за своя Ерик...

— Майчинското ѝ чувство е доста развито — одобрих аз. — Това ѝ прави чест.

— По тази причина — продължи той, — тъй като днес съм свободен, взех детето със себе си, за да ѝ доставя удоволствие. Тъща ми не ме понася, ето защо трябваше да се настаня тук, а Мили — моята жена — да се отбие при мен. Искан да я изненадам...

— И наистина ще бъде голяма изненада — потвърдих.

— Не се шегувайте — каза той. — Сега не съм на себе си и мога да ви нанеса оскърбление!

Бе прав. Независимо от целия комизъм на положението, смехът изглеждаше неуместен.

— Ама защо — продължих да разпитвам, — сте го сложили в кучешка кошница?

— Това не е кучешка кошница — оскърби се мистър Милбъри. — Това е кошница за пикници. Не се реших да понеса детето в ръце, защото се боях, че момчетата на улицата ще ми се смеят. А малкият ни е майстор на спането и аз помислих, че ако го наглася по-удобно и по на меко, той ще проспи целия път. Взех го със себе си във вагона и нито за минута не съм го свалял от коленете си. Тук е замесена нечиста сила. Настоявам, че това е работа на дявола!

— Не говорете глупости — казах. — Сто на сто има някакво обяснение, но то трябва да бъде намерено. Уверен ли сте, че това е същата кошница, в която сте сложили детето?

Той като че се поуспокои; стана и внимателно разгледа кошницата.

— Много прилича — заяви той. — Но не мога да се закълна, че е моята!

— Вие казахте — продължих аз, — че не я изпускали от ръцете си. Помислете!

— Не — потвърди той. — Цялото време беше на коленете ми...

— Ама това е глупост — викам. — Освен ако вие самият не сте поставили там кучето вместо детето! Хайде, спомнете си всичко спокойно. Аз не съм вашата съпруга и искам да ви помогна. Може би сте метнали някой поглед встрани. Ако е така аз няма да се обидя.

Той се замисли и изведнъж лицето му светна.

— Кълна се — вика, — вие сте прав! За една секунда я оставих на перона в Бенбъри, за да си купя вестник!

— Ето — казах, — сега вие говорите като разумен човек. Но... момент, ако не се лъжа, утре е първият ден на кучешката изложба в Бирмингам?

— Струва ми се, че е така.

— Значи, сега вече сме по следата — казах. — Няма съмнение, че това куче, опаковано в кошницата, подобна на вашата, е пътувало за Бирмингам. Сега палето се оказва у вас, а вашето дете — при собственика на булдога. И е трудно да се каже кой от двамата ви сега е в по-радостно настроение. Той сигурно си мисли, че вие нарочно сте му скроили този номер.

Мистър Милбъри опря глава в таблата на кревата и почна да стене.

— Сега ще дойде Мили — мънкаше той. — И ще ми се наложи да призная, че детето е попаднало по погрешка на кучешка изложба. Няма да се реша на това, няма да се реша!

— Заминавайте за Бирмингам и се постарайте да го намерите. Ще успеете за 5,45 и ще се върнете към осем.

— Елате с мене! — помоли се той. — Вие сте добър човек, елате с мене. Не съм в състояние да пътувам сам...

Беше прав. Първият срещнат кон би го прегазил.

— Добре — казах. — Ако съдържателят няма нищо против...

— Няма да има... той не може да има! — кършейки ръце стенеше мистър Милбъри. — Кажете му, че от това зависи щастието на един човешки живот. Кажете му, че...

— Ще му кажа, че от това зависи неговата печалба от половин лира. Това най-бързо ще го убеди.

Така и стана и след двацет минути аз, мистър Милбъри и кучето в кошницата вече пътувахме във вагон първа класа за Бирмингам.

Чак тук съобразих каква трудна работа ни предстои. Да предположим, че съм прав и палето наистина е отивало на изложба в Бирмингам. Да предположим даже, че някой е видял как човек с кошница, подобна на нашата е слязъл от влака в 5,13. И какво по-нататък? Ще се наложи, ни повече, ни по-малко, да разпитваме всички файтонджии в града. На всичкото отгоре — като след време намерим детето, дали ще има смисъл да го разопаковаме? Но аз не се хвърлих да споделям съмненията си. Нещастният баща се чувстваше вече съвсем зле. Захванах се да му вдъхвам надежди. И когато той за двацет път ме попита ще види ли още веднъж детенцето си, рязко го прекъснах:

— Престанете да се правите на глупак. Много още има да гледате своето съкровище. Децата не се губят толкова лесно. Само в театрите се случва така — на хората да им трябва някое чуждо дете. Познавах навремето какви ли не мерзавци, но на всеки от тях би могло спокойно да бъде поверено което и да е чуждо дете. Повярвайте на думата ми, при когото и да е попаднало, този човек няма да се успокои, докато не го върне на законния собственик.

Подобни речи го ободряваха доста и докато стигнахме Бирмингам, той се окопоти. Обърнахме се към началника на гарата и той разпита всички носачи, намиращи се на платформата в момента на пристигането на влака от 5,13. Всички единодушно заявиха, че не са виждали пътник с такава кошница. Началникът на гарата, човек семеен, като разбра в какво се състои работата, телеграфира в Бенбъри. Касиерът от Бенбъри помнеше само трима мъже, които са купували билети за този влак. Единият от тях бил мистър Джессай, търговец на свещи; вторият — неизвестен, пътуваше за Уулвърхемптън, а третият — самият мистър Милбъри. Положението изглеждаше вече безнадеждно, когато се намеси някакво момче-вестникарче.

— Аз видях една възрастна дама — обяви то. — Тя наемаше файтон и носеше точно същата кошница.

Мистър Милбъри едва не се хвърли на врата на момчето. Тръгнахме заедно с него към файтонджиите. Възрастните дами с кучешки кошници не се губят като игли в купа сено. Тя се настанила

във второразряден хотел на „Астън роуд“. Всички подробности научих от камериерката. Възрастната дама преживяла не по-малко неприятни минути, отколкото моя джентълмен. Най-напред, кошницата не се събрала в покрития фойтон и се наложило да я сложат на покрива. Старата лейди се вълнувала страшно, тъй като валяло и накарала фойтонджията да покрие кошницата с престилката си. Сваляйки кошницата от фойтона, я изтървали на паважа, детето се събудило и обявило присъствието си с отчаян рев.

— Боже мой, мем, какво е това? — ужасила се камериерката. — Бебе?

— Да, гълъбче, това е моето бебе! — отвърнала дамата. Тя, явно, имала склонност към шегите. Но само до известно време. — Бедничкият, надявам се, че не се е ударил?

Бабата заела стаята си. Внесли кошницата и я поставили на килимчето пред камината. Дамата, с помощта на камериерката, се заела с разопаковането. В същото време, детето вече пищяло като параходна свирка.

— Скъпи мой — мило и напевно говореше старата лейди, докато се бореше с канапа, — не плачи, мамичка ей сега ще те развърже, сладкото ми. Отворете чантата ми и извадете бутилка мляко и няколко кучешки сухарчета — обърна се тя към камериерката.

— Кучешки сухарчета? — изуми се прислужницата.

— Да. Моето бебе обича кучешки сухарчета.

Камериерката се обърна, за да извади онова, което ѝ бяха поръчали, когато чу изведнъж зад себе си глух удар и, обръщайки се, видя старата лейди, простряна на пода в дълбок припадък. Детето ревеше с пълна сила, седейки в кошницата. Съвършено объркано, момичето му подаде един кучешки сухар и се захвана да свестява бабата. След минута нещастницата отвори очи и се огледа. Бебето се успокои и примлясвайки сучеше кучешкия сухар.

Старата госпожица го погледна и поривисто навря лице между гърдите на камериерката.

— Какво е това? — попита със задавен глас. — Какво е това там, в кошницата?

— Детенце, мем — отвърна камериерката.

— Сигурна ли сте, че не е куче? Погледнете още веднъж.

Момичето се почувства малко неловко и съжали, че няма никого наблизо.

— Не бих могла да сбъркам дете с куче, мем — каза. — Това е детенце — човешка рожба!

— Това е — старата лейди жално заскимтя.

— Това е вика, — изкупление. Аз беседвах с моето куче като с човек и сега всичко ми идва като наказание...

— Ама какво се е случило? — пита камериерката. Нея, разбира се, я разкъсва любопитството.

— Не знам — заяви бабата, сядайки на пода. — Преди два часа, ако това не е било сън, аз отпътувах от Фартинхоу с едногодишен булдог в кошницата; вие виждате сега какво има там!

— Бе нещо май не съм чувала булдозите по такъв вълшебен начин да се превръщат в деца — вика камериерката.

— Не зная как става това — вика бабата, — пък и не е важно. Зная само едно: тръгнах от вкъщи с булдога, а ето в какво се е превърнал той.

— Някой го е сложил там — каза камериерката. — Някой, който е искал да се отърве от бебето, е извадил кучето, а е пъхнал бебето на негово място.

— Би му се наложило да прояви необикновена ловкост — вика бабата. — Кошницата не беше в ръцете ми само пет минути, докато пиех чай в Бенбъри...

— Тъкмо тогава са го направили — вика камериерката. — Ама че факири!

Старата лейди изведнъж се сети нещо и скочи от пода.

— Ами аз в какво положение се оказах! Неомъжена жена, ще тръгнат клюки... Това е ужасно!

— Хубавичко детенце! — вика камериерката.

— Искате ли да си го вземете?

Но камериерката не искаше. Бабата седна отново и почна да размишлява, но колкото повече мислеше, толкова повече се объркваше. Камериерката твърдеше после, че ако не сме били дошли ние, бабата би откачила съвсем. Тя здраво прегърна в обятията си и разцелува човека, който съобщи, че някакъв джентълмен с булдог се интересува от детето.

Ние веднага се качихме на влака в обратна посока и пристигнахме в хотела десет минути преди там да пристигне нищо неподозиращата майка.

Милбъри през целия път не изпускате детето от ръцете си. Кошницата даде на мен и прибави още половин лира с условие, че ще си мълча и аз честно изпълних уговорката.

Мисля, че и той едва ли е разказал на жена си какво се бе случило — освен, ако пък аз нищо не разбирам от подобни работи.

РЕДНО ЛИ ЖЕНЕН ЧОВЕК ДА ИГРАЕ ГОЛФ

Излишно е да се говори, че ние, англичаните, придаваме на спорта прекалено голямо значение — по-точно, тъй се говореше толкова често, че стана всеизвестно и даже банално. Току-виж някой радикално настроен английски романист написал книга, рисуваща цялото зло, до което води злоупотребата със спорта: изоставена работа, разбито семейство, бавно, но невъзвратно изтощение на мозъка — а той и без това не е бил кой знае колко много — водещо след себе си частично слабоумие и прогресиращо с всяка измината година затлъстяване.

Веднъж ми разказваха за млада двойка, която решила да прекара медения си месец в Шотландия. Горката булка не знаела, че мъжът ѝ се увлича по голфа (той я ухажвал и покорил сърцето ѝ в период на принудително бездействие, предизвикано от навехнатото му рамо), иначе вероятно би се отказала от пътуването. Те първоначално замисляли да пътешестват. На втория ден съпругът излязъл да се поразходи самичък. По време на обедата той с разсеян вид отбелязал, че им провървяло и че са попаднали на чудесно местенце. Предложил да останат още един ден. Сутринта след закуска взел от портиера стик за голф и казал на жена си, че ще отиде на разходка, докато тя сресва косите си. Според неговите думи, размахването на етика по време на ходенето, му доставяло истинско удоволствие. Върнал се за втората закуска и целият ден нямал настроение. Обяснявайки, че тукашният въздух е полезен за неговото здраве, успял да убеди съпругата си да отложат с още един ден заминаването.

Тя била млада и неопитна и решила, че мъжът ѝ не е добре с черния дроб. От баща си била чувала много за болестите на черния дроб. Следващата сутрин, като наградил още няколко стика, той излязъл, този път без да дочака и закуската. Върнал се за обяд късно и в неособено добро разположение на духа. Тук меденият месец

свършил, поне за нея. Порокът бил проникнал тъй дълбоко в кръвта му, че само при вида на полето за голф, той забравял всичко на света.

Сигурен съм, че много са чували историята за свещеника, увлечен по голфа, който при всеки неуспешен удар не бил в състояние да удържа ругатните си.

— Голфът и служенето на бога са несъвместими — казал един от неговите приятели. — Послушайте съвета ми, Теммъс, и го зарежете, докато не е късно.

След няколко месеца те се срещнали отново.

— Ти беше прав, Джейми! — развикал се жизнерадостно свещеникът. — Те здравата си пречеха едно на друго, голфът и служенето на Бога; послушах твоя съвет и го зарязах.

— В такъв случай защо ти е нужен тоя калъф със стикове? — попитал Джейми.

— Защо са ми стиковете? — удивил се Теммъс. — Разбира се, че за да играя голф! — тук той загреял в какво се състои работата. — Господ да ти е на помощ, момко — възкликнал, — да не би да ти е хрумнало, че съм зарязал голфа?

Понятието „игра“ е недостъпно за англичанина. Той превръща спорта в доживотна каторга, принасяйки му в жертва душата и тялото си. Може да се перифразира знаменитата, но неизвестно на кого принадлежаща фраза за следния начин: курортите на Европа дължат половината от своите доходи на спортните полета и площадки в Итън и други подобни места. Във всеки швейцарски или немски санаториум върху вас се изсипват чудовищно дебели мъже и ви разправят как някога са били спринтьори-шампиони или са защищавали честта на своите университети в състезания по скок на височина. Сега тези хора се държат за перилата и стенат, докато се качат по стълбите. Туберкулозни мъже, между пристъпите на кашлицата, ви разказват за головете, вкарани от тях във времената, когато са блестели като полузащитници и нападатели. Бивши боксьори-любители, играли някога в категория лека, а сега напомнящи с телосложението си масивните американски бюра с подвижен плот, ви притискат в ъгъла на билиардната и като се чудят защо не могат да се приближат до вас толкова, колкото им се иска, шепнешком ви разкриват тайната — как се избягва ударът отдолу посредством бързо изтегляне на тялото назад.

По такива места непрекъснато се срещат немощни тенисисти, еднокраки къркобегачи и жокеи, куцукащи върху патериците.

Тези хора са достойни за най-дълбоко съжаление. За тях книгите са излишни, защото за цял живот те са се научили да четат само спортните вестници. На младини не са затруднявали особено своя мозък и, очевидно, са изгубили способността да мислят. Те са безразлични към изкуството, а природата може да им предложи само онова, което вече не е подходящо за тях. Покритите със сняг планини им напомнят как някога са се спускали от върховете с шейнички; поляните им навяват тъжната мисъл, че не са вече в състояние да държат в ръка стика; седейки край реката, те ви разказват за сома, който са успели да хванат, преди да хванат ревматизъм; птиците събуждат у тях единствено тъга по оръжието; музиката възкресява в паметта състезание по крикет, преминало преди много години под звуците на местния оркестър; живописното кафене с масички под гроздовете на асмите носи спомена за пинг-понг. Жалко за тях, разбира се, но разказите им не са особено занимателни. За човек, който има и други интереси в живота, освен спорта, техните възпоминания са просто скучни. А пък да беседват помежду си, спортистите просто не желаят. Очевидно, те много-много не си вярват един на друг.

Постепенно чужденците почнаха да възприемат нашите спортни игри; нека се надяваме, че нашият пример ще им послужи като предупреждение и те ще спрат навреме. Засега тяхното отношение към спорта едва ли може да се нарече много сериозно. Футболът придобива в Европа все по-широка популярност. Французите обаче все още не са се отказали от мисълта, че най-добрият удар е този, при който топката се издига високо във въздуха, за да може веднага след това да се посрещне с глава. Французинът по-скоро ще поиграе с глава, отколкото да вкара гол. Ако успее да догони топката, два пъти да я вдигне в движение във въздуха и два пъти да я поеме с глава, това му стига и по-нататъшните събития не го интересуват. Нека топката върви където си ще; той си е свършил работата и е щастлив.

Казват, че в Белгия се въвеждал крикета, ще положи всички усилия да попадна на първото състезание. Боя се само, че неопитните белгийци на първо време ще спират топките с глава. Убеждението, че главата е най-подходящият орган за игра с топка, очевидно е дълбоко залегнало у белгиеца. Моята глава е кръгла и твърда; топката също.

Каква друга част от човешкото тяло е по-приспособена да поема и спира топката?

Голфът още не е излязъл на мода, но тенисът здраво се е настанил в пространството от Санкт-Петербург до Бордо. Със свойственото им старание, немците се трудят усърдно. Университетски професори и дебели майори стават сутрин рано, наемат момчета и отработват бек хенди и волета. Но за французите тенисът засега все още е само игра. Характерен за тях е веселият, непринуден маниер, който тъй шокира англичаните.

Сервисът на френския партньор ще ви учуди твърде много. Случайното изкарване в аут с някой и друг ярд се случва при всеки играч, но този човек като че си е поставил за цел да счупи нечии прозорци. Вие вече сте готови да протестираате, но в същия момент веселият смях и бурните аплодисменти на зрителите ви разкриват вашето заблуждение. Той въобще не се е стремил да бие сервис; той се е целил с топката в човека от съседния корт, който тъкмо се е дръпнал настрана, за да завърже връзката на обувката си. Партньорът ви е улучил човека в кръста и го е съборил на земята. Присъстващите познавачи стигат до единодушно заключение, че по-точен удар е направо невъзможен. Самият Дохърти никога не е бил възнаграждаван с по-шумни аплодисменти. Доволен е даже онзи човек, когото са съборили на земята; от това се вижда на какво е способен французинът, когато сериозно се захване да играе.

По честта на французина изисква удовлетворение. Той забравя връзката на обувката, забравя играта. Той събира всички топки, които успява да намери: своята топка, вашата топка, всяка топка. И тогава той открива мача-реванш. В този момент е най-добре да се пропълзи зад мрежата. Болшинството играчи постъпват именно така; по-плахите се отправят към помещението на клуба, където си поръчват кафе и палят цигари. След известно време двамата партньори се чувстват удовлетворени. Тогава останалите се събират около тях и си искат обратно топките. Само по себе си това също не е лоша игра. Всеки се мъчи да вземе колкото се може повече свои и чужди топки — за предпочитане чужди — и хуква да бяга с тях по корта, преследван от вдигащите аларма собственици.

Приблизително след половин час, когато всички се изморят до смърт, играта — първоначалната игра — се подновява. Вие се

интересувате какъв е резултатът; вашият партньор бързо отговаря, че резултатът е „четиридесет — петнайсет“. Дватама ви противници се хвърлят към мрежата, където явно сега ще започне бой. Но се разгръща само дружеска препирня; те силно се съмняват, че резултатът е „четиридесет — петнайсет“. „Петнайсет — четиридесет“ — виж, това вече е напълно възможно; те предлагат да се приеме именно такъв резултат като компромис. Пренията завършва със съгласие, че резултатът е равен. По такъв начин и двете страни са доволни; никой не печели играта и никой не губи. Един сет напълно стига за цял ден, тъй като състезанието почти никога не минава без подобни инциденти.

Освен това сериозният играч неизбежно губи самообладание, когато неочаквано, изведнъж се лиши от партньора си: обръщайки се, вие виждате, че той беседва с някакъв страничен човек. Никой, освен вас самия няма намерение да възрази против неговото отсъствие. Противниците виждат в липсата му само удобен случай да спечелят точка. След пет минути той се включва в играта. С него идва и неговият приятел, а също кучето на приятеля. Играчите посрещат кучето с възторг; всички топки летят по него. Докато кучето не се умори, за вас няма никаква надежда да поиграете. Но без съмнение, в скоро време всичко това ще се промени. Във Франция и в Белгия има няколко прекрасни тенисисти, които ще вдъхновят съотечествениците си и ще повдигнат класата им. Французите преживяват все още детския си период в тениса. Щом усвоят една правилна точка на зрението спрямо тази игра, те заедно с това ще се научат и да не изпращат топката толкова високо.

Според мен вината е в континенталното небе. То е толкова синьо, толкова прекрасно; естествено, че притегля към себе си. Както и да е, но си остава факт, че всеки играч, бил той англичанин или чужденец, на континента се стреми да изпрати топката право в небето. По мое време сред членовете на английския клуб в Швейцария имаше един млад англичанин, действително прекрасен играч. Той не пропускаше почти нито една топка. Слабото му място бе ретура: топката всеки път излиташе във въздуха, примерно, на сто фута и се спускаше в полето на противника. В такива случаи противникът обикновено стоеше, следейки топката, тази точица в небето, която се увеличаваше с приближаването ѝ към земята. Хората, дошли по-късно, се опитваха да го заговорят, понеже предполагаха, че той следи полета на някой

въздушен балон или на орел. Той се дърпаше, обяснявайки, че ще поговори с тях после, след пристигането на топката. А тя с глух удар падаше в краката му, излиташе отново на двайсет ярда нагоре и отново падаше. Щом се окажеше на нужната височина, играчът я отпращаше през мрежата, а само след миг вече топката се оказваше отново в небесата. На състезания съм виждал как този млад човек със сълзи на очи се моли да му дадат съдия. Всички съдии се бяха разбягали. Криеха се зад дърветата, намираха си цилиндри и чадъри, за да минат за зрители, прибягваха към всякакви, даже най-долни номера, само и само да се избавят от задължението да реферират мачовете на този млад човек. Ако неговият противник не заспеше или не изпаднеше в конвулсии, играта можеше да продължи цял ден. Да поеме ударите му можеше всеки; но, както вече споменах, той самият не пропускаше почти нито една топка. Печелеше винаги; примерно след едночасово разиграване, неговият противник губеше търпение и почваше да се старае да падне. Така получаваше единствената възможност да отиде на обяд.

Въобще, приятно е да си зрител на тенискортовете в чужбина. Тук жените обръщат по-голямо внимание на своите костюми, отколкото нашите тенисистки. Мъжете обикновено са облечени в снежнобяло. Като правило кортът е разположен на най-красиво място, а сградата на клуба е твърде живописна; тук винаги цари смях и веселие. Качеството на играта не е особено високо, но самото зрелище е възхитително. Неотдавна посетих с един познат неговия клуб в предградията на Брюксел. От едната страна територията граничеше с гора, а от другите три я заобикаляха малки ферми.

В чудесния пролетен ден всички кортове бяха заети. Рижата земя и зелената трева създаваха фон, на който жените в своите парижки тоалети с ярки чадърчета се открояваха като прекрасен жив букет. Цялата атмосфера сякаш бе изтъкана от безгрижно весели, флирт и лека чувственост. Един съвременен Вато жадно би се вкопчил в такъв сюжет.

В съседство, отделена от почти невидима телена ограда, работеше група селяни. Възрастна жена и млада девойка, привързали раменете си с въже, мъкнеха след себе си брана, която направляваше изсъхнал старец, подобен на раздърпано чучело. За миг те се спряха до телената ограда и почнаха да гледат през нея. Получи се необикновено

силен контраст: два свята, разделени от тази телена ограда — толкова тънка, почти невидима. Девојката изтри с ръка потта от лицето си; жената оправи белите кичури, измъкнали се изпод кърпата ѝ; старецът с известно усилие се изправи. Така стояха около минута, със спокойни, безстрастни лица, гледайки през тази нестабилна ограда, която би рухнала само от един тласък на техните загрубели от работа ръце.

Бих искал да знам — дали се размърдаха в техните мозъци някакви мисли? Тази девојка — красива, независимо от уродливите си дрехи. Жената — тя имаше изключително хубаво лице: ясни, спокойни очи, дълбоко поставени под широкото квадратно чело. Старото изсъхнало чучело — цял живот той е сял семената на онези плодове, които са предназначени за други.

Старецът отново се наведе над въжетата и даде знак. Групата потегли нагоре по склона на хълмчето. Струва ми се, че на Анатоли Франс принадлежат думите: „Обществото се крепи на търпението на бедните“.

ТРЯБВА ЛИ ДА ГОВОРИМ ОНОВА, КОЕТО МИСЛИМ И ДА МИСЛИМ ОНОВА, КОЕТО ГОВОРИМ

Един мой смахнат приятел твърди, че характерна черта на нашия век е лицемерието. Лицемерието, по негово мнение, лежи в основата на общуването между хората. Прислужницата влиза и съобщава, че в гостната се намират мистър и мисис Скукинг.

— О, по дяволите! — казва мъжът.

— По-тихо! — казва жената. — Затворете добре вратата, Сюзън. Колко пъти трябва да ви се повтаря да не оставяте вратата отворена?

На пръсти мъжът се качва горе и се затваря в своя кабинет. Жената извършва пред огледалото някои манипулации, изчаквайки, докато успее да се овладее дотолкова, че да не проличат истинските ѝ чувства, а след това влиза в гостната с разтворени обятия и с радушия вид на човек, на когото е дошъл на гости някой ангел. Тя казва, че е щастлива да види семейство Скукинг — колко хубаво са направили, че са се отбили. Но защо не са довели още Скукинги? Къде е палавникът Скукинг-младши? Защо престана да идва? На нея ще ѝ се наложи да му се разсърди сериозно. А прелестната малка Флоси Скукинг? Твърде малка била, за да ходи по гости? Какво говорите! Струва ли си изобщо да се посрещат стари приятели, след като не идват всички от семейство Скукинг?

Скукинг са се надявали да не я заварят вкъщи и са се отбили само защото по правилата на добрия тон, се чувстват задължени да правят визити поне четири пъти в годината. Те започват да обясняват колко много пъти са си мислили да дойдат, но...

— Днес — заявява мисис Скукинг, — решихме да ви навестим на всяка цена. „Джон, скъпи — казах сутринта, — каквото и да става, днес аз ще отида у милата мисис Нагъл.“

От нейните думи излиза, че на Уелския принц, който е искал да посети Скукинг, е било съобщено че те не могат да го приемат. Нека

дойде вечерта или някой друг път. Защото сега Скукинг възнамеряват да прекарат времето си според своя вкус: готвят се да наминат до мисис Нагъл.

— А как се чувства мистър Нагъл? — пита мисис Скукинг.

За миг мисис Нагъл потъва в мълчание и напруга слух. Чува как той слиза по стълбите и се прокрадва покрай вратата на гостната. Чува го как тихичко отваря и затваря външната врата. И идва на себе си, като че се пробужда от сън. Да, тя тъкмо си е мислила за това, колко ще се огорчи мистър Нагъл, когато се върне вкъщи и разбере от какво се е лишил.

Ето, така стават нещата със семействата Скукинг и Нагъл, но и с нас, които не сме Скукинг или Нагъл. Съществуването на всички обществени слоеве се гради на подобна основа: хората си дават вид като че ли приемат всички за очарователни, като че ли ние сме щастливи да видим всички; като че ли всички са щастливи да ни видят нас, като че ли всички са постъпили тъй добре, дето са дошли; като че ли ние сме в отчаяние, че за тях, наистина, е вече време да си идат.

Какво бихме предпочели — да поседим още в столовата и да си допусим пурата или да преминем в гостната и да послушаеме как мис Вопъл ще пее? Е, що за въпрос? В бързината ние се препъваме един в друг. На нея, на мис Вопъл, наистина, никак не ѝ се иска да пее, но щом толкова настояваме... И ние настояваме. С очарователна неохота мис Вопъл се съгласява. Ние се стараем да не се гледаме един друг в очите. Седим, с поглед отпращан в тавана. Мис Вопъл свършва с пеенето и се изправя.

— Но как? Всичко свърши толкова бързо — казваме веднага, щом аплодисментите стихват и могат вече да се чуят нашите гласове. Сигурна ли е мис Вопъл, че е изпяла всичко до край? Или тя, шегаджийката, ни се присмива и ни е минала с един куплет? Мис Вопъл настоява, че тя в нищо не е виновна, че е виновен авторът на романа. Но тя знае и други песни. При този намек радостта отново осветява нашите лица. Ние шумно искаме още.

Виното, с което ни черпи домакинът — през живота си не сме опитвали нищо по-хубаво! Не, не — повече не бива, не се решаваме — докторът е забранил най-строго. А пурата на нашия домакин! Не сме и подозирали, че в този делничен свят все още някъде се правят такива пури. Не, наистина, не сме в състояние да изпусим още една. Е, ако

той толкова настоява, може да си я вземем за вкъщи, нали? Честно казано, ние не сме чак такива отчаяни пушачи. А кафето, с което ни пои домакинята! Може би тя ще сподели тайната си? А детенцето! Не сме в състояние да изкажем възторга си. И по-рано ни се е случвало да виждаме обикновени дечица. Откровено да си говорим, никога не намираме особена прелест в малките дечица и само от учтивост сме намирали за необходимо да изразим по техен адрес възхищението си. Но това дете! Просто сме готови да попитаме откъде са го взели? Именно такава дете бихме искали да имаме и ние самите. А как малката Дженет декламира стихотворението „При зъболекаря“! До днес любителската декламация рядко трогваше сърцето ни. Но сега имаме работа с безспорен гений! Тя трябва да бъде подготвяна за сценична кариера. Майка ѝ не одобрява особено подобна кариера? Но ние я молим в името на театъра и той не бива да се лишава от такъв талант.

Всяка младоженка е прекрасна. Всяка младоженка е очарователна в семплия си тоалет от... по-нататъшните подробности виж в местните вестници. Всяка сватба е повод за всеобщо ликуване. С чаша вино в ръка, рисуваме пред събралите се онзи идеален живот, който, знаем, предстои на младите съпрузи. А и как би могло да бъде иначе? Тя е дъщеря на своята майка (възгласи „ура!“). Той — ама какво, нали го познаваме (ново „ура!“), а неволен взрив от смях от страна на някакъв лошо възпитан млад човек, който спешно бива заглушен).

Внасяме лицемерие даже в нашата религия. Седим в църквата и през необходимите промеждутъци от време с гордост съобщаваме на господ, че сме жалки и нищожни червеи и че доброто го няма у нас. Предполагаме, че нещо от тоя род се иска и то няма да ни причини никаква вреда. Смята се даже, че ни доставя удоволствие.

Даваме вид, че приемаме всяка жена за поря дъчна и всеки мъж за честен — до това време, докато те не ни принудят, въпреки нашето желание, да обърнем внимание на факта, че в действителност не е така. Тогава ние им се сърдим много и им обясняваме, че на такива грешници като тях не им е мястото сред нас. Нашата мъка по повод смъртта на богатата леличка е просто непоносима. Търговците на манифактура натрупват цели състояния, съдействайки ни в жалките

опити да изразим своето отчаяние. Единственото ни утешение се състои в това, че покойните са се преместили в един по-добър свят.

Всички преминават в по-хубавия свят, след като получат на този, в който досега са живели, онова, което успеят. Стоим пред открития гроб и си говорим тези неща един на друг. А свещеникът е дотолкова убеден, та се ползва от малка книжчица, с готови проповеди, съдържаща тая успокоителна формула. Когато бях дете, ме учудваше доста силно обстоятелството, че всички попадат в рая. Струваше си да се помисли само за хората, които вече са умрели и ставаше ясно, че раят е пренаселен. Почти съчувствах на Дявола, изоставен, забравен от всички. Той се рисуваше в моето въображение като самотен стар джентълмен, който стои пред вратата, все още по навик на нещо се надява, а може би си мърмори под носа, че май все пак ще е най-разумно да затвори дюкянчето. Старата ми бавачка, пред която веднъж разкрих мислите си, изрази увереност, че ако аз и по-нататък продължа да разсъждавам по този начин, той, самотният стар джентълмен, ще ме получи. Вероятно, бил съм порочно дете. Но мисълта с каква радост той ще ме посрещне — единственото човешко същество, отбило се при него след дълги години на самота — тази мисъл ме прелъстяваше: поне веднъж в живота си бих се оказал в центъра на вниманието.

На всяка сбирка или събрание ораторът винаги е „славен момък“. Ако някой марсианец прочетеше нашите вестници, би получил убеждението, че всеки член на парламента е весел, добродушен, възвишено-благороден светец, обладаващ само този минимум земна човечност, която не позволява на ангела да го възнесе още жив на небесата. Нали присъстващите с гръмовити гласове в единен порив го провъзгласиха три пъти за „славен момък“? Така говорят всички те. Винаги, с неотслабващо внимание и с огромно удоволствие слушаме речта на преждеговорившия оратор. И ако ви се стори, че се прозяваме, то не е така — ние просто със зяпнали уста се опиваме от неговото красноречие.

Колкото по-високо стои човек на стълбата на обществото, толкова по-широк трябва да бъде пиедесталът на неговото лицемерие. Когато се случи нещо печално с много важна особа, на хората от по-дребен мащаб просто не им се живее повече. А пък като се вземе под внимание факта, че на този свят важните особи са повече от

достатъчно, а така също и това, че с тях непрекъснато нещо се случва, започваш да се удивляваш как светът все още не е загинал.

Веднъж на един велик и добър човек му се случи да се разболе. Във вестника прочетох, че цялата нация е потънала в скръб. Хората, обядващи в ресторантите, чувайки за това от келнера, отпуснаха глава на масата и ридаеха. Непознатите, щом се срещаха по улиците, се хвърляха един на друг в обятията и плачеха като малки деца.

По същото време бях в чужбина, но вече се готвех да се прибирам. Беше ми някакси срамно да се върна. Погледнах се в огледалото и бях просто шокиран от собствената си външност: имах вид на човек, с когото вече няколко седмици нищо лошо не се е случвало. Чувствах, че да се появя сред убитите от мъка свои съотечественици с такава физиономия, то би значило само че ще задълбоча мъката им. Бях принуден да стигна до извода, че натурата ми е дребнава и егоистична. Провървя ми в Америка с една пиеса и — ако щете, убийте ме — но никак не ми се удаваше да придобия вида на убит от печал човек. Имаше моменти, когато — достатъчно бе само да отслабя самоконтрола си — и се улавях, че даже си подсвирквам!

Стига да бе възможно, щях да се забавя в чужбина, докато някакъв удар на съдбата не би ме настроил в унисон с настроенята на моите съотечественици. Но аз имах неотложна работа. Първият човек, с когото ми се наложи да разговарям на пристанището в Дувър, бе митническият чиновник. Можеше да се предполага, че скръбта ще го направи равнодушен към такива неща, като, например, четиридесет и осем пури. Но нищо подобно, той остана крайно доволен, когато ги откри в багажа ми. Поиска три шилинга и четири пенса и докато получаваше парите, се разхили. На гарата в Дувър малко момиченце се разкикоти, защото някаква лейди изпусна един пакет върху кучето си, но децата, както е известно, са безсърдечни същества — а може момиченцето и нищо да не е знаело.

Но повече от всичко ме удиви това, че във вагона видях приличен на вид човек, който четеше хумористично списание. Вярно, че се смееше малко — все пак дотолкова му стигаше порядъчност, — но все пак, за какво е нужно хумористично списание на поразения от скръб гражданин? И един час не бях прекарал в Лондон, когато бях принуден да стигна до заключението, че ние, англичаните, сме учудващо съдържан народ. В навечерието, съдейки по вестниците, цялата страна

бе изправена пред сериозната опасност да увехне от тъга и да погине от мъка. Но на следващия ден нацията се стегна. „Проплакахме цял ден — казаха си англичаните, — проплакахме цяла нощ. Ползата от това бе малка. Какво пък, дайте отново да сложим на раменете си бремето на живота“. Някои от тях, както успях да забележа същата вечер в ресторанта, самоотвержено почнаха да ядат.

Ние се преструваме в най-сериозните неща. На война войниците на всяка страна са винаги най-храбрите на света. Войниците на вражеската страна са винаги вероломни и коварни. Ето защо понякога те побеждават.

Литературата — това е изкуство, изцяло построено върху лицемерието.

— Хайде сега, настанявайте се всички наоколо и хвърляйте по някое пени в моята шапка — вика писателят, — а пък аз ще се престоря, че уж някъде си в Бейсуотър живее млада девойка на име Анджелина, най-прекрасната девойка на света. По-нататък ще се престорим, че в Нотинг-Хил живее младеж на име Едуин, който е влюбен в Анджелина.

И тук, ако в шапката се съберат достатъчно пени, писателят се залавя здраво и се преструва, че Анджелина помислила това и казала онова и че Едуин извършил всевъзможни изключителни подвизи. Ние знаем, че писателят измисля всичко ей така от раз, защото разчита по този начин да ни достави удоволствие. От друга страна той самият е длъжен да се преструва, че го прави, защото е художник и не може иначе. Но ние пък прекрасно знаем, че е достатъчно да пускаме по някое пени в шапката и изведнъж ще се окаже, че той определено може и иначе.

Театралният антрепреньор гръмко бие барабана.

— Трупайте! Трупайте! — вика той. — Сега ние ще се преструваме, че мисис Джонсън е принцеса, а старият Джонсън ще се направи уж, че е пират. Идвайте насам, трупайте се, побързайте да видите!

И ето, мисис Джонсън, преструвайки се на принцеса, излиза иззад нестабилното съоръжение, което с общо съгласие приемаме за дворец, а старецът Джонсън, правейки се на пират, се клати върху друго нестабилно съоръжение, което с общо съгласие приемаме за океан. Мисис Джонсън се преструва, че е влюбена в него, но ние

знаем, че това не е истина. А Джонсън се преструва, че уж е ужасен злодей и мисис Джонсън до единайсет часа се преструва, че вярва в това. А ние плащаме от шилинг до половин лира, за да седим и да ги слушаме в продължение на два часа.

Но, както вече ви обясних в началото, моят приятел е смахнат човек.

ЗАЩО НЕ ОБИЧАМЕ ЧУЖДЕНЦИТЕ

Превъзходството на чужденеца над англичанина е във вродената добродетелност. На чужденеца не му се налага, подобно на нас, да се старае да бъде добродетелен. На него не му се налага с настъпването на новата година да си обещава, че ще се промени към по-добро, оставайки верен на дадената дума най-много до средата на януари. Той просто си остава добродетелен в продължение на цялата година. Ако на чужденеца е обяснено, че в трамвая трябва да се влиза и излиза само от дясната страна, всяка мисъл да влезе или излезе от лявата, на него не би ми му минала изобщо през ума.

Веднъж в Брюксел станах свидетел на дръзкия опит на един своенравен чужденец да се качи в трамвая, без да спазва установените правила. Близката до него врата бе отворена. Иначе пътят му бе преграден от колона екипажи: ако се опиташе да, заобиколи, той просто не би успял да се качи. Когато кондукторът се извърна, той се качи и седна. Като видя новия пътник, кондукторът силно се учуди. По какъв начин се е оказал тук? Кондукторът наблюдаваше входните врати и не бе видял този човек. След известно време кондукторът заподозря каква е истината, но все пак не се реши изведнъж да обвини ближния си в толкова тежко престъпление.

Той се обърна за разяснение към самия пътник: следва ли да се разглежда неговото присъствие като чудо или като грехопадение? Пътникът се покая. По-скоро огорчен, отколкото разсърден, кондукторът му предложи незабавно да слезе. В своя вагон той няма да допусне нарушение на приличието! Пътникът не пожела и кондукторът като спря трамвая, се обърна към полицията. Както се полага за полицаите, те се появиха като изпод земята и се строиха зад своя представителен началник, очевидно — полицейски сержант. Отначало сержантът просто не можа да повярва на думите на кондуктора. Даже сега, достатъчно бе пътникът да заяви, че се е качил в трамвая съгласно правилата, щяха да му повярват безусловно. Мозъкът на длъжностното лице тук е устроен тъй, че му е по-лесно да

повярва в пристъпа на временна слепота у кондуктора, отколкото в това, че човек, роден от жена, е извършил нарушение, недвусмислено забранено от напечатаната инструкция.

Аз, на мястото на този пътник, бих излъгал и бих се спасил от неприятностите. Но той бе твърде горд или недостатъчно съобразителен — едно от двете, и не пожела да отстъпи от истината. Предложиха му незабавно да слезе и да изчака следващия трамвай. От всички страни прииждаха нови полицаи и да се съпротивлява при подобни обстоятелства за него просто нямаше смисъл. Той изяви съгласие да слезе. И се приготви да слезе оттам, откъдето е позволено, но в такъв случай справедливостта не би възтържествувала. След като се е качил не от правилната страна, нека слезе пак оттам. В съответствие с това го свалиха в най-голямата навалица на движението, след което кондукторът, прав в средата на вагона, прочете проповед на тема колко опасно е да се качваш и слизаш в нарушение на установените правила.

В Германия съществува един прекрасен закон. Бих искал да има такъв закон и у нас, в Англия; според този закон никой няма право да хвърля хартийки по улицата. Един от моите приятели, английски военен, ми разказваше, как веднъж в Дрезден, без да подозира за съществуването на този закон, прочел на улицата едно дълго писмо и после го разкъсал на, примерно, петдесет късчета, които хвърлил на земята. Полицаят го спрял и в най-учтива форма му разяснил съответния закон. Моят приятел се съгласил, че това е много добър закон, благодарил на полия за обяснението и го уверил, че в бъдеще той ще има предвид казаното. Полицаят забелязал, че това е напълно достатъчно, що се отнася до бъдещето; обаче в дадения момент се налага да имаме работа с миналото, а именно с петдесетте или около толкова парченца хартия, разхвърляни по платното на улицата и по тротоара.

Моят приятел със симпатична усмивка признал, че не вижда изход от създалото се положение. Полицаят бил с по-богато въображение и виждал изход. Той предложил на моя приятел да се залови за работа и да събере тези петдесет късчета хартия. Моят приятел е английски генерал в оставка, с извънредно внушителен, даже понякога надменен вид. Той не можел да си представи как така

посред бял ден ще пълзи на четири крака по главната улица на Дрезден и ще събира хартийки.

Немският полицаи се съгласил, че положението е доста щекотливо. Но ако английският генерал не е съгласен, то е възможен и друг изход. Този изход се състоял в това, че английският генерал, съпроводен от обичайната тълпа зяпачи, ще последва полицаия до най-близкия затвор, до който оттука са не повече от три мили. Доколкото сега е около четири часа следобед, навярно няма да заварят съдията. Но на генерала ще бъдат предоставени всички удобства, каквито са възможни в затворническата килия и полицаят не се съмнявал, че след като заплати глоба от четиридесет марки, моят приятел щял да бъде свободен на следващия ден към втората закуска. Генералът предложил да наеме момче, което ще събере хартията. Полицаят прегледал текста на закона и дошъл до извода, че това не се допуска.

„Обмислих положението — разказваше ми моят приятел, — като разгледах всички възможности, без да изключвам възможността да сваля тоя субект на земята и да се спасявам с бягство. Дойдох до извода, че първото му предложение в обща сложност съдържа в себе си минимум неудобства. Но никога не бях предполагал, че да се съберат тънките хартийки от хлъзгавия паваж, ще се окаже толкова трудна работа. Това ми отне около десет минути и, по мои изчисления, достави развлечение на хиляда човека, не по-малко. Но имайте предвид, че това е много добър закон; жалко само, че не го знаех предварително“.

Веднъж съпровождах една американска лейди в немски оперен театър. В немските театри зрителите са задължени да свалят шапките си и на мене би ми се искало такъв обичай да се създаде и в Англия. Но американската лейди бе привикнала да не съблюдава правилата, създадени за простосмъртните. Тя обясни на разпоредителя, че ще влезе в залата, без да сваля шапката си. От своя страна, той ѝ обясни, че тя няма да направи това; двамата разговаряха с малко рязък тон. Аз улучих момента и се оттеглих встрани, за да купя програмка: според дълбокото ми убеждение, колкото по-малко хора са забъркани в един спор, толкова по-добре.

Моята спътница откровено заяви на разпоредителя, че се отнася към неговите думи с пълно безразличие и няма намерение да му обръща повече никакво внимание. Този човек очевидно не се

отличаваше с особена разговорливост; възможно е също последното нейно заявление да го е смутило. Във всеки случай той не отговори нищо. Просто стоеше на вратата с отсъстващо изражение. Широчината на вратата бе около четири фута; широчината на разпоредителя — около три фута и шест дюйма, а неговото тегло — някъде към двайсет стона (Мярка за тежест. Един стон е равен на 14 английски фунта). Както вече бе отбелязано аз се оттеглих, за да купя програмка, а когато се върнах, моята спътница държеше шапката си в ръце и забиваше в нея карфици; вероятно тя си представяше, че държи не своята шапка, а сърцето на разпоредителя. Вече не искаше да слуша операта, искаше през цялото време да се възмущава от разпоредителя, но останалите зрители наоколо не й позволиха даже това.

Оттогава тя прекара в Германия три зимни сезона. Сега, ако тя се е приготвила да влезе през широко отворената на няколко крачки от нея врата, която води право там, където американката иска да се озове, но длъжностното лице клати глава и обяснява, че през тази врата не може да се влиза, а трябва да се качиш два етажа нагоре, да минеш по коридора, да се спуснеш отново надолу и по такъв начин да попаднеш на нужното й място, тя се извинява за допуснатата грешка и бързо се оттегля засрамена.

Правителствата на континенталните държави са дресирали своите граждани до съвършенство. Основен закон за тези държави е послушанието. Аз охотно вярвам в историята за испанския крал, който едва не се удавил, защото специалният придворен, чието задължение било да се гмурка към давеците се испански крале, паднали от лодките си, умрял, а нов още не бил назначен. По континенталните железници пътуването във втора класа с билет за първа класа се наказва със затвор. Не бих могъл да кажа какво точно е наказанието за онзи, който пътува в първа класа с билет за втора класа, вероятно — смъртно наказание, макар един от моите приятели едва не го изпита върху себе си.

Всичко би се разминало съвсем благополучно, ако той не беше дяволски честен човек. Това е един от онези хора, които се гордеят с честността си. Според мен, собствената му честност му доставя удоволствие. Той купил билет втора класа до една от високопланинските гари, но срещайки случайно на перона една позната дама, се качил заедно с нея в купе от първа класа. Пристигайки

до своята гара, той обяснил всичко на контролъора и, вадейки портфейла си, предложил да заплати разликата. Завели го в някаква стая и заключили вратата. Признанието му било записано и прочетено на глас, на моя приятел му се наложило да подпише протокола, след което пратили за полиция. Полицаят го разпитвал не по-малко от четвърт час. Никой не повярвал на срещата му с познатата дама. Къде е самата дама? Това той не знаел. Опитали се да намерят дамата, но тя не се оказала наблизо. Той изказал предположение (което после се потвърдило), че уморена от безполезното очакване, тя се е качила в планината. Няколко месеца преди това, в съседния град анархисти създали безредици. Полицаят предложил да обискират моя приятел с цел да се открият бомби. За щастие, в този момент на сцената се появил представителят на агенцията „Кук“, който се връщал към влака с група туристи и той в деликатна форма се заел да обяснява на присъстващите, че моят приятел е малко глуповат и не е съумял да отличи първа класа от втора. За всичко били виновни червените възглавнички на диваните: заради тях, влизайки във вагон втора класа, той си помислил, че се намира в първа.

Присъстващите въздъхнали с облекчение. При всеобщо ликуване, протоколът бил скъсан, след което този безмозъчен контролъор пожелал да узнае коя е тази дама, дето в такъв случай е пътувала в купе втора класа с билет за първа класа. По всичко личало, че след завръщането ѝ на гарата я очаквали сериозни неприятности. Но очарователният агент на „Кук“ отново се оказал на висотата на положението. Той обяснил, че моят приятел, освен всичко, обича още и да послъгва. Разказвайки за своето пътешествие в компанията на тази дама, той просто се е похвалил. Той искал само да каже, че не би имал нищо против да пътува заедно с нея, но не е съумял да се изрази правилно, поради недоброто познаване на немския език. Ликуването се възобновило. Репутацията на моя приятел била възстановена. Той очевидно не бил отявленият негодник, за какъвто го взели в самото начало, а очевидно просто странстващ идиот. Такъв човек заслужава напълно уважение от страна на немското длъжностно лице. За сметка на такъв човек немското длъжностно лице изявило съгласие да изпие една бира.

Не само мъжете, жените и децата, но даже и кучетата в чужбина са добродетелни по рождение. В Англия, ако сте собственик на куче,

вие сте принудени да губите голяма част от своето време, за да разтърватате биещи се песове, да се карате със собствениците на другите кучета относно това, кой пръв е започнал боя, да обяснявате на разгневените възрастни дами, че не кучето ви е убило котката, а просто котката, претичвайки през улицата е получила разрив на сърцето; да убеждавате недоверчивите горски пазачи, че това не е вашето куче, че вие нямате абсолютно никаква представа чие може да е то. В чужбина животът на собственика на куче преминава в безметежно спокойствие. Тук, щом забележи скандал, в очите на кучето се появяват сълзи: то бърза да избяга по-далече и се опитва да намери полицаи. При вида на тичаща котка, такова куче се оттегля встрани, за да ѝ отстъпи път. Понякога някои стопани обличат на своите кучета малки жакетчета с джобчета за носната кърпа и обуват пантофки на лапите им. Наистина кучетата не носят шапки — засега още не! Но е достатъчно да бъде снабдено кучето с шапка и то вече ще намери начин учтиво да я приповдигне при срещата с някоя позната котка.

Веднъж в един континентален град налетях на улично произшествие — или по-точно: произшествието налетя върху мене. То се устреми отгоре ми и ме обхвана преди да успея да се опомня. Това бе фокстериер, принадлежащ на една много млада особа (но за това ние узнахме едва след като основните събития се бяха вече разиграли). Едва поемайки си дъх, тя се появи в края на произшествието: горката девойка бе пробягала цяла миля, почти без да спре да крещи. Като видя всичко, което бе се случило, а също, като изслуша обясненията за онова, което не бе успяла да види, девойката се обля в сълзи. Ако собственикът на този фокстериер беше англичанин, той веднага би огледал мястото на действието и светкавично би скочил в първия преминаващ наблизко трамвай. Но, както вече казах, чужденците притежават вродена добродетелност. Когато си тръгвах, не по-малко от седем човека записваха името и адреса на младата особа.

Но аз исках да разкажа по-подробно за кучето. Всичко започна с невинния опит да бъде хванато едно врабче. Нищо не достави на врабчето такова удоволствие, както преследването от страна на някое куче. Десет пъти на кучето вече му се струваше че врабецът е най-накрая уловен. След това обаче се появи друго куче. Не знам как се нарича тази порода, но в Европа тя е много разпространена: куче без опашка и ако го хранят добре, прилича на прасе. Даденият

представител на тази порода обаче повече напомняше чердже. Фокстериерът се вкопчи във врата му и двамата се претърколиха на паважа под колелетата на преминаващия мотоциклет. Собственичката, пълна дама, се хвърли да спасява своето куче и се сблъска с мотоциклета. Като прелетя около шест ярда, тя свали на земята малкия италианец заедно със сергийката му, отрупана с гипсови бюстове.

В живота ми се е случвало да изпитам немалко неприятности, но не си спомням нито един случай, в който да не е бил забъркан така или иначе италиански търговец на бюстове. Къде се крият тези момчета в моментите на спокойствие, си остава тайна. Но при най-малката възможност да бъдат съборени на земята, те се появяват като мухи при първите слънчеви лъчи. Мотоциклетът се връза в количката на млекаря и нейните парчета се струпваха върху трамвайните релси. Движението се задръсти най-малко за четвърт час; ватманът на пристигналия трамвай обаче смяташе, че ако той звъни с достатъчно настървение, тази улична „тапа“ ще се разсее като мираж.

В английския град всичко това не би привлякло особено внимание. Някой би обяснил, че причина за безредиците е едно куче и целия ход на събитията би изглеждал естествен. Но тези чужденци с ужас си въобразиха, че с нещо са разгневили всевишния. Полицаят се хвърли да лови кучето. Във възторг, кучето отскочи и с яростен лай взе да рие по платното със задни лапи, мъчейки се да преобърне паветата. Това уплаши бавачката, която буташе количка и в този момент аз се намесих в хода на събитията. Сядайки на края на тротоара, между количката и ревящото бебе, аз казах на кучето всичко, което мислех за него.

Забравих, че се намирам в чужбина, забравих, че кучето може да не ме разбере — аз му казах всичко на чист английски език, без да пропусна нито една подробност, силно и ясно. Кучето спря на две крачки от мене и ме слушаше с такъв израз на естетическа наслада, какъвто не ми се бе случвало да виждам на нито една човешка или кучешка физиономия, нито преди, нито след тази история. То се опияняваше от моите думи, като че ли те бяха райска музика.

„Къде съм слушало това по-рано? — изглеж даше, че пита то себе си. — Този отдавна познат ми език, на който с мен разговаряха в дните на младостта ми?“

То дойде по-близо; когато аз свърших, очите му май бяха пълни със сълзи.

„О, повтори още веднъж! — като че ли ме молеше то. — Повтори още веднъж всички мили стари английски ругатни и проклетия; бях загубило вече надежда да ги чуя отново в тази забравена от бога страна“.

Девојката ми събщи, че фокстериерът е роден в Англия. Това обясняваше всичко. Куче от чуждестранен произход не е способно на такива неща. Чужденците притежават вродена добродетелност: ето за това ние не ги обичаме.

МИСИС КОРНЪР СЕ РАЗПЛАЩА

— Аз именно така разбирам нещата — обяви мисис Корнър, — мъжът трябва да бъде мъж.

— Но нали ти не би искала Кристофър, тоест мистър Корнър, да прилича на мъжете от този род — забеляза нейната задушевна приятелка.

— Съвсем не твърдя, че бих искала да го прави често. Но бих желала да почувствам, че е способен да бъде именно такъв мъж. Вие казахте ли на господина, че закуската е готова? — нахвърли се мисис Корнър на слугинята, която в тази минута внасяше в стаята три варени яйца и чайник.

— Разбира се, че му казах — с негодувание отвърна слугинята. Прислугата във вила „Акация“ в Равенскорт-парк вечно се намираше в състояние на негодуване, даже молитвите, които отправяше сутрин и вечер, бяха пълни с негодуване.

— И какво каза той?

— Каза, че ще слезе веднага, щом се облече.

— Никой и не очаква той да се появи преди това — заяви мисис Корнър. — Когато го викнах преди пет минути, отговори, че си слага ризата.

— Мисля, че ако вие сега го повикате пак, той пак ще отговори същото — изказа мнението си по този въпрос слугинята. — Пълзеше на четири крака, когато надникнах в стаята и се опитваше да се пъхне под кревата, понеже си загубил копчето на яката.

Мисис Корнър спря, държейки в ръката си чайника.

— Той разговаряше ли?

— Да разговаря? Че с кого? Нямам аз време за такива работи.

— Имам предвид — със самия себе си — поясни мисис Корнър. — Не... не ругаеше ли? — в гласа на мисис Корнър прозвуча желание и дори надежда.

— Какво? Той ли? Че той даже и не знае как се прави това.

— Благодаря ви — каза мисис Корнър. — Достатъчно. Можете да вървите.

Мисис Корнър шумно постави чайника на масата.

— Даже това момиченце — жлъчно изговори тя, — даже това момиченце го презира.

— Вероятно — предположи мис Грин, — той да е ругаел, преди тя да влезе в стаята, а после да е престанал.

Но мисис Корнър нямаше намерение да се поддава на утешенията.

— Престанал! Друг на негово място не би спрял да ругае.

— Вероятно — намекна задушевната приятелка, винаги готова да вземе под своето покровителство този грешник, — вероятно той да е ругаел, а тя просто да не е чула. Нали е бил с глава, напъхана под кревата...

Вратата се отвори.

— Извинете за закъснението — жезнерадостно произнесе мистър Корнър, втурвайки се в стаята. Мистър Корнър считаше, че сутрин човек задължително трябва да бъде жизнерадостен. „Срещай деня с усмивка и той ще ти донесе щастие“ — ето че шест месеца и три седмици мисис Корнър беше омъжена жена и точно двеста и два пъти бе чула този девиз от усттата на мъжа си сутрин, когато той ставаше от леглото. Девизите от различен характер заемаха обширно място в живота на мистър Корнър. Акуратно изписани на листчета с един и същ формат, най-мъдрите от тях бяха прикрепени към огледалото и всяка сутрин поучаваха мистър Корнър по време на бръсненето.

— Намери ли го? — попита мисис Корнър.

— Съвършено невероятно — отвърна мистър Корнър, сядайки до масата. — Със собствените си очи видях как то се търкулна под кревата. Може би...

— Само не ме моли да го търся — прекъсна го мисис Корнър. — Някои хора, като попълзят под кревата и като си ударят главата в крака му, сигурно биха почнали да ругаят — при това, специално бе наблегнато на думата „ругаят“.

— Какво пък, за възпитанието на волята — намекна мистър Корнър — не е вредно от време на време да се заставяш да изпълниш задачи, насочени към...

— Е, ако ти се хванеш с едно от дългите си изречения, които толкова обичаш, няма да успееш да се измъкнеш от него, за да се нахраниш — уплаши се мисис Корнър.

— Жалко, ако се случи нещо с него — забеляза мистър Корнър, — неговата вътрешна ценност, по всяка вероятност...

— Аз ще го потърся след закуска — любезно се отзова мис Грин. — Много добре умея да откривам загубени предмети.

— Охотно ви вярвам — галантно я увери мистър Корнър, докато с дръжката на лъжичката разбиваше черупката на яйцето. — От такива светли очи като вашите, малко...

— Остават ти всичко на всичко десет минути — напомни жена му, — яж в края на краищата!

— Би ми се искало — протестира мистър Корнър, — поне веднъж в живота си да изрека своето мнение докрай.

— Но ти никога няма да успееш — забеляза мисис Корнър.

— Може би, някой път тези дни... — въздъхна мистър Корнър.

— Как спа, скъпа? Съвсем забравих да те попитам — мисис Корнър се обърна към своята задушевна приятелка.

— В чужда къща първата нощ спя винаги много неспокойно — отвърна мис Грин. — На всичкото отгоре, мисля, че бях малко превъзбудена.

— Много съжалявам — изрече мистър Корнър, — че възхитителното изкуство на драматурга се представи пред нас не в най-добрия от своите образци. Когато ходиш на театър твърде рядко...

— Все пак хората трябва да се забавляват — прекъсна го мисис Корнър.

— Честна дума — отбеляза задушевната приятелка, — не помня друг случай да съм се смяла така.

— Наистина беше забавно. И аз се смях — призна мистър Корнър. — И едновременно, длъжен съм да отбележа, че да се взема пиянството като тема...

— Той изобщо не беше пиян — възрази мисис Корнър. — Просто леко пийнал.

— Скъпа моя — настоя мистър Корнър, — той даже не можеше да се държи на краката си.

— Но беше къде-къде по-забавен от някои мъже, които могат — не му остана длъжна мисис Корнър.

— Скъпа моя Еми — укори я съпругът, — мъжът може да бъде доста забавен и без да се напива като дъска, а също може да бъде пиан, без да бъде...

— О, значително е по-добре, ако мъжът от време на време си позволи да пийне.

— Скъпа моя...

— И за тебе, Кристофър, би било по-добре, ако си го позволяваш... от време на време.

— Много бих искал — каза мистър Корнър, протягайки празната си чаша, — да не говориш онова, което нямаш предвид. Всеки, който би те чул...

— Повече от всичко ме ядосва — каза мисис Корнър, — когато твърди, че говоря онова, което нямам предвид.

— А защо тогава го говориш?

— Аз не... Аз, всъщност... Искам да кажа, че имам наистина точно това предвид. Което говоря — обясни мисис Корнър.

— Едва ли ти искаш да кажеш, скъпа моя, че би било по-добре, ако се напивам... понякога.

— Аз казах не да се напиваш, а — да пийваш.

— Ама нали аз пийвам... умерено — с умоляващ глас заяви мистър Корнър. — „Умереност във всичко“ — ето моят девиз.

— Знам — отвърна мисис Корнър.

— От всичко по малко и нищо... — този път мистър Корнър сам прекъсна своите глаголствания. — Боя се — каза, докато ставаше, — че ще ни се наложи да оставам за по-нататък обсъждането на този толкова интересен въпрос. Ако ти, скъпа, не възразяваш, нека излезем за минутка в коридора. Имам няколко дребни въпроса около къщата.

Домакинът и домакинята се промъкнаха покрай гостенката и затвориха зад себе си вратата. Гостенката продължи да яде.

— Аз именно така разбирам нещата — за трети път повтори мисис Корнър след минута, докато отново седна до масата, — бих отдала всичко... всичко на света — със страст твърдеше нашата лейди, — за да прилича Кристофър повече на обикновен мъж.

— Ами той винаги е бил такъв... е, какъвто си е — напомни ѝ задушевната приятелка.

— Разбира се, когато си сгодена, иска ти се мъжът да бъде съвършенство. Но аз съвсем не мислех, че той възнамерява и да си

остане съвършенство.

— А според мен, той и така е чудесен — каза мис Грин, — просто ти самата не знаеш какво ти е нужно.

— Знам, че е добър човек — съгласи се мисис Корнър, — и много го обичам. Именно заради това, че го обичам, не искам да се червя за него. Ще ми се да бъде мъжествен и да прави всичко, каквото правят другите мъже.

— Нима всички обикновени мъже псуват и се напиват от време на време?

— Разбира се — авторитетно потвърди мисис Корнър, — на кого би се харесал един мъж-лигльо?

— А ти някога виждала ли си пиян човек? — осведоми се задушевната приятелка, отхапвайки парченце захар.

— Сума ти — отвърна мисис Корнър, облизвайки конфитюра от пръстите си.

То означаваше, че цели пет пъти през живота си тя е посещавала театрите, избирайки най-леките форми на английската драма. И когато, след месец, тя за пръв път видя със собствените си очи как изглежда това в живота, то нямаше на света човек, по-силно поразен от подобно зрелище, отколкото мисис Корнър.

Как стана, и самият мистър Корнър никога не можа да си го обясни. Мистър Корнър не бе от хората, които ги дават за пример на лекциите за умереността. „Първата чашка“ обърна толкова отдавна, че даже не можеше и да си спомни кога е било. И какво ли само не бе пил оттогава от много други чаши. Но нямаше случай да излезе или да се остави да го изведат от рамките на неговата любима добродетел — умереността.

— Между нас имаше бутилка „кларет“ — често си спимняше мистър Корнър — и ние изпихме почти всичко, каквото съдържаше тя. А после той извади малко зелено шишенце и каза, че тази работа я правят от круши и че в Перу я пазят специално за детски празници. Напълно е възможно да се е пошегувал, но във всеки случай аз не можех да си представя как така една-единствена чашчица... През цялото време се мъча да си спомня, дали не съм пил нещо още, докато той говореше — този въпрос не даваше покой на мистър Корнър.

Този „той“, който вероятно бе довел мистър Корнър до ужасното състояние, беше далечният му роднина Бил Демон, първи помощник

на парахода „Ла фортуна“. По обед те съвършено случайно се сблъскаха на „Ледънхол-стрийт“ за първи път подир много години, изминали от далечното време на детството им. „Фортуна“ трябваше да излезе на следващата сутрин от доковете „Света Екатерина“ и да поеме курс към Южна Америка и кой знае кога те щяха да се срещнат отново... Съдбата, след като ги хвърли в обятията един на друг, съвършено определено, както отбеляза мистър Демон, се изказа за това, че вечерта те двамата би следвало уютно да се настанят и да похапнат в каютата на капитана на „Фортуна“. Като се върна в кантората си, мистър Корнър изпрати в Равенскорт-парк спешно писмо с учудващото съобщение, че той, вероятно, няма да се прибере у дома преди десет вечерта, а в шест и половина той за първи път се отправи в посока, противоположна на тази, където се намираха къщата му и мисис Корнър.

За какво само не бърбиха приятелите! В края на краищата се разговориха за жени и за възлюбени. Несъмнено помощник-капитан Демон имаше зад гърба си обширна и разнообразна практика. Те си разказваха, по-точно помощникът разказваше, а мистър Корнър слушаше, за маслинените красавици на Карибско море, за тъмнооките страстни креолки, за светлокосите Юони от калифорнийските равнини. Помощникът имаше свои теории по въпроса за подхода и за отношението към жената, теории, които, ако се вярваше на думите му, бяха щателно проверени на практика и издържали всички изпитания. Нов свят се откриваше пред мистър Корнър, свят, където прекрасните жени с кучешка покорност се прекланяха пред мъжете. Последните, макар и да ги любеха в знак на благодарност, все пак знаеха как да си останат техни господари. Мистър Корнър седеше като омагьосан, в него постепенно се топеше хладното осъждане и накрая, вместо това, в душата му закипя горещо съчувствие. И само времето прекъсна повестта за приключенията на първия помощник. В единайсет часа кокът им напомни, че всеки момент на борда ще пристигне капитанът с лоцмана. Мистър Корнър, поразен, че вече е толкова късно, дълго и нежно се прости със своя роднина, а после откри, че доковете „Света Екатерина“ са най-обърканото място, откъдето му се е налагало да се измъква. И под един от фенерите в района „Мейнорис“ мистър Корнър изведнъж бе осенен от идеята, че не го ценят според достойнствата му: мисис Корнър никога не говори и не прави нищо, каквото говорят и

правят красавиците от Карибско море, унижено стараещи се да изразят своята всепоглъщаща страст към джентълмени, които, доколкото можеше да съди мистър Корнър, не му отстъпваха в нищо. Сълзи изплуваха в очите на мистър Корнър, когато той взе да си спомня какви неща приказва мисис Корнър и как тя се държи с него. Щом забеляза, че с особено внимание го наблюдава един полицаи, той обърса сълзите и бързо се отправи по-нататък. Докато се разхождаше по перона на гарата „Меншън хаус“, където се носят вечни течения, мисълта за причиненото му зло заговори в него с нова сила. Защо той не забелязва у мисис Корнър нито следа от кучешка привързаност? Сам той, горестно се убеждаваше мистър Корнър, сам той е виновен. „Жената обича своя господар. Това е неин инстинкт — замислено си мърмореше сам на себе си. — Проклет да съм — мислеше той, — ако повярвам, че поне за минута тя чувства в мен своя господар.“

— Разкарай се — каза мистър Корнър на дебелото момче, току-що спряло се пред него с широко раззината уста.

— Но на мене много ми харесва да ви слушам — възрази дебелото момче.

— Кого да слушаш? — учуди се мистър Корнър.

— Вас — отвърна дебелото момче.

Пътят от града до Равенскорт-парк не е никак кратък, но мисълта за предстоящото преустройство на целия живот на мисис Корнър, а и на неговия собствен, го погълна до такава степен, че той не задряма нито за секунда и през цялото време се намираше във възбудено състояние. Когато слезе от влака, го безпокоеше само онази тричетвърти миля киша, която лежеше между него и неговата решимост веднага и завинаги да се разбере с мисис Корнър.

Видът на вила „Акация“, разкриващ определено, че всички там са вече в леглата си и спят, още повече нави мистър Корнър. Кучешки преданата жена би го чакала с мисълта, че може на него да му е нужно нещо. Следвайки съвета на бронзовата табелка, закована на собствената му врата, мистър Корнър не само почука, но и позвъни. Доколкото вратите не се разтвориха мигновено, той продължи да дърпа звънеца и да чука. На втория етаж се отвори прозореца на най-хубавата спалня.

— Ти ли си? — попита гласът на мисис Корнър. В него наистина се усещаше някаква страст, но не онази, която жадуваше да внушава

мистър Корнър. Това само наля масло в огъня.

— Няма какво да разговаряш с мен, увиснала от прозореца, като че тука ти пеят серенади. Слез долу и ми отвори вратата! — разкрещя се мистър Корнър.

— Нямах ли ключ? — попита мисис Корнър.

Вместо отговор, мистър Корнър отново се нахвърли на вратата. Прозорецът се затвори. Мина някое време и изведнъж вратата се разтвори така внезапно, че мистър Корнър, който я атакуваше, буквално влетя вътре.

Мисис Корнър слезе долу, готова вече да направи някои забележки. Тя не предвиждаше, че мистър Корнър, винаги толкова инертен, също ще се окаже готов — и даже по-добре от нея.

— Къде е вечерята? — възмутено извика мистър Корнър.

Мисис Корнър, поразена до такава степен, че чак се бе лишила от дар слово, стоеше и го гледаше с широко разтворени очи.

— Къде е вечерята? — повтори мистър Корнър, удивен най-искрено, че я няма. — Какво значи всички да си легнат да спят, когато господарят още не е в-в-в-в-ечерял?

— Случило ли се е нещо, скъпа? — раздаде се от горната площадка на стълбите гласът на мис Грин.

— Дръпни се, Кристофър — помоли мисис Корнър, — моля те и ми позволи да затворя вратата.

Мисис Корнър бе една от тези млади лейди, които не без грациозна надменност властват над привикналия с готовност да им се подчинява. Тези лейди леко се поддават на уплаха.

— Аз... желая... п-п-п-п-ечени бъбреци с п-п-п-ържени филийки — поясни мистър Корнър. — И д-да-вайте без приказки. Ясно? Не искам н-н-н-ищо да слушам.

— Господи, какво да правя? — зашепна уплашената до смърт мисис Корнър на своята задушевна приятелка. — Вкъщи няма никакви бъбреци.

— Лично аз бих му сварила няколко яйца — услужливо подсказа приятелката, — и бих насипала върху тях повече кайенски пипер. Най-вероятно е, той да не си спомни...

Мистър Корнър позволи да го отведат в столовата, служеща едновременно за гостна и библиотека. Двете лейди се постараха да разпалят колкото се може по-бързо кухненската печка.

Помагаше им облечената на бърза ръка слугиня, чието негодувание, съдейки по всичко, изчезна именно тогава, когато вила „Акация“ ѝ даде повод да възнегодува истински.

— Никога през живота си не бих повярвала — с шепот призна побледнялата мисис Корнър. — Никога.

— Веднага си личи, че в къщата има мъж, а? — възхити се слугинята. Мисис Корнър ѝ отвърна с шамар и по този начин малко облекчи душата си.

Слугинята отново придоби нормалното си невъзмутимо изражение, обаче операциите на мисис Корнър и нейната задушевна приятелка ни най-малко не се ускориха, понеже на всяка четвърт минута до тях достигаше ръмженето на мистър Корнър, който даваше допълнителни разпореждания.

— Боя се да вляза при него сама — каза мисис Корнър, когато всичко бе подредено на подноса. По тази причина задушевната приятелка я последва, а тилът прикриваше слугинята.

— Какво е това? — намръщи се мистър Корнър. — Аз наредих да се приготвят котлети.

— Прости, скъпи — заеквайки отвърна мисис Корнър, — но къщи няма месо.

— В образцово поренотомакинско, квото, плагам, ти рководиш — продължи мистър Корнър, наливайки си бира, — винаги трямим биштек. Ясн? Бфтеци.

— Ще се постарая да запомня, скъпи — каза мисис Корнър.

— Не ти ли се струва — произнесе между две глътки мистър Корнър, — че ти водиш домакинството съвсем не така, както трябва.

— Но, скъпи, аз ще се опитам... — проплака мисис Корнър.

— Къде са твоите книги? — внезапно изиска мистър Корнър.

— Моите книги? — повтори след него, изумена мисис Корнър.

Мистър Корнър удари с юмрук по масата и всичко в стаята, включително мисис Корнър, подскочи.

— Не ме водете за носа, мила моя — каза мистър Корнър, — вие прекраснаете, че импвид вашите книги по водендмкинств.

Оказаха се в чекмеджето на бюфета. Мисис Корнър ги извади и с трепереща ръка ги протегна на мъжа си. Отваряйки напосоки една от тях, мистър Корнър склучи вежди и се наведе над текста.

— Не ти ли се струва, мила моя, че ти не умееш да смяташ? — попита мистър Корнър.

— Ме-мене, когато бях момиче, ме смятаха за способна по аритметика — запъвайки се, измънка мисис Корнър.

— Това — когато си била момиче, а сега — колко е двајсет и седем и девет? — свирепо изрева мистър Корнър.

— Трийсет и осем... и седем... — забърка се уплашената мисис Корнър.

— Знаеш ли умножаването по девет или не знаеш? — прогърмя мистър Корнър.

— Знаех го! — изхлипа мисис Корнър.

— Давай тогава! — изкомандва мистър Корнър.

— Девет по едно — девет — започна с плач горката му съпруга. — Девет по две...

— Пжавай! — мистър Корнър бе неумолим.

И тя продължаваше, едва чуто и монотонно, хлипайки понякога, навяващият тъга еднообразен ритъм изглежда свърши своята работа. Когато съвсем отмалялата от страх мисис Корнър стигна до „девет по единајсет — деветдесет и девет“, мис Грин крадешком посочи към масата. Мисис Корнър уплашено погледна натам и видя, че очите на нейния господар и повелител са затворени. Някъде откъм главата му, отпуснатата между опразнената кана за бира и солниците, се разнасяше все по-усилващо се хъркане.

— Нищо няма да му се случи — каза мис Грин. — Затвори се в стаята си и легни да спиш. Сутринта Хариет и аз ще се погрижим за закуската. А ти по-добре не му попадай пред очите.

И мисис Корнър, благодарна, че някой ѝ подсказва какво да прави, безпрекословно се подчини.

Към седем сутринта потокът от слънчеви лъчи напълни стаята и принуди мистър Корнър отначало да замига, после да се прозее и накрая да откряне едното си око.

— Срещай деня с усмивка — сънливо промърмори мистър Корнър — и той...

Мистър Корнър внезапно се надигна и се огледа наоколо. Не, това не беше креват. На пода в краката му се търкалят парчета от счупената кана. Преобърнатите солници и смачканите яйца са придали на покривката нов колорит. В ушите — някакъв звън. Това пък какво е?

В края на краищата мистър Корнър бе принуден да стигне до заключението, че някой се е опитал да направи от него салата и на всичкото отгоре е прекалил с горчицата. Лек шум накара мистър Корнър да пренесе вниманието си към вратата. През тясна пролука в стаята надничаше зловещо сериозното лице на мис Грин. Мистър Корнър се изправи. Мис Грин се вмъкна в стаята, затвори зад себе си вратата и закри с гръб достъпа до нея.

— Надявам се, вие знаете какво... какво сте направили? — започна мис Грин.

Говореше с гробовен глас и нещастният мистър Корнър изстина.

— Нещо като че ли взех да си спомням, но не много отчетливо — призна той.

— Явихте се вкъщи в пияно... в съвършено пияно състояние — съобщи му мис Грин, — в два часа посред нощ. И вдигнахте такъв шум, че навярно ви е чула половината улица.

От пресъхналите устни на мистър Корнър се отрони тежка въздишка.

— Поискахте от Еми да ви приготви топла вечеря...

— Аз? Съм поискал! — мистър Корнър обърна взор към масата. — И тя е приготвила!

— Вие така беснеехте — обясни мис Грин, — че ние и трите се уплашихме до смърт.

Гледайки жалката фигура пред себе си, мис Грин не можеше да повярва, че само преди няколко часа този човек е могъл да предизвика у нея такъв истински страх. И само чувството за дълг я удържаше да не се разсмее.

— Докато седяхте тук и ядяхте вечерята — безжалостно продължи мис Грин, — вие накарахте Еми да ви покаже домакинските книги.

В същото време мистър Корнър бе преминал вече стадия, когато нещо може да го удиви.

— Прочетохте на Еми нотация по повод нейното умение да води домакинството — в очите на задушевната приятелка на мисис Корнър припламна огънче. Но и мълния да блеснеше в този момент пред мистър Корнър, той не би забелязал.

— Вие заявихте, че тя не умее да смята и я принудихте да каже таблицата за умножение.

— Аз съм я принудил... — в гласа на мистър Корнър нямаше и сянка от някакви емоции, той все едно просто констатираше факта. — Аз съм принудил Еми да каже таблицата за умножение?

— Умножение по девет — кимна мис Грин.

Мистър Корнър се отпусна на стола и отправи безизразния си взор в бъдещето.

— И какво сега? — произнесе мистър Корнър. — Та тя за нищо на света няма да ми прости, познавам я добре. Но може би вие се шегуваме? — извика мистър Корнър и за секунда изпита проблисък на надежда. — Аз наистина ли направих това?

— Вие седяхте на същия стол, на който седите сега и си хапвахте варени яйца, а тя стоеше пред вас и казваше таблицата за умножение. Към края вие заспахте и аз я убедих да отиде да си легне. Беше вече три часа и ние предположихме, че вие няма да имате нищо против — мис Грин придвижи стол, седна и като постави лакти на масата, се вгледа в седящия насреща ѝ мистър Корнър. В очите на задушевната приятелка на мисис Корнър несъмнено играеха весели пламъчета.

— Но това беше всичко на всичко един-единствен път — подсказа мис Грин.

— Вие мислите, че тя може да ми прости? — възкликна мистър Корнър.

— Не, не мисля — отвърна мис Грин. На лицето на мистър Корнър се изрази обратното пропадане в областта на ниските температури. — Аз мисля, че най-добрият изход за вас ще бъде вие да ѝ простите.

Тази мисъл изобщо не му направи впечатление. Мис Грин се огледа, за да се убеди, че вратата е добре затворена и за секунда се послуша: няма ли някой наблизо.

— Сигурно не сте забравили — мис Грин, в допълнение към останалите мерки за безопасност, заговори шепнешком — за какво говорехме на закуска през онази първа сутрин, когато пристигнах у вас? Още тогава Еми каза, че не би било лошо понякога да си пийвате.

— Да, да — мистър Корнър започна да си спомня. — Но нали тя каза само да си „пийвам“.

— Е, и какво, вие наистина си „пийнахте“ — продължи своето мис Грин. — Освен това тя съвсем нямаше предвид „пийване“. Тя подразбираше най-истинско пиянство, но не ѝ се искаше да го назове

по такъв начин. След вашето излизане ние си поговорихме още. Тя каза, че би дала всичко, само и само вие да приличате повече на обикновените мъже. А именно такъв тя си представя обикновения мъж.

Недосетливостта на мистър Корнър изваждаше мис Грин от равновесие. Тя се наведе през масата и го разтърси:

— Нима не разбирате? Вие сте направили всичко това, за да ѝ дадете урок. И тя е тази, която трябва да ви моли за прошка.

— Мислите ли?

— Мисля, че ако вие се държите както трябва, то днешният ден ще ви донесе успех, за какъвто даже не смеете да мечтаете. Излезте от къщи преди тя да се е събудила. Аз няма да ѝ казвам нищо. Пък и няма да успея: трябва да стигна до Падингтънската гара за влака в десет. Когато се върнете вечерта, на всяка цена почнете да говорите пръв.

И мистър Корнър, преди да съобрази какво прави, се вдигна от стола си и целуна мис Грин.

Вечерта мисис Корнър седеше в гостната и очакваше мистър Корнър. Облечена бе тъй, като че се е приготвила за път, а в угълчетата на устните ѝ се бяха явили тънки чертички и само техният вид накара сърцето му да падне в петите.

За щастие, той се оправи навреме и я поздрави с усмивка. Усмивката, която бе репетирал цял ден, не му се получи, но самият факт, че се усмихва, така потресе мисис Корнър, че думите замръзнаха на устните ѝ. Това му даде неоценимото преимущество да заговори пръв.

— Е, как е — весело започна мистър Корнър, — как ти се хареса?

За миг мисис Корнър се изплаши, че новият недъг на нейния съпруг е преминал в хронично заболяване, но неговото все още усмихнато лице успокои страховете ѝ, поне по отношение на последните мисли.

— Кога би желала да си го позволя още веднъж? Хайде, хайде — продължи мистър Корнър, като забеляза недоумението на жена си — не ми говори, моля ти се, че не помниш за какво ставаше дума на закуска първата сутрин след пристигането на Милдред. Ти намекна

тогава, че аз бих бил къде-къде по-привлекателен, ако понякога си „пийвах“.

Мистър Корнър наблюдаваше внимателно съпругата си и видя, че миналото постепенно изплува от паметта ѝ.

— Не ми се бе удавал досега случая да ти доставя това удоволствие — поясни мистър Корнър, — доколкото се стараех да запазя мислите си ясни заради работата и тъй като знаех какъв ефект ще има това върху мен. Вчера направих всичко, което беше по силите ми. Надявам се, че си останала доволна от мен. Макар че бих ти бил особено признателен, ако ти се задоволиш — разбира се, само на първо време, докато аз попривикна — подобни представления да се повтарят не по-често от веднъж на две седмици — добави мистър Корнър.

— Ти предполагаш... — започна мисис Корнър, ставайки от мястото си.

— Скъпа моя, аз не предполагам, аз знам — каза мистър Корнър, — че почти от първия ден на нашия съпругески живот, ти ме смяташ за лигльо. И не си го крила. Всичките ти представи за мъжете са почерпени от глупави книги и от още по-глупави пиеси. Ти страдаш от мисълта, че аз не приличам на тях. Е, какво пък, аз ти показах, че ако настояваш, бих могъл да заприличам на тях.

— Но ти ни най-малко не приличаше на тях — възрази мисис Корнър.

— Направих всичко, което беше по силите ми — повтори мистър Корнър. — Но не всички хора са създадени еднакво. Това, което ти видя, бе моят вариант на „пиян“.

— Аз не съм казвала „пиян“.

— Но подразбираше това — прекъсна я мистър Корнър. — Ние говорехме тогава за пияните. Мъжът в пиесата беше пиян и ти смяташе, че той е забавен.

— Той действително беше забавен — настоя мисис Корнър, обливайки се в сълзи, — именно такъв пиян имах предвид.

— Неговата жена — напомни ѝ мистър Корнър, — кой знае защо, не го намираще за забавен. В трето действие тя го заплашваше, че ще се върне при майка си, а това и на тебе ти е хрумнало, ако се съди по облеклото ти.

— Но ти... ти беше толкова гаден — изхлипа мисис Корнър.

— Какво правех? — интересува се мистър Корнър.

— Ти дойде и почна да блъскаш по вратата...

— Да, да, помня, аз исках да вечерям и ти ми свари няколко яйца.

Какво стана по-нататък?

Споменът за тази кулминация на унижението, придаде на нейния глас нотки на неподправен трагизъм.

— Ти ме застави да кажа таблицата за умножение. По девет...

Мистър Корнър погледна мисис Корнър, мисис Корнър погледна мистър Корнър и за известно време в стаята се възцари мълчание.

— Ти... ти наистина беше мъничко... това... — нерешително промълви мисис Корнър, — или само... се преструваше?

— Точно така — призна си мистър Корнър. — За пръв път през живота си. Е, ако ти си удовлетворена — то е за последен.

— Прости ми — каза мисис Корнър, — държах се много глупаво. Моля ти се, прости ми.

КАКВО СТРУВА ДА СЕ ПОКАЖЕШ ЛЮБЕЗЕН

— Но нали да се покажеш любезен не струва нищо — убеждаваше мъжа си дребничката мисис Пеникъп.

— Любезността също има своя цена, мила — възрази мистър Пеникъп, аукционист с дваисетгодишен опит, който бе имал пълната възможност да наблюдава как хората се отнасят към различните проявления на чувства.

— И да слушам не искам, Джордж — упорстваше жена му, — нека да е неприятен, сприхав стар грубиян — не отричам, но все пак човекът си заминава и ние, вероятно, никога повече няма да го видим.

— Ако допусках и най-малката възможност да го срещна пак — забеляза мистър Пеникъп, — още утре щях да се сбогувам с англиканската църква и да стана методист.

— Не говори така, Джордж — укоризнено изрече жена му, — Господ може да те чуе.

— Ако Господ можеше да чуе стария Крекълторп, той би ми съчувствал — заяви мистър Пеникъп.

— Бог ни изпраща изпитание за нашето благо — поясни жена му, — те ни учат на търпение.

— Ти не си църковен настоятел — парира мистър Пеникъп, — теб нищо не те свързва с този човек. Слушаш го само тогава когато стои на църковната катедра и е принуден поне малко да се сдържа.

— Ти забравяш за благотворителните базари, Джордж, да не говорим за украсяването на църквата — напомни мисис Пеникъп. — Тогава съм имала възможност да...

— Благотворителните базари са веднъж в годината — отвърна мистър Пеникъп. — И в същото време твоят собствен характер, доколкото съм забелязал...

— Аз винаги се старая да помня, че съм християнка — прекъсна го дребничката мисис Пеникъп. — Не се преструвам на светица, но ако

някога кажа нещо лошо, то после винаги съжалявам, ти знаеш това, Джордж.

— Именно това исках да кажа — съгласи се съпругът ѝ. — Да, след като енорийският свещеник за някакви си три години успя да накара богомолците да намразят самия вид на църквата му — знаеш ли, тук има нещо гнило.

Мисис Пеникъп, изключително приятна и мъничка, постави на раменете на мъжа си своите пухкави и все още хубави ръчички.

— Не мисли, скъпи, че не ти съчувствам. Ти понасяше всичко с толкова достойнство. Понякога просто сама се учудвам каква издръжливост показва в повечето от случаите, а той какво само не ти е говорил.

Мистър Пеникъп неволно прие поза, олицетворяваща тържеството на добродетелта, удостоена накрая с признание.

— Що се отнася до нас, грешните — отбеляза мистър Пеникъп със смирено-горд тон, — то с личните оскърбления все още бихме могли да се примирим... макар, впрочем — прибави църковният настоятел, поддал се внезапно на човешката си слабост, — да не е особено приятно, когато в служебното помещение, през цялата маса и пред всички ти говорят, че уж нарочно си оставил за себе си събирането на пожертвования от лявата страна на църквата, та да пропуснеш незабелязано собственото си семейство.

— Но нашите деца винаги имат готови трипенсови монети! — възмути се мисис Пеникъп.

— Той говори подобни неща изключително, за да бъде неприятно на неговия събеседник — продължи църковният настоятел, — а онова, което прави е вече съвсем непоносимо.

— Ти искаш да кажеш „правеше“, мили мой — уточни със смях дребната жена. — Сега с това вече е свършено, ние скоро ще се спасим от него. Мисля, скъпи, че ако се помисли внимателно, вината за всичко е в болния му черен дроб. Ако си спомняш, Джордж, още първия ден, когато той пристигна, ти обърнах внимание на подпухналото му лице и на пренеприятната извивка на устата. Но болните от черен дроб не могат да направят нищо със себе си, мили мой. Трябва да ги приемаме за нещастни и да ги съжаляваме.

— Аз бих му простил номерата, ако не виждах, че те му доставят безспорно удоволствие — промълви църковният настоятел. —

Впрочем, както ти вече каза, скъпа, той си заминава и единственото за което мечтая и моля Бога е — никога да не срещам човек, подобен на него.

— Ти трябва да го посетиш, Джордж, ние ще отидем у него заедно — настояваше добрата мъничка мисис Пеникъп. — Тъй или инак, той цели три години бе наш енорийски свещеник и сега така да си замине отгук, да знае, че всички се радват да се освободят от него... на горкия трябва да му е доста неприятно, колкото и да...

— Е, добре де — съгласи се мистър Пеникъп, — само че аз няма да му говоря онова, което в действителност не чувствам.

— Прекрасно — отвърна жена му през смях, — достатъчно е ти да не говориш онова, което чувташ. И каквото и да става, трябва да се сдържа — предупреди дребничката жена. — Не забравяй, че е за последен път.

Дребничката мисис Пеникъп действително имаше добри и християнски намерения.

Преподобният Огъст Крекълторп трябваше да напусне Уичууд следващия понеделник и, както се надяваше самият той, а и цялото негово папство, никога повече нямаше да се появи даже и в околността. До този момент и двете враждуващи страни не правеха никакъв опит да скрият взаимната радост от предстоящата раздяла. Не бе изключено преподобният Огъст Крекълторп, магистър по изкуствата, да се окажеше небезполезен за англиканската църква в някоя истендска енория, ползваща се с лошо име или, да кажем, в далечен мисионерски лагер, сред езически племена. Там, вероятно, биха могли да му свършат работата неговия вроден стремеж да противоречи на всичко и на всеки, неговото упорито пренебрежение към възгледите и чувствата на другите хора, неговата вдъхновена увереност, че всички, освен него непременно грешат и присъщата му, по тази причина, непрекъснатата готовност да действа и да говори без страх. Но в живописния малък Уичууд, разположен сред Кентските хълмове, в това тихо пристанище за оттеглили се от работа търговци, стари моми от средната класа, поправили се представители на бохемата, в които се бе пробудил дремещият досега инстинкт на порядъчността — тук споменатите качества на преподобния Крекълторп водеха само до неприятности и раздори. През последните две години неговите енорияши при поддръжката на някои други

жители на Уичууд, на които се бе случвало да си имат работа с достопочтения джентълмен, не веднъж се опитваха по заобиколни начини, при помощта на недвусмислени намеци да му внушат каква силна и все по-нарастваща неприязън предизвиква той у тях като свещеник и като човек. Положението достигна до крайна точка на напрежение, когато официално обявиха, че след като няма друг изход, ще се наложи да изпратят при епископа делегация от най-уважаваните хора в енорията. Това убеди накрая преподобния Огъст Крекълторп, че е претърпял пълен провал като духовен наставник и утешител на жителите на Уичууд. Преподобният Огъст Крекълторп вече си бе намерил и осигурил възможност да се грижи за друго папство. Своята прощална проповед той насрочи за следващото неделно утро и, изглежда, всичко предвещаваше пълен успех. Набожните жители на Уичууд, които от много месеци вече бяха престанали да посещават църквата „Свети Юда“, предвкусваха наслаждението — да съзнават, докато слушат преподобния Огъст Крекълторп, че го слушат за последен път. Преподобният Огъст Крекълторп бе приготвил проповед, която обещавахе да произведе необходимото впечатление със своята яснота и прямота. Нали енорияшите на уичуудската църква „Свети Юда“, както всички смъртни, имаха своите недостатъци. Преподобният Огъст се ласкаеше от мисълта, че не е пропуснал нито един от тези недостатъци и предварително изпитваше удоволствие, като си представяше каква сензация ще предизвика неговата реч, започвайки от „първо“ и завършвайки с „шесто и последно“.

Поривистият характер на дребничката мисис Пеникъп обаче развали цялата работа. В сряда през деня преподобният Огъст Крекълторп се занимаваше в своя кабинет, когато му съобщиха за пристигането на мистър и мисис Пеникъп; след като ги принуди да чакат в гостната петнадесет минути, той излезе накрая при тях с хладно и сурово изражение на лицето и, без да подава ръка, помоли да му обяснят, по възможност по-кратко, по какъв повод са го откъснали от занятията му. Речта на мисис Пеникъп бе подготвена предварително. В нея имаше всичко необходимо и нито дума повече. Мисис Пеникъп се готвеше да спомене — без всякакво наблягане, като че ли между другото — че дълг на всекиго от нас е да се държи християнски при всички обстоятелства; че наше приятно задължение е да прощаваме и да забравяме обидите; че, най-общо казано, виновни

са и двете страни; че трябва да се разделяме с мир; накратко — тя, мисис Пеникърп и нейният мъж Джордж, който е готов да го потвърди, съжеляват за всички свои думи и постъпки, ако те са обидили с нещо преподобния Огъст Крекълторп и биха искали на прощаване да стиснат ръката му и да му пожелаят щастие. След като срещна обаче от преподобния Огъст такъв хладен прием, мисис Пеникърп почувства, че всички думи на толкова внимателно подготвената ѝ реч се разлитат на всички посоки. Оставаше ѝ или да се оттегли мълчаливо, с оскърбена физиономия, или да се остави на минутното вдъхновение и да измисли нещо ново. Тя избра последното.

Отначало говореше със запъване. Съпругът ѝ, чисто по мъжки, я остави без подкрепа в най-трудния момент и усърдно въртеше дръжката на вратата. Стоманеният поглед на преподобния Крекълторп не само че не охлаждаше мисис Пеникърп, но напротив, действаше ѝ като удар с шпора. Не, тя ще застави преподобния Огъст Крекълторп да я изслуша. Тя ще го принуди да разбере какви добри чувства я ръководят, даже, ако се наложи да го разтърсва за раменете, за да му го внуши. След пет минути преподобният Огъст Крекълторп, без самият да забелязва, вече цъфтеше от удоволствие. След още пет минути мисис Пеникърп замълча, но не защото не ѝ достигаха думи, а защото не ѝ достигаше дъх. Преподобният Огъст Крекълторп започна да ѝ отговаря и неочаквано гласът му потрепера от вълнение. Заради мисис Пеникърп всичко се усложняваше. Той си бе мислил, че ще напусне Уичууд с леко сърце, но сега, когато узна, че поне един човек от неговата енория го разбира (нали се беше убедил, че мисис Пеникърп го разбира и му съчувства), когато узна, че поне едно сърце (сърцето на мисис Пеникърп) е проникнато с топлина и внимание към него — сега всичко, което чакаше като блажено избавление, изведнъж се превърна за Огъст в източник на постоянна печал.

Увлечен от красноречието на своята жена, мистър Пеникърп добави, запъвайки се, няколко думи от себе си. От тях излизаше, че мистър Пеникърп винаги само е мечтал за такъв свещеник като преподобния Огъст Крекълторп, но някакви си там недоразумения винаги могат да възникнат в живота. Оказа се, че по същия начин, в душата си, преподобният Огъст Крекълторп винаги е уважавал мистър Пеникърп. И ако понякога от неговите думи би могло да се съди

обратното, то това, моля ви се, е резултат на бедността на човешкия език, неспособен да предаде всичките тънкости на мисълта.

После последва покана за чай. Мис Крекълторп, сестра на преподобния Огъст, личност, поразително приличаща на него във всички отношения, ако не се смята това, че братът бе гладко обръснат, а тя носеше малки мустачки — бе поканена да украси обществото със своето присъствие.

Беседата би се проточила още дълго, ако мисис Пеникъп не си спомни, че ѝ предстоеше вечерта да къпе малката Вилхелмина.

— Казах повече, отколкото се готвех да кажа — отбеляза на връщане мисис Пеникъп на мъжа си Джордж, — но бях прекалено развълнувана.

Слухът за посещението на семейство Пеникъп облетя цялата енория. Другите дами сметнаха за свой дълг да докажат на мисис Пеникъп, че тя не е единствената християнка в Уичууд. Опасяваха се, да не би мисис Пеникъп да се възгордее. С простителна гордост преподобният Огъст си повтаряше някои откъси от речта на мисис Пеникъп. Но нека мисис Пеникъп не си въобразява, че е единственият човек в Уичууд, способен на великодушни постъпки, особено, когато нищо не ѝ струват. И другите дами биха могли да наговорят всякакви приятни глупости, даже, вероятно, и по-изкусно от нея.

Мъжете им, след като намъкнаха най-хубавите си дрехи и получиха строги наставления как да се държат, бяха принудени да се присъединят към безкрайната процесия от съкрушени енорияши, посещаващи дома на свещеника.

За времето от четвъртък до събота вечерта, преподобният Огъст, за голямо свое учудване, бе принуден да си направи извода, че пет шести от енорияшите са го обичали винаги, от самото начало и просто досега не са имали случай да изразят своите истински чувства.

Накрая настъпи зареденият със събития неделен ден. Като изразяваха на преподобния Огъст Крекълторп съжаленията си, като го уверяваха в своето уважение, досега кой знае защо прикривано, като тълкуваха своите очевидно груби постъпки за проява на особено нежни чувства — всички му отнемаха толкова време, че той бе лишен и от най-малката възможност да помисли за нещо друго. Чак като влезе в служебното помещение в единайсет без пет, той си спомни за своята прощална проповед. Мисълта за нея го преследваше през цялото

време, докато вървеше службата. Да излезе с такова слово след всичко, което се разкри пред него в последните три дни, бе немислимо. Та нали с подобна неделна проповед Мойсей би могъл да се обърне към фараона в навечерието на изгонването на евреите от Египет. Би било нечовешко да се гromят с подобна проповед смазаните от скръб енориаши, които го боготворят и толкова тъгуват заради неговото заминаване оттук. Преподобният Огъст прехвърляше в паметта си откъси от своята реч, надявайки се, че поне някои от тях ще могат да се използват след известни поправки. Такива не се намериха. Цялата проповед се състоеше от фрази, на които, независимо от всякакви комбинации, не можеше да се придаде приятен смисъл.

Когато бавно се изкачваше по стъпалата към амвона, преподобният Огъст Крекълторп нямаше и най-малката представа какво ще говори сега. Слънчевата светлина падаше върху лицата на енориашите, обърнати към него и запълнили църквата до последното ъгълче. Никога досега преподобният Огъст Крекълторп не бе виждал своите енориаши толкова щастливи, толкова жизнерадостни. Той изведнъж почувства, че не иска да ги напусне, а и те също не искат да се разделят с него, в това не можеше да има никакви съмнения. Иначе би трябвало човек да ги смята за сборище от най-безсъвестните лицемери, събрани някога под един покрив. Преподобният Огъст Крекълторп отхвърли това мимолетно подозрение като внушение на нечистия дух, сгъна лежащия пред него акуратен ръкопис и го отместил настрана. Прощалната проповед бе ненужна. Още не бе късно да се обърне всичко по новому. За първи път преподобният Огъст Крекълторп говореше от амвона, без да чете, без да се е подготвил предварително.

Преподобният Огъст Крекълторп каза, че охотно приема вината върху себе си. Той, видите ли, лековерно се е доверявал на съжденията на няколко души от енорията, чиито имена тук няма нужда да назовава, на хора, за които се надява, че един ден ще съжалят за всичките предизвикани от тях недоразумения, макар той, по християнски, да прощава и на тези свои братя — и той е допуснал мисълта, че богомолците от църквата „Свети Юда“ изпитват към него лична неприязън. Той иска публично да се извини за своята грешка. Несправедливо е съдил за умовете и сърцата на обитателите на Уичууд. Сега, от техните собствени уста е узнал, че те са били

оклеветени. Те не само, че не желаят неговото заминаване, но напротив, много биха се огорчили от разлъката с него — това е съвършено очевидно. Сега, когато получи увереност в уважението към своята личност и даже благоговение от страна на болшинството енориаши — увереност, трябва да се признае, малко закъсняла — той ясно вижда, че може както преди да се грижи за техните духовни нужди. Да напусне едно толкова предано папство, би значило да се покаже недостоеен пастир. Непрекъснатият поток от съжаление във връзка с неговото заминаване, излят пред него през последните четири дни, го е заставил в края на краищата да се замисли. Какво пък, той ще остане при тях, но при едно условие.

Морето от хора там, долу се развълнува — което на внимателния наблюдател би напомнило трескавите движения на удавника, готов да се хване за всяка сламка. Но преподобният Огъст Крекълторп бе зает само със своята реч. Енорията, говореше той, е много голяма, а той вече не е млад. Нека му дадат за помощник някакъв добросъвестен и енергичен човек. Той самият има предвид такъв човек, негов близък роднина, готов за неголямо възнаграждение, за което даже не си струва да се приказва, да заеме тази длъжност. От амвона е неуместно да се обсъждат подобни въпроси, но по-късно, в служебното помещение, той би се радвал да побеседва с тези енориаши, които биха пожелали да наминат там.

По времето на изпълнението на химна, болшинството хора бяха развълнувани само от един въпрос — как по-бързо да се измъкнат от църквата след службата. Оставаше все още слабата надежда, че преподобният Огъст Крекълторп, като не получи помощник, ще намери за необходимо, заради съхранението на собственото достойнство, да отърси от нозете си праха на тази енория, щедра на чувства, но безнадеждно стисната, щом работата опре до джоба.

Тази неделя обаче бе нещастен ден за богомолците от църквата „Свети Юда“. Още не можеше и да се помисли за излизане, когато изведнъж преподобният Огъст Крекълторп вдигна ръце и помоли за позволение да запознае своето папство със съдържанието на току-що предадената му кратка бележка. Той е уверен, че след това всички ще си отидат вкъщи с чувство на радост и с благодарност в сърцата. Сред тях се намира човек, достоен да бъде образец за християнска

благонамереност, човек, който прави чест на англиканската църква с присъствието си в нейното лоно.

При тези думи всички видяха как се обля в червенина един дебел, нисък човечец, бивш лондонски търговец на платове, оставил търговията си на едро в Ист-Енд, за да си поживее на спокойствие — съвсем наскоро той се бе настанил тук.

Новопостъпилият е ознаменувавал своето приобщение в тяхната среда с толкова щедър дар, че ще послужи като блестящ пример за всички богати хора. Мистър Хорейшо Копер... — тук достопочтеният джентълмен се запъна, явно не можеше да разгадае почерка.

— Купър-Смит, сър, двойна фамилия — с тих шепот подсказа търговецът на платове, все още червен от смущение.

Мистър Хорейшо Купър-Смит е прибягнал (тук гласът на преподобния Огъст звуча по-уверено) към твърде достойно средство изведнъж да привлече към себе си сърцата на своите съграждани: той е изразил желание да плаща на помощник-свещеника изцяло от собствения си джоб. При такова положение повече не може и да става дума за раздяла на преподобния Огъст Крекълторп с неговите енориаши. Преподобният Огъст Крекълторп се надява до самата си смърт да бъде пастор на църквата „Свети Юда“.

Вероятно от никоя църква не са излизали богомолците толкова тържествено и бавно, както от уичуудската „Свети Юда“ в това паметно неделно утро.

— Сега той ще има повече свободно време — каза на жена си, когато завиваха зад ъгъла на „Акейша-авеню“ младшият църковен настоятел мистър Байлз, оттеглил се от делата си търговец на железария, — повече свободно време, за да ни даде с пълна сила да почувстваме какъв бич е за нас и какъв камък на врата.

— Пък ако и този „близък роднина“ прилича на него...

— Така и ще бъде, можеш да не се съмняваш, иначе той не би и помислил да го вземе за мощник — изрази увереността си мистър Байлз.

— Е, като се срещна с тази мисис Пеникъл, аз добре ще си поговоря с нея! — възкликна мисис Байлз.

Но каква щеше да бъде ползата от това?

ДОМЪТ СРЕЩУ ФЕНЕРА

От „Еджуер-роуд“ не знам защо ми се прииска да свия в уличката, която водеше на запад. Нейните мълчаливи къщи се криеха в дълбочината на дворовете. Върху мазилката на каменните сводове се четяха обичайни названия. В слабата светлина на сумрака думите се разчитаха трудно. Имаше тук и „Вила сред зелените ракити“ и „Кедри“, и триетажен „Планински приют“, увенчан със странна куличка с островърх покрив, подобен на шапчицата на джудже. И за да бъде пълна приликата, най-горе, под самата стряха, изведнъж светнаха две неголеми прозорчета, като че ли две зловни очета, проблясквайки, се вторачваха в минувача.

Уличката завиваше надясно и свършваше с малка площадка, пресечена от канал, през който бе прехвърлен нисък гърбав мост. И тук навсякъде — все същите безмълвни къщи с дворчета. Фенерджията палеше една след друга лампите покрай канала и известно време аз гледах как от тъмнината постепенно излизат смътни очертания. Малко по-далече от моста, каналът се разширяваше в неголямо езеро с остров в средата. Продължавайки разходката си, навярно съм направил кръг, тъй като в края на краищата се оказах пак на същото място. За цялото време по пътя си не срещнах и десетина минувачи. Накрая реших, че е време да се връщам в Педингтън.

Май вървах по същия път, който ме бе довел дотук, но изглежда съм се объркал под слабата светлина на фенерите. Впрочем, беше ми все едно. Зад всеки завой на тези безмълвни улици ми се струваше че се крие някаква тайна; като че зад спуснатите щори се чуваха приглушени стъпки, а зад призрачните стени — неясен шепот. Рядко отнякъде долиташе смях и веднага замираше, после на друго място заплака дете...

Вървейки покрай къщите, подредени по едната страна на улицата срещу някаква висока стена без прозорци и отверстия, забелязах как пердето на един от прозорците се приповдигна и там се показа лицето на жена. Единственият газов фенер, осветяващ улицата се оказа точно

срещу този дом. Отначало ми се стори, че виждам лице на момиче, после погледнах още веднъж и помислих, че е старица. В здрача цветовете се губеха — в синята студена светлина на фенера лицето на жената изглеждаше мъртвешки бледно.

Изумителни бяха очите ѝ. Може би предизвикваха такова впечатление, защото като събираха цялата тази светлина и като я съсредоточаваха в себе си, ставаха неестествено големи и блестящи. Може би, заради това, че тези очи бяха твърде грамадни в сравнение с нейното лице, такова нежно и изтънчено. Навярно тя ме забеляза, защото пердето се отпусна и аз отминах.

Не зная защо запомних този случай. Внезапно повдигнатото перде, като завеса на малък театър, неясните очертания на почти празната стая и жената, изправена като че ли до самата рампа — така се рисуваше тази картина във въображението ми. Но преди да бе започнала драмата, завесата се спусна. Свивайки зад ъгъла се обърнах: пердето отново се повдигна и аз пак видях силуета на тънката фигурка, долепена до стъклото на прозореца.

В същото време някакъв човек едва не ме събори. Той не беше виновен. Бях спрял внезапно и той не успя да се отдръпне. Извинихме се един на друг, оправдавайки се с тъмнината. Но, очевидно, моето въображение се бе разиграло, защото си представих, че този човек, вместо да върви по пътя си, е тръгнал обратно и ме преследва. Стигнах до ъгъла и се обърнах рязко, но той не вървеше зад мен, а аз скоро излязох отново на „Еджуер-роуд“.

Два пъти, разхождайки се из града в свободното си време, аз се мъчех да намеря улицата, която толкова ми хареса, но напразно. И всичко това, навярно, би се изтрило от паметта ми ако в един прекрасен ден, връщайки се от Педингтън вкъщи по „Хероу-роуд“ не бях се сблъскал лице в лице с моята непозната. Не можеше да съм сбъркал. Тя излизаше от рибното магазинче и роклята ѝ почти ме докосна. Съвършено безсъзнателно я последвах. Този път се стараех да запомня пътя и не минаха и пет минути, когато ние се озовахме на улицата, която толкова безуспешно търсех. Сигурно всеки път съм бродил на някакви си сто ярда от нея. Когато стигнахме до ъгъла, аз забавих крачките си. Жената не ме забеляза; в същия момент, когато тя се изравни с къщата, някакъв човек излезе от сянката и се присъедини към нея.

В същата вечер аз се срещнах с приятели на ергенска вечеря и тъй като впечатлението за тази среща бе още свежо в паметта ми, разказах за нея. Не помня как започна нашият разговор — струва ми се, че спорехме за Метерлинк. Аз разказах колко ме е поразило внезапно надигналото се перде. Като че съм се оказал в празна зрителна зала и за миг съм станал свидетел на драма, която актьорите разиграват тайно от всички. После разговорът се отмести, а когато тръгнах да си отивам, един от моите приятели ме попита в каква посока съм. Предложи ми да повървим малко пеша, аз не възразих, още повече, че вечерта беше прекрасна. Когато се озовахме на малко оживената „Харли-стрийт“, моят приятел си призна, че е тръгнал с мен не само заради удоволствието да бъде в моето общество.

— Случват се понякога любопитни неща — започна той, — представете си, днеска ми дойде наум един случай от съдебната практика, за който не бях си спомнял единайсет години. При това вие така живо описахте лицето на тази жена, че аз си помислих — дали не е тя?

— Поразиха ме очите ѝ — казах аз. — Никога не съм виждал такива очи.

— Представете си — аз също помня само нейните очи — отговори той. — Можете ли да намерите тази улица?

Известно време вървахме мълчаливо.

— Сигурно ще ви се стори нелепо — заявих накрая, — но ме безпокои мисълта, че бих могъл с нещо да ѝ навредя. Що за съдебно дело е онова, за което говорите?

— В това отношение, можете да бъдете съвършено спокоен — отвърна той. — Аз бях неин защитник, стига само да говорим за едно и също лице. Как беше облечена?

Неговият въпрос ми се видя лишен от всякакъв смисъл. Не би трябвало, наистина, да мисли, че тя ще бъде облечена така, както преди единайсет години.

— Не обърнах внимание — казах аз. — Струва ми се, че в блузка, — но изведнъж си спомних. — Действително, нещо странно имаше в дрехите ѝ. Нещо от рода на широка кадифена панделка на врата.

— Така си и мислех — каза приятелят ми. — Няма съмнение, тя е.

Ние точно бяхме стигнали до „Мерилебън-роуд“, където нашите пътища се разделяха.

— Ако не възразявате, утре ще мина към вас — каза той — и ние ще се поразходим заедно.

На следващия ден той действително дойде в пет и половина и ние заедно излязохме. Скоро се добрахме до нашата малка уличка, осветена вече от единствения фенер. Аз му показах къщата и той пресече улицата, за да види номера.

— Точно така — каза, когато се върна при мен. — Днес сутринта направих някои справки. Преди шест седмици условно и предсрочно са я пуснали.

Той ме хвана подръка.

— Няма смисъл да се въртим тук. Днес завесата не се вдига. Няма какво да говорим, това е безкрайно умно — да се настаниш в къща срещу фенер.

Тази вечер приятелят ми бе зает; по-късно той ми разказа тази история или по-точно онази нейна част, която му беше известна по онова време.

Това се случило в самото начало на кампанията за създаване на зелени зони в покрайнините на града. Един от първите такива квартали възникнал близо до „Финчли-роуд“. Градчето тъкмо почнало да се строи. Улицата „Лейлхем Гардънс“ едва наброявала десетина къщи и то още незаселени, с изключение на една. Това било пустинна и безлюдна покрайнина, излизгаща направо в полето. В края на недостроената улица имало стръмен скат към езерото, след който веднага почвала гора. Единствената обитавана къща принадлежала на младите съпрузи Хепуорт.

Съпругът бил човек с твърде красива и приятна външност. Не носел нито мустаци, нито брада и затова било трудно да се определи точно на колко години е. Възрастта на жена му обаче не предизвиквала съмнения — тя изглеждала почти момиченце. Предполагали, че мъжът ѝ е човек слабоволен и нерешителен, така поне твърдял комисонерът по продажбите на недвижими имоти. Той казвал, че Хепуорт ту взимал решение, ту неочаквано го променя. Джетсън, почти загубил надежда да се договори с тях. Но после се намесила мисис Хепуорт и къщата на улица „Лейлхем Гардънс“ все пак била определена като тяхна. На

Хепуорт не му харесвало, че къщата стои твърде самотно. Казвал, че работата му често го принуждава да отсъства дълго и той се бои да не би жена му през същото време да се чувства неспокойна. Упорито настоявал на своето, но жена му, отвеждаща го встрани, дълго му говорила нещо шепнешком и той накрая се съгласил на сделката, въпреки явното си нежелание.

Това бил много хубав, много уютен дом, с неголеми размери. Изглеждало, че ще бъде по вкуса на мисис Хепуорт. Тя уверявала, че плюс останалото, къщата ще бъде според джоба им, тъй като другите подобни жилища са твърде скъпи. Младият Хепуорт би могъл да представи необходимите гаранции, но никой не ги поискал. Къщата била продадена според нормалните за компанията условия. За да плати аванса, мистър Хепуорт написал чек, изплатен по обикновения начин. Останалата сума била обезпечена от стойността на самата сграда. Юрисконсултът на компанията, със съгласието на Хепуорт, представлявал двете страни.

Семейство Хепуорт се пренесли в началото на юни. В дома им имало само една спалня. Не държали слугиня, но намерили жена, която да идва да работи у тях всекидневно от сутринта до шест вечерта. Джетсън бил най-близкият им съсед. Жена му и дъщеря му честичко се отбивали у Хепуорт на гости и твърдели, че съпругът и съпругата са особено мили хора. Между малката дъщеря на Джетсън и мисис Хепуорт даже се завързала нежна дружба. Младият Хепуорт бил неизменно очарователен, той явно се стараел да изглежда любезен, но у семейство Джетсън, кой знае защо, се създадо усещане, че той непрекъснато се чувства неудобно. Те говорели, наистина — впоследствие, че той изглеждал като човек, угнетен от нещо си.

Веднъж имало такъв случай. Семейство Джетсън прекарвали вечерта на гости у своите нови приятели. В десет часа, когато се готвели да си тръгнат, изведнъж се чуло почукване на вратата. После се оказало, че това е помощникът на Джетсън — той заминавал сутринта, с първия влак и трябвало да уточни с Джетсън някои въпроси. Но щом се чуло чукането на вратата, ужасът изкривил чертите на лицето на Хепуорт. Той хвърлил на жена си поглед, пълен с отчаяние. На семейство Джетсън се сторило, при това, че в очите на младата жена се мярнало презрение, което веднага се сменило с жалост... Възможно е, обаче, това да е било прод на тяхното

въображение или, по-скоро, обсъждайки събитието впоследствие, те незабелязано да са си внушили един на друг тази мисъл. Мисис Хепуорт станала от стола си и направила няколко крачки към вратата, но Хепуорт я спрял и излязъл. И тук, според свидетелството на помощника на Джетсън, Хепуорт се държал доста странно. Вместо да отвори главния вход, той се измъкнал през задния, обиколил къщата и незабележимо се приближил до помощника изотзад.

Семейство Джетсън дълго си блъскали главите — какво би могло да значи всичко това и особено презрението, мярнало се в погледа на мисис Хепуорт. Винаги им се струвало, че тя обожава мъжа си и ако някой някого обича повече, то това е тя. Те нямали други близки и познати освен семейство Джетсън. Никой от съседите, очевидно, не смятал за свой дълг да се отбива у тях на гости, а що се отнася до странични лица, то никой никога не бил ги виждал на улица „Лейлхем Гардънс“.

Но веднъж такъв, страничен, се появил. Случило се малко преди Коледа.

Джетсън се връщал от кантората си на „Финчли-роуд“. Цял ден във въздуха се носела лека мъгла и с настъпването на тъмнината, тя, като гъста бяла маса се спуснала ниско. Завивайки от „Финчли-роуд“, Джетсън забелязал пред себе си човек в дълга жълта пелерина и филцова мека шапка. Кой знае защо Джетсън решил, че е моряк, може би на тази мисъл го навела непромокаемата пелерина. Непознатият завил по „Лейлхем Гардънс“. Минавайки покрай фенера, той огледал стълба, търсейки надписа с названието на улицата и в ярката ивица светлина Джетсън видял лицето му. Очевидно, непознатият се убедил, че улицата е именно тази, която търсел. Домът на семейство Хепуорт все още бил единственият населен на „Лейлхем Гардънс“ и Джетсън залюбопитствал — спрял на ъгъла и почнал да наблюдава. Напълно естествено, на цялата улица единствено у Хепуорт светело. Човекът приближил до вратата на двора, драснал клечка кибрит и осветил номера. Като се уверил, че тъкмо тук е къщата, която му трябва, минал по пътечката към входната врата.

Но вместо да позвъни или да почука с чукчето, той, за учудване на Джетсън, три пъти ударил по вратата с бастуна си. На почукването не се отзовал никой и Джетсън, чието любопитство стигнало до краен предел, преминал на другата страна на улицата, за да наблюдава по-

удобно. Човекът два пъти повторил своите серии от по три удара, всеки път по-силно и по-силно; на третия път вратата най-после се отворила. Джетсън не успял да види кой отваря. Забелязал само част от стената в антрето, онова място, където чифт моряшки ками висели кръстосани над картина с изображение на тримачтова шхуна. Вратата била открената точно толкова, колкото да се промъкне през пролуката човек и веднага отново я затворили. Джетсън тръгнал по пътя си, но кой знае защо му хрумнало да се обърне. Къщата тънела в пълна тъмнина, макар че минута по-рано Джетсън със собствените си очи видял светлина в един от прозорците на долния етаж.

Впоследствие тези подробности се оказали изключително важни, но в онази вечер нищо не се сторило чак толкова необикновено на Джетсън. От това, че за половин година никой не дошъл да навести семейство Хепуорт, съвсем не следвало, че роднините и познатите им никога няма да го направят. Може би непознатият е решил, че ще му бъде по-лесно да почука със собствения си бастун, отколкото да търси звънеца в мъгливата вечер. Семейството обикновено седяло в задната стая и затова някой от тях е угасил светлината отпред с цел икономия. Вкъщи Джетсън разказал за този случай, но не като нещо забележително, а по-скоро с желание да поклюкарства. Никой не обърнал внимание на разказа му, освен неговата по-малка дъщеря, по онова време осемнайсетгодишна девойка. Тя попитала баща си как изглеждал непознатият, а малко по-късно незабелязано се измъкнала от стаята и побягнала към Хепуорт. Но не ги намерила вкъщи, поне никой не се обадил на нейното позвъняване. На момичето му станало страшно — тишината, в която били потопени домът и градината на семейство Хепуорт му се сторили неестествени.

На следващия ден там отишъл самият Джетсън: безпокойството на дъщеря му се предало и на него. Посрещнала го мисис Хепуорт. В показанията си пред съда Джетсън твърдял, че бил поразен от нейната бледност. Мисис Хепуорт като че предвидила въпроса, който се въртял на езика му, затова веднага казала, че тя с мъжа си са получили твърде неприятни вести и не са могли да мигнат цялата нощ. Хепуорт бил спешно повикан в Америка, а тя самата в най-скоро време трябвало да го последва. Мисис Хепуорт казала на Джетсън, че ще се отбие при него в кантората, за да се разпореде с къщата и мебелите.

От гледната точка на Джетсън разказът на мисис Хепуорт обяснявал напълно правдоподобно появата на непознатия. След като изразил съчувствието си и обещал да направи всичко, каквото зависи от него, Джетсън се сбогувал. Малко подир обед мисис Хепуорт действително се появила в кантората му. Донесла ключовете от къщата и оставила един за себе си. Помолила Джетсън да пусне мебелите на търг, а що се отнася до дома, то нека го продаде при каквито и да е условия. Тя щяла да му се обади преди да замине, а пък ако не успее, ще му пише и ще му съобщи своя адрес. По време на тази беседа изглеждала съвършено спокойна. Накрая казала на Джетсън, че вече е успяла да се сбогува с жена му и с децата.

Излизайки от кантората, взела файтон и се отправила към „Лейлхем Гардънс“, за да се приготви за път. Следващия път Джетсън я видял вече на подсъдимата скамейка. Съдели я за съучастничество в убийството на мъжа ѝ.

Тялото било намерено в малкото езеро, на някакви си сто ярда от мястото, където прекъсва недостроената улица „Лейлхем Гардънс“. Наблизо строели къща и един от работниците като загребвал с кофата вода, изпуснал часовника си. Шарейки с гребло по дъното на езерото, за да намерят часовника, той и неговите колеги случайно извадили на повърхността парчета от дрехи. Това събудило подозрение и езерото било обследвано най-внимателно. Ако не бил часовникът, никой не би узнал за случилото се.

За да не изплува трупът, убийците му закачили няколко тежки ютии, нанизани на верига с катинар и така трупът заседнал в мекото, тинесто дъно на езерото. Така би си останал там, докато се разложи напълно. Ценният златен часовник, останал у младия Хепуорт от баща му — Джетсън си спомнил, че самият Хепуорт му е раказвал за него — бил на своето нормално място, в джоба. Намерили на дъното на езерото и златен пръстен с камей, същият, който Хепуорт носел на средния си пръст. С една дума, убийството, по всяка вероятност, се отнасяло към престъпленията, извършени в състояние на афект. Обвинителят твърдял, че е извършено от човек, който до женитбата на мисис Хепуорт е бил неин любовник.

Явните улики против подсъдимата никак не се връзвали с одухотворената красота на лицето ѝ. Този контраст поразил всички,

които се намирали в залата на съда. Станало ясно, че известно време тя била работила на договор с английска труппа циркови артисти, гастролиращи в Холандия, а на седемнайсет години постъпила като певица и танцьорка в ротердамско заведение със съмнителна репутация. Това място било посещавано предимно от моряци. Един от тях, англичанин на име Чарли Мартин, я взел оттам и в продължение на няколко месеца тя живяла с него в евтинко хотелче на другия бряг на реката. След известно време те напуснали Ротердам и се настанили в Лондон, в района „Поплар“, недалече от доковете.

Именно тук, в „Поплар“, всичко на всичко десет месеца преди убийството, тя се запознала с младия Хепуорт и се омъжила за него. Каква е била участта на Чарли Мартин, никой не знаел. Според общото мнение, след като пропилял всички пари, които имал, той се бил върнал към основното си занятие, макар името му, кой знае защо, да липсвало във всички достъпни корабни списъци.

Никой не се съмнявал, че Чарли Мартин е бил човекът, зад когото е хлопнала вратата на дома на семейство Хепуорт в онази вечер, когато Джетсън е наблюдавал всичко от другата страна на улицата. Съдейки по описанието на Джетсън, той бил набит, красив мъж с рижа брадичка и мустаци. През деня го били в виждали Хестед, обядвал в малко ресторантче на „Хай-стрийт“. Келнерката, която го обслужвала, разказала пред съда, че посетителят веднага ѝ направил впечатление — предизвикателният, дързък поглед и рижата брадичка, очевидно бяха привлекли силно нейното внимание. Той обядвал там по времето, когато в ресторантчето имало най-малко посетители, между два и три часа. По думите на момичето, непознатият водил „приятен разговор“ и „пускал шегички“. Разказвал, че е дошъл в Англия преди три дни само и че тази вечер се надява да се види със своята любима. Последните си думи съпроводил с шумен смях, но на момичето се сторило, че в погледа му се появило и нещо заплашително, обаче напълно възможно било това да ѝ е хрумнало и по-късно.

Нормално било да се предполага, че именно страхът от завръщането на този човек е гнетял тъй силно Хепуорт. Съдебното обвинение настояваше, че трите удара по врата не са друго, а условен знак и че вратата е отворена от жена. Бил ли е мъжът ѝ по същото време вкъщи или са го чакали — не успели да установят. Бил е убит с

изстрел в тила, очевидно човекът, който е стрелял, бил обмислил всичко предварително.

Намерили трупа десет дни след убийството и за това време следата на убиеца се загубила окончателно. Вярно, пощальонът го видял в района на „Лейлхем Гардънс“ около девет и половина. Те се сблъскали в мъглата, но човекът веднага се извърнал.

Що се отнася до филцовата мека шапка, тя не представлявала нищо особено, но пощальонът добре запомнил дългата жълта непромокаема пелерина. Лицето на човека само му се мярнало, но той бил съвършено убеден, че било гладко избръснато. Последното показание учудило съда, но недоумението се разсеяло веднага, щом се изказал следващият свидетел. Жената, която семейство Хепуорт наемали, потвърдила, че сутринта, когато мисис Хепуорт се готвела да замине, не я пуснали да влезе в къщата. Мисис Хепуорт я посрещнала на вратата, платила ѝ за седмица напред и обяснила, че повече не се нуждае от услугите ѝ. Джетсън, като решил, че е по-лесно да даде къщата под наем заедно с мебелите, намерил жената и наредил добре да почисти всички помещения. И събирайки с четката праха от килима в столовата, тя открила няколко къси рижи косъмчета. Преди да излезе от къщата, този човек се е обръснал.

Вероятно, дългата жълта пелерина му е била нужна, за да отпрати следствието по лъжлива следа. Веднага, щом пелерината е свършила работата си, убиецът я е захвърлил. Да се освободи от брадата не е било толкова лесно. Неизвестно оставало по какви заобиколни пътища се е промъкнал този човек, ясно било само, че в кантората на младия Хепуорт на „Фенчърч стрийт“ той попаднал през нощта или, в краен случай, рано сутринта. Сигурно мисис Хепуорт го е снабдила с ключ от входната врата.

Изглежда, именно тук той е захвърлил шапката и пелерината и се е преоблякъл в дрехите на убития. Чиновникът на Хепуорт — Елънби, човек възрастен и, както се казва, с прилична външност, бил свикнал, че неговият шеф неочаквано заминавал по работа, свързана с дейността на фирмата, а фирмата се занимавала с доставка на различно оборудване за морските плавателни съдове. В кантората непрекъснато се намирили палто и куфар, готов за път. Като открил на сутринта, че тези неща ги няма, Елънби решил, че шефът му е заминал с първия влак. Вероятно, след няколко дни, той би се досетил, че има нещо

нередно, ако не бил получил телеграмата. А в нея се говорело, че Хепуорт е в Ирландия и ще бъде там още известно време. Нямащо нищо странно в това, че отсъствието на Хепуорт се удължавало, и преди се било случвало той да отсъства по цели седмици, докато наблюдава как оборудват някакъв кораб. В кантората междуременно не се случило нищо, което да изисква неговата намеса. Телеграмата била изпратена от Чаринг-Крос в най-напрегнатия час на деня и служещите от телеграфната кантора не могли да си спомнят нищо за подателя. Елънби веднага познал в убития своя началник, към когото, изглежда, бил силно привързан. За мисис Хепуорт не можел да каже почти нищо. Докато вървяло следствието, два или три пъти му се наложило да се срещнат. Дотогава не знаел нищо за нея.

Но което действително изглеждало необяснимо, това било поведението на самата жена по време на процеса. Освен формалните твърдения: „Не съм виновна“, тя не правела никакви опити да се защити. Незначителните факти, които биха могли да ѝ бъдат от полза, защитата получила не от самата нея, а от Елънби и, вероятно той ги е съобщил не от съчувствие към обвиняемата, а от уважение към паметта на покойния си шеф. Само веднъж чувството за миг надделяло над равнодушието ѝ. Това се случило, след като защитниците ѝ, ядосани от нейното упорство, напразно се мъчели да я принудят да съобщи някои подробности, които биха могли да се окажат полезни за нея.

— Но нали той е мъртъв! — възкликнала тя с тон, в който прозвучало нещо подобно на тържество. — Мъртъв, разбирате ли, мъртъв, а останалото не ме интересува!

Наистина, тя веднага се извинила за своя изблик, но въпреки това заявила:

— Нека всичко си остане, както си е, вие с нищо не можете да ми помогнете.

Поразителното ѝ хладнокръвие — ето какво изправило срещу нея и съдията, и заседателите. Представете си само, че убиецът спокойно се бръснал в столовата, редом с още неизстиналото тяло на съпруга ѝ! Сигурно се е бръснал със самобръсначката на Хепуорт! И тя му донесла самобръсначката и огледалото, погрижила се за топла вода и сапун, а когато той се обръснал, внимателно прибрала всичко... Само няколко рижи косъмчета залепнали по килима и тя не ги е

забелязала. А ютиите, окачени на тялото, за да не изплува? Такава мисъл не би могла да се появи в главата на един мъж. А веригата с катинара, на която те се държели? Само една жена би могла да знае, че подобни неща се намират в къщата. Сигурно тя е измислила и плана с преобличането в кантората на Хепуорт, давайки ключ на убиеца. Първо на нея ѝ хрумнала идеята да скрият тялото в езерото. И докато той, препъвайки се под тежестта на своя страшен товар, излизал от къщата, тя придържала вратата, а после се оглеждала боязливо встрани и се вслушвала в пляска на водата.

Очевидно, била решила да последва убиеца и да заживеят заедно! Ами историята, която измислила за внезапното заминаване на мъжа си в Америка? Ако всичко било излязло благополучно, тази история би дошла съвсем на място. Напускайки улица „Лейлхем Гардънс“, жената се настанила в малка къща в Кентиш Таун под името мисис Хоуърд, представяйки се за хористка и за жена на актьор, който уж е на гастрол. За по-голяма правдоподобност, постъпила в някакво театърче и участвала в едно от представленията. Както се вижда, нито за миг не губела присъствие на духа. Нито един човек не пристъпил прага на стаята ѝ и нито едно писмо не пристигнало на нейно име. Пресметнала отлично всеки час от живота си. Над трупа на нейния убит съпруг, те обмислили своите по-нататъшни планове. Съдът я признал за виновна „като съучастница в престъпление“ и я осъдил на петнайсет години каторжна работа.

Такива били събитията, случили се преди единайсет години. Заинтересован въпреки своята воля, моят приятел събрал някои допълнителни сведения. Като направил справка в Ливърпул, той разбрал, че бащата на Хепуорт бил корабовладелец, предприемач от средна ръка, човек, добре известен в града, където всички се отнасяли с уважение към него. В последните години от живота си вече не се занимавал с делата си. Умрял три години преди убийството на сина му. Майката на Хепуорт преживяла своя мъж само с няколко месеца. Освен убития син, когото наричали Майкъл, имали още две деца. По-големият син живеел някъде в чужбина, в колониите, дъщерята се омъжила за офицер от френския флот. Те или не знаели за случилото се, или не искали името им да се забърква в подобна история. Младият Майкъл се опитвал да направи кариера като архитект и, казват, преуспял в тази област, но след смъртта на родителите си изчезнал от

полезрението на своите земяци. До самия съд никой от предишните му познати не знаел нищо за неговата по-нататъшна съдба.

Едно от обстоятелствата, станали известни на моя приятел, го заинтригувало доста силно. Оказало се, че чиновникът на Хепуорт — Елънби — навремето си бил доверено лице на неговия баща! Като момче постъпил на служба при Хепуорт-старши и когато онзи се оттеглил, Елънби с негова помощ започнал собствен бизнес по оборудване на плавателни съдове. Нито един от тези факти не станал известен на съда. Елънби не бил подлаган на кръстосан разпит, изглеждало, че няма нужда от такова нещо. Между другото, моят приятел бил поразен от факта, че Елънби не пожелал да разкрие тези важни подробности пред съда. Наистина, имало основание да се мисли, че той не искал да забърква в делото сестрата и брата на покойника. Името Хепуорт е твърде разпространено на север и, вероятно, Елънби се надявал да избави семейството от клюки.

Що се отнася до жената, на моя приятел се удало да узнае съвсем малко повече от това, което било вече известно. Подписвайки контракт с мюзик-хола в Ротердам, тя съобщила на агента, че е кръгъл сирак и, че баща ѝ, англичанин по произход, бил музикант. Постъпвайки на работа, тя, вероятно не познавала нейния характер в подобен род заведения. Заради това, човек като Мартин, с неговото красиво лице и подкупващи маниери на моряк, като допълнение - англичанин, трябвало да ѝ се стори желаният спасител.

Навярно го е обичала страстно и по всичко изглеждало, че младият Хепуорт, безумно увлечен по нея — тя била способна да завърти главата на всеки мъж — се възползвал от отсъствието на Мартин и я измамил, убеждавайки я, че Мартин е загинал. Бог знае, какво е измислил, за да я застави да се ожени за него. Не се изключва убийството да е изглеждало за нея като своего рода възмездие.

Но даже и така да е било всичко, нейното невъзмутимо хладнокръвие било ненормално. Та нали тя се омъжила за него и живяла с него почти година. Семейство Джетсън твърдели, че ти правела впечатление на пламенно обичаща жена. Не, тя не би могла ден след ден да играе непрекъснато тази роля.

— Тук има нещо, което не е така — каза моят приятел. Седяхме в кабинета му и отново и отново обсъждахме тази история. На масата лежеше отворената папка с делото отпреди единайсет години. Моят

приятел се разхождаше напред и назад по стаята, пъхнал ръце в джобовете си и „мислеше на глас“.

— И това „нещо“ се е изплъзнало от нашето внимание — каза той. — Тази жена събуди у мен странно чувство, в момента, когато произнасяха присъдата ѝ. Стоеше с такъв вид, като че това не бе присъда, а триумф. Не, тя не играеше заучена роля! Ако по времето на процеса беше се престорила, че се разкайва, щеше да ми се удаде да убедя съда да съкрати наказанието ѝ до пет години. Но тя, изглежда, не можеше да скрие огромното си облекчение от мисълта, че той е мъртъв, че ръката му повече никога няма да я докосне. Мисля, че тя бе научила за него нещо такова, което бе превърнало любовта ѝ към него в ненавист.

— Но и в поведението на убиеца има нещо загадъчно — тази нова мисъл дойде в главата му, докато той стоеше до прозореца и гледаше реката. — Тя е платила сметката си и е получила разписка, а него все още го търси полицията. Той рискува главата си всеки път, когато идва пред дома ѝ, за да разбере дали е, повдигнато пердето.

След това мисълта му започна да работи по друго направление:

— Също тъй е непонятно, защо той допуска тя да бъде погребана жива в каторгата в продължение на десет години, докато в същото време самият си живее на свобода. Защо не се появи в съда, когато срещу нея се отправяха непрекъснато нови и нови улики поне, за да я поддържа? Най-малко, от чувство на обикновена порядъчност, този човек би трябвало да се остави да го обесят.

Той седна, придърпа папката, но без да поглежда в нея, продължи:

— Или неговата свобода — това е наградата, която тя е поискала за своята жертва? Само надеждата, че той ще я чака, би могла да ѝ даде сили да преживее всички страдания. Представям си човека, който обича някоя жена, но се съгласява на такива условия, приемайки ги като наказание за извършеното престъпление.

Сега, когато приятелят ми отново се бе заинтересувал от това дело, той, изглежда, не можеше да мисли за нищо друго.

От времето, когато ние двамата ходихме до дома на тази жена, аз два пъти бях на тази улица и последния път пак видях как се повдига пердето на нейния прозорец. Моят приятел се измъчваше от желанието да се срещне с човека, който бе я посещавал. Той казваше, че си го

представя като красив, смел и властен. Но освен това, в него би трябвало да има нещо особено, което принуждава такава жена едва ли не да продаде собствената си душа за неговото спасение.

Имахме само една възможност да осъществим това. Човекът винаги идваше от страната на „Еджуер-роуд“. Ако незабелязано вървахме по отсрещната страна на улицата и наблюдавахме как той приближава, можеше да се разчете времето така, че да се срещнем с него под фенера. Не би се обърнал и не би тръгнал обратно, като ни види, това би значило да се издаде. По всяка вероятност би се задоволил да приеме безразличен вид и да мине, а после на свой ред да ни наблюдава, докато не изчезнем от полезрението му.

Изглеждаше, че съдбата е благосклонна към нас. В нормалното време пердето се повдигна и подир малко иззад ъгъла се появи човек. След няколко секунди ние също влязохме в уличката. Очевидно, нашата идея щеше да има успех и ние щяхме да се срещнем под фенера. Той върнеше насреща ни сгърбен, с ниско отпусната глава. Не се съмнявахме, че ще мине покрай къщата. Но за наше учудване, той спря и бутна вратичката на двора. Още миг и щяхме да видим гърба му. С два скока моят приятел го настигна. Постави ръка на рамото му и човекът се обърна. Пред нас бе старец със сбръчкано лице и спокойни, леко сълзящи очи.

Бяхме толкова зашеметени, че няколко секунди не можехме да произнесем нито дума. Накрая моят приятел се престори, че е сбркал къщата, измърморвайки няколко думи за извинение, молейки да му простят грешката. Но бе достатъчно да завием зад ъгъла и ние дружно се разсмяхме. Изведнъж приятелят ми прекъсна смеха си и ме погледна изумен.

— Ами че това е Елънби! Служителят на Хепуорт!

Това изглеждаше чудовищно и съвършено необяснимо. Елънби беше за Хепуорт повече от помощник. Семейството се отнасяше към него като към близък приятел. Бащата на Хепуорт му помогна да започне собствен бизнес. Що се отнася до убития, Елънби бе изпитвал към него винаги искрена привързаност, в това бяха убедени всички, които го познаваха. Какво можеше да значи всичко това?

Адресната книга лежеше върху камината. То бе вече на следващия ден — следобед наминах към моя приятел у дома му. Щом я видях, изведнъж ме осени идея. Взех книгата.

— Ето — „Елънби и Ко“, параходен доставчик, адрес на кантората — улица „Майнорис“.

Може би Елънби ѝ помага в името на нейния загинал съпруг, стараяйки се да я изтръгне от ръцете на убиеца? Но защо? Нали тя е била там, когато убиецът е стрелял в мъжа ѝ? Как може Елънби да се среща с нея след всичко, което се е случило?

Или той знае нещо, което не знае никой друг? Нещо, което му е станало известно по-късно? Което би могло да оправдае неговото чудовищно равнодушие?

Но какво можеше да е то? Престъплението бе така внимателно обмислено, така хладнокръвно осъществено. Преди да си тръгне, убиецът се е обръснал! Това последно обстоятелство особено възмущаваше моя приятел. В столовата нямаше огледало и жената е трябвало да го донесе отгоре. Неясно само, защо се е бръснал в столовата, а не се качил в банята, където обикновено се бръснел Хепурт и където всичко би било под ръка.

Тези несвързани мисли нахлуваха в ума му, докато той, размисляйки, крачеше по диагонал из стаята. Изведнъж спря и се вгледа в мен.

— Защо в столовата? — попита.

Чу се познатото подрънкване на ключовете — моят приятел подрънкваше с тях в джобовете ви, той винаги правеше така, когато разпитваше някого. И изведнъж ми се стори, че аз наистина зная нещо и без да успея добре да обмисля всичко, отвърнах:

— Може би за това, че е по-лесно да се донесе бръснача отгоре, отколкото да се мъкне мъртвото тяло там.

Моят приятел се облегна на масата, очите му блестяха от възбуда.

— Представете си малката гостна, украсена с най-различни дреболийки — каза той, — тримата стоят край масата. Хепурт нервно барабани с пръсти по облегалката на стола. Упреци, насмешки, заплахи. Младият Хепурт — слабиха-рактерен под гнета на постоянния страх, такъв го знаеха всички — треперещ и бледен като платно, няма сили да повдигне очи. Жената прехвърля поглед от едното лице към другото. Отново в този поглед се изписва презрение, и още по-лошо, жалост! Ако той не се боеше! И, накрая, съдбоносната минута — този, на когото е съдено да бъде убит, с презрителен смях се

обръща гърбом към своя събеседник и властният му поглед повече не преследва и не плаши никого.

— Именно в този момент той е трябвало да стреля. Куршумът, ако си спомняте, е попаднал в тила. Вероятно Хепуорт не веднъж си е представял тази среща, иначе защо би държал зареден револвер, това съвсем не е в навиците на жителите на предградието. Стискал го е в ръката си да момента, когато го е обхванала бясна ненавист и страх спрямо този човек. На слабите хола са присъщи крайностите. Той е убил заради това, защото нищо друго не му е оставало.

— Чувате ли колко тихо става след изстрела? Мъжът и жената са се склонили над убития, трескаво го опипват, прислушват бие ли сърцето му? По всяка вероятност човекът е бил убит на място. По килима не са останали следи от кръв. Къщата е отдалечена и никой не е чул изстрела. Но как да се избавят от трупа? А езерото? То е на стотина ярда, съвсем наблизо до къщата.

Моят приятел приближи към себе си папката с делото, която все още лежеше на масата сред другите документи и прелисти няколко страници.

— Какво по-просто? В съседство строят. Колички колкото щещ. До езерото е прокарана пътека от дъски. Дълбочината на водата в онова място, където бе намерен трупа, е четири хута и шест дюйма: достатъчно е леко да се обърне количката и тялото се плъзва във водата. Около минута мислят напрегнато. Тежестта трябва да е особено масивна, за да потъва тялото все по-дълбоко и по-дълбоко в меката тиня и да остане там, докато не изгние.

Още една минута нали всичко трябва да се обмисли докрай. Ами ако изведнъж, независимо от всички предпазни мерки, веригата се измъкне и тялото изплува на повърхността? Работниците постоянно ходят до езерото за вода — какво ще стане, ако го видят?

Не забравяйте, убитият през цялото време лежи по гръб, те са го обърнали, за да проверят бие ли сърцето му. Вероятно са затворили очите му, едва ли им е харесвало тяхното изражение.

И тук жената е забелязала приликата. Нали и двамата са лежали до нея със затворени очи. Може би, тя отдавна е забелязала как удивително си приличат двамата. Трябва да се постави в джоба му часовника на Хепуорт, а на пръста да се надене пръстенът. И брадата, ако не е тя, впечатлението би било пълно.

Лекичко се промъкват към прозореца, повдигат пердето. Зад прозореца все още пълзи гъста мъгла. Наоколо — никого, мъртва тишина. Времето ще стигне.

Трябва да се махнат оттук и да изчакат. Трябва да се облече жълтата пелерина, може би някой е видял как човек с жълта пелерина влиза в къщата, нека сега видят, че той излиза оттам. После пелерината може да се сгъне и да се захвърли в някой тъмен ъгъл или да се остави във влака. А сега, по-бързо до кантората и да се седи там до идването на Елнби. На него може да се вярва, той е предан като куче. Делови човек, той ще каже какво трябва да се направи.

Моят приятел отблъсна папката и се разсмя.

— Всичко е било обмислено! — възкликна той. — А на никого от нас, идиотите, нищо подобно и не мина през главата.

— Действително, както вие твърдите, всичко попада на мястото си — започнах аз, — но можете ли да си представите, Хепуорт, същият този Хепуорт, за когото ми говорехте, да седи близо до простреляното на пода тяло на убития и спокойно да разработва плана на бягството си?

— Не — отвърна той. — Но си я представям нея, жената, която ден подир ден пазеше упорито мълчание, докато ние се измъчвахме покрай нея, доведени до ярост от упорството ѝ. Жената, която стоеше като изваяна от камък три часа подред, докато старият Катбиш в своята реч се опитваше да я изкара съвременната Изабел и която, стоейки, изслуша присъдата, обричаща я на петнайсет години каторжен труд. Тя имаше тържествуващ вид! Тя излезе от залата с лека походка, като че бързаше за среща с любимия си. Кълна се, тя сама е обръснала мъртвеца — добави той. — Хепуорт непременно би го порязал.

— Значи до такава степен тя е ненавиждала Мартин — казах аз. — Вие си спомняте нейния възторг при мисълта, че той накрая е мъртъв.

— Да — замислено произнесе моят приятел. — Тя и не се опитваше да го крие. Но странно, защо те толкова си приличат? — той погледна часовника си. — Искате ли да дойдете с мен?

— А вие къде отивате?

— Все още ще го заварим. В кантората „Елнби и Ко“.

Кантората се намираше на последния етаж на стар дом на улица „Майнорис“. Дангалакът разсилен ни каза, че Елънби е излязъл, но непременно ще бъде тук довечера. Седнахме пред камината, в която огънят едва гореше и зачакахме. Вече се стъмняше, когато заскърцаха стъпалата на стълбата.

Преди да влезе в стаята, Елънби се забави за миг. Той, очевидно, ни позна веднага, но като че не се учуди. После се извини, че ни е накарал да чакаме и ни покани да влезем в съседното помещение.

— Сигурно не ме помните — започна моят приятел веднага, щом зад нас се затвори вратата. — Предполагам, че до вчерашната вечер не сте ме виждали без перука и мантия, а те така променят външността. Аз бях главният защитник на мисис Хепуорт.

Трудно бе да се сбърка. В помръкналите, старчески очи на мистър Елънби се мярна нещо подобно на облекчение. Вероятно, вчерашният случай го бе принудил да бъде винаги нащрек.

— Вие бяхте много добър — тихо каза той. — Мисис Хепуорт се чувстваше твърде потисната по онова време, за да ви изкаже лично своята признателност, но повярвайте, тя ви е особено благодарна за всичките ваши усилия да ѝ помогнете.

Дали забелязах лека ирония на устните на моя приятел или така ми се стори?

— Длъжен съм да ви се извиня за вчерашната нетактичност — забеляза той, — но, когато ви принудих да се обърнете, бях уверен, че ще видя човек, значително по-млад от вас.

— Помислих ви за детектив — меко изрече Елънби. — Надявам се, че ще ме извините, аз съм много късоглед. Разбира се, това може да са мои предположения, но ви уверявам, че мисис Хепуорт не се е срещала с човек на име Чарли Мартин и не е чувала нищо за него поне от деня... — Елънби се поколеба за миг — от деня на убийството.

— Това би било доста трудно — каза моят приятел, — ако се вземе под внимание фактът, че Чарли Мартин отдавна лежи в Хайгейтското гробище.

Старецът подскочи като ужилен. Беше бледен и трепереше от глава до пети.

— Защо дойдохте тук?

— Виждате ли — продължаваше приятелят ми, — това дело ме интересува не само от професионална гледна точка. Може би вината

за това е в младостта и необикновената красота на мисис Хепуорт, нали и аз тогава бях на по-малко години, отколкото съм сега. Струва ми се, че мисис Хепуорт поставя мъжа си в много опасно положение, след като му разрешава да идва при нея. На полицията е известен адресът ѝ и всеки миг биха могли да я проследят. Ако вие бъдете така добър и ми разкажете всички подробности, аз бих оценил правилно обстановката. Моят адвокатски опит винаги ще е на услугите на мисис Хепуорт.

Елънби явно се овладя.

— Извинете — каза той. — Ще отпратя разсилния.

Елънби излезе и след малко чухме как превърта ключа в ключалката. После той се върна в стаята, разпали огъня в камината и ни разказа началото на цялата история.

Човекът, погребан на Хайгейтското гробище, също се наричал Хепуорт, само че не Майкъл, а Алекс.

Още от детството си се отличавал с избухлив, груб нрав и пълно безсрамие. Съдейки по това, което ни разказваше Елънби, Алекс едва ли е приличал на човек от цивилизованото общество. По-скоро бихме могли да го вземем за пират от далечното минало. Оказали се безнадеждни всички опити да го накарат да работи, при положение, че пред него се явявала и най-малката възможност да живее за чужда сметка. На неговите близки неведнъж се налагало да плащат дълговете му, докато накрая не го изпратили в колониите. За съжаление, родителите му не могли да го издържат постоянно и веднага, щом пропилял парите, които му били дадени при отплаването от Англия, той се върнал и отново почнали заплахи и проклетия. Като срещнал този път решетелен отпор, той изглежда стигнал до извода, че не му остава нищо друго, освен фалшификации или кражби. За да спасят сина си от наказание, а своето семейство от позор, родителите били принудени да пожертват всичките си спестявания. Срамът и мъката, по думите на Елънби, в продължение на няколко месеца отвели в гроба отначало бащата, а после и майката на Хепуорт.

Този удар лишил Алекс от всичко, което той вече, без съмнение, смятал за своя собственост, и тъй като сестрата, за нейно щастие, била недосегаема, той побързал да избере за жертвен агнец своя брат Майкъл. Майкъл, слабохарактерен и срамежлив, може би все още по

момчешки възхищавайки се на силата и красотата на по-големия брат, отстъпил като глупак. Ясно, че изискванията непрекъснато нараствали и на душата на Майкъл олекнало, когато се разбрало, че брат му е замесен в някакво отвратително престъпление. Сега вече на самия Алекс се налагало да се скрие. Майкъл го снабдил с нужната сума пари, макар и той самият да не бил особено богат и братът напуснал Англия, давайки тържествена клетва да не се връща повече.

Всички тези мъки и грижи сломили младия Хепуорт. Почувствал, че повече не може да работи в своя бранш. Единственото, за което мечтаел, било да скъса завинаги всички нишки, свързващи го с миналото и да почне да живее отначало. Именно тук Елънби му предложил да се прехвърли в Лондон и да вложи остатъците от своя капитал в доставката на оборудване за параходите. Името Хепуорт се ползвало с известност в деловите кръгове и Елънби, взимайки това предвид, но най-вече с желание да предизвика в младия Хепуорт интерес към работата, настоял фирмата да получи название „Хепуорт и Ко“.

Не минала и година, откакто почнали да въртят съвместен бизнес, когато се върнал Алекс, искайки отново пари. Този път, обаче, Майкъл, действайки по съветите на Елънби, решително му отказал и Алекс разбрал: неговата карта е бита, повече няма да измъкне от брат си нито грош. За известно време го оставил на мира, но скоро Майкъл получил писмо, в което Алекс в най-трогателна форма разказвал на брат си, че е много болен и че умира от глад. Той умолявал брат си да отиде при него и ако не заради самия него, то поне заради младата му жена.

По този начин те за първи път чули за женитбата на Алекс. Майкъл започнал да се надява, че събитието ще се отрази благотворно на поведението на брат му и въпреки съветите на Елънби, решил да отиде. В жалката килийка в Ист-Енд Майкъл заварил жената на брат си, самият Алекс не бил вкъщи. Той дошъл доста по-късно, когато Майкъл вече се готвел да си отива. Вероятно, именно тогава, седейки с мисис Хепуорт, той е чул историята на нейния живот.

Запознала се с Алекс Хепуорт или, както се наричал тогава, Чарли Мартин, в Ротердам, в кръчмичката, където се наела като певица. Той почнал да я ухажда. Алекс можел да изглежда много приятен, стига да поиска. Младостта и красотата на момичето сигурно

са му направили впечатление и в началото в неговото ухажване се чувствало искрено възхищение и страст. Тя се съгласила да му стане жена, но най-вече от желание да се измъкне по-бързо от средата, в която била попаднала. Почти дете, била готова на всичко, само да не вижда страшните нощни оргии в онзи вертеп, където я захвърлила съдбата.

Той не се бил оженил за нея, в крайна сметка, тя така мислела. Първия път, когато се напил, той хвърлил в лицето ѝ фраза, от която тя разбрала, че церемонията била просто маскарад. За нещастие, това се оказало лъжа. Него винаги го ръководела трезвата сметка. Явно, виждайки в нея сигурен залог за своето бъдещо съществуване, той се погрижил бракът строго да бъде оформен според законите.

Трудно е да се изрази с думи целият ужас от живота ѝ с този човек. Панделката, която носена на шията си, скривала белег — той, в припадък на бяс, едва не ѝ прерязал гърлото, когато тя отказала да му изкарва пари на улицата.

И ето, добрала се отново до Англия, тя твърдо решила да го напусне. Нека я преследва, нека я убие — не е ли все едно?

Работата приключила с това, че заради нея Хепуорт отново предложил на брат си помощ, но при условие: Алекс ще замине и ще замине сам. Онзи се съгласил. Изглеждало, че изпитвал нещо като разкаяние, но, вероятно, сам за себе си се е подсмиввал. Бил хитър и пред него се рисувала картината на неизбежното. Мисълта за шантаж се зародила у него още тогава. Заплахата всеки момент да разобличи двубрачие — ето оръжието, с което до края на дните си би могъл да живее спокойно, знаейки, че му е осигурен постоянен и непрекъснато увеличаващ се доход.

Майкъл взел за брат си билет втора класа за парахода, заминаващ за Южна Африка и го изпратил до пристанището. Разбира се, да се разчита, че Алекс ще устои на думата си, не си струвало, но могли да се надяват, че в някоя пиянска свада някъде си, все някой ще му пробие черепа. Така или иначе, за известно време той няма да е пред очите им, пък и ще остави нещастната жена на спокойствие. Наричали я Лола. Месец след заминаването на брат си, Майкъл се оженил за нея, а след още четири месеца те получили писмо от Алекс, адресирано до мисис Мартин, от „любещият я съпруг Чарли“, който изразявал надежда, че в най-скоро време ще има удоволствието да се види с нея.

Като направили справка чрез английския консул в Ротердам, те се убедили, че заплахата изобщо не прилича на шега. Бракът, сключен според всички формалности, завинаги я свързвал с Алекс.

Вечерта, когато било извършено убийството, всичко станало почти така, както го описа моят приятел. Сутринта Елнби заварил своя шеф в кантората. Там се крил Хепуорт дотогава, докато не рискувал накрая да напусне убежището си, след като боядисал косите си и си пуснал малки мустачки.

Ако смъртта на Алекс би настъпила при други обстоятелства, Елнби би посъветвал Хепуорт да се остави в ръцете на закона. Самият Хепуорт страстно бе желал това. Но престъплението носеше твърде явни следи на предумишленост, ако се вземе под внимание и заредения револвер, който неясно защо се оказал в къщата, и облекчението, което те би трябвало да изпитат след смъртта на Алекс, фактът, че семейство Хепуорт са купили къща в ненаселен район, изглежда, също доказваше, че са замислили всичко предварително. Дори на защитата да се удадеше да докаже непреднамереността на убийството и да спаси Хепуорт от въжето, все едно, него неизбежно го чакаха дълги години каторжен труд.

При това, неизвестно оставаше — дали това би спасило от наказание жената или не. Странна гримаса на съдбата, но даже при този случай тя се смяташе в очите на закона за жена на убития, а убиецът — неин любовник.

Тя държеше на своето. Младият Хепуорт се скри в Америка. Там без всякакво усилие и, разбира се, под чуждо име, той си намерил работа в кантората на някакъв архитект, а по-късно почнал собствен бизнес. Те не се виждали от деня на убийството и се срещнали току-що преди три седмици.

Не ми се случи да видя още веднъж тази жена, но моят приятел, изглежда, я бе посетил. Хепуорт вече се беше върнал в Америка, а моят приятел бе успял да издейства разрешение от полицията, според което тя отново бе свършено свободна. Понякога вечер минавам по същата улица, където я видях за първи път. И винаги ме обхваща странното чувство, че съм попаднал в пуста театрална зала, където току-що е приключила драмата.

ВЕЛУРЕНИТЕ РЪКАВИЦИ

Тя завинаги остана в паметта му, такава, каквато се появи пред него за първи път: малко лице, кафяви малки обувки, които едва докосваха земята и малки ръце в златисто-кафяви велурени ръкавици, опрени върху коленете. Той не знаеше, че я е забелязал — облечена просто, мъничка, подобна на дете, сама на пейката между него и залязващото слънце. Но даже ако я бе забелязал, неговата плахост щеше да му попречи да я разгледа по-внимателно. А, между другото, едва той отмина и си я представи ясно и отчетливо: бледно лице с нежен овал, кафяви обувки и малки ръце в златисти ръкавици, лежащи една върху друга. Преминавайки „Броуд-Уок“ и през „Примроуз-Хил“ той виждаше силуета ѝ на фона на залеза, виждаше нейното замислено лице, хубавите кафяви обувки и малките ръце в златисти велурени ръкавици, сложени върху коленете. А когато слънцето се спусна зад високите комини на бирената фабрика от другата страна на „Суис-Котедж“, видението изчезна.

Следващата вечер тя пак бе там, на същото място. Той обикновено се прибираше по „Хемстед-роуд“ и само понякога, в ясни и хубави дни, избираше по-дълъг път по „Риджънт-стрийт“ и през парка. Но в пустия парк особено остро усещаше своята самота.

Ще стигне само до Голямата Ваза, разсъждаваше гласно. Ако не я види (съвсем не е длъжна да седи там), ще завие по „Олбани-стрийт“. И ще има какво да погледа и с какво да се развлече сред множеството вестникарски будки с евтини книжки в ярки подвързии, сред антикварните магазини, отрупани с избелели гравюри и стари картини. Но едва ли не още на входа на парка, когато я забележа, той разбра колко би бил разочарован, ако мястото пред лехата от червени лалета се беше оказало незаето. Той спря наблизко, преструвайки се, че разглежда цветята. Искеше му се крадешком да я погледа. Само за миг му се удаде това, а когато за втори път вдигна поглед, той срещна нейния или, може би, така му се стори и, пламвайки, побърза да се отдалечи. И отново, както първия път, тя навсякъде беше с него, беше

пред очите му. На всяка свободна скамейка той отчетливо я виждаше на фона на залеза: бледо, изтънчено лице, кафяви обувки и златисти ръкавици, сложени една върху друга.

Наистина, тази вечер върху устните ѝ се мяркаше плаха, едва доловима усмивка. И този път видението не го напусна, докато преминавайки „Куинс-Крисчънт“ и „Молдън-роуд“, не зави по „Карлтън-стрийт“. Във входа бе тъмно и той се качваше по стълбите пипнешком, но отваряйки вратата на своята тясна стаичка на третия етаж, изведнъж почувства, че самотата, която го чака вкъщи днес не е страшна за него.

По цели дни в тъмната кантора на „Ебингдън-стрийт“ в Уестминстър, където всекидневно от десет до шест преписваше прошения и дела, обмисляше какво ще ѝ каже, търсеше думи, които биха помогнали да се завърже разговор. Минавайки по „Портлънд-плейс“, си ги повтаряше мислено. Но бе достатъчно да види отдалече златистите ръкавици и думите изчезваха някъде, и той, забил поглед право пред себе си, минаваше покрай нея с бързи крачки, и чак при Честърските врати отново успяваше да си припомни заучените думи. Това би продължило така много дълго, но ето че веднъж тя не се оказа на своето обичайно място. Там играеше банда шумни дечица. И на него му се стори, че цветята и дърветата наоколо са изгубили багрите си. Сърцето му се сви от страх и той забърза по-нататък без всякаква цел, само и само да върви нанякъде. Но веднага след лехата със здравеца той я видя, тя седеше на сгъваем стол и той, внезапно спирайки се пред нея, каза рязко:

— А! Ето къде сте!

Съвсем не възнамеряваше да се обърне към нея така, но случайно изпуснатата фраза му помогна особено добре.

— Там има деца — обясни тя. — Искаше им се да поиграят и ето че реших да седна по-далече.

Без да размисля, той седна на стола до нея и им се струваше, че се познават от много отдавна, от онези времена, когато между Сент-Джонс-Ууд и „Олбани-стрийт“ са направили градина.

След това те всяка вечер дълго седяха там, вслушвайки се в страстното, заливащо се подсвиркване на косовете, в зовящата песен на скворците, в песните на радостта и надеждата. Той обичаше нейната мила стеснителност. Ако на улицата някоя жена му хвърлеше

предизвикателен поглед или съседката му по маса в евтината закусвалня почнеше откровено да флиртува с него, той се наежваше и ставаше непохватен. Докато нейната плахост му придаваше увеност. Почти изплашена, тя отпускате очи под неговия настойчив поглед, трепваше при докосването на ръката му, раждайки у него усещане за сила, радост от нежната мъжка власт. А той настояваше да бъде с нея насаме, по-да-лече от другите и с безгрижието на човек, за когото парите нищо не значат, плащаше за столовете.

Веднъж, минавайки през „Пикадили-Съркъс“, той се спря при фонтана, загледан в голямата кошница момини сълзи, внезапно поразен от приликата на техните малки главици с нея.

— Купи си цветенца, миличък. Ще видиш, те ще се харесат на твоето момиченце! — подхвърли, усмихвайки се, търговката и протегна букет.

— Колко? — попита той, като напразно се мъчеше да не се изчервява. Търговката, грубо, добро същество, се замисли за секунда.

— Шест пенса — отвърна тя и той купи момини сълзи. Ако му бе поискала шилинг, щеше да плати. „Тъпа съм аз, тъпа...“ — наруга се цветарката, прибирайки парите в джоба си.

Той тържествено поднесе цветята и наблюдаваше как тя прикрепва букетчето на блузката си. Любопитна катеричка спря своя бяг, наклони встрани глава и също почна да я наблюдава, чудейки се каква може да бъде ползата от букетчето. Тя не му благодари с думи, но когато се обърна към него, той видя сълзи в очите ѝ и малката ръка във велурена ръкавица се протегна към ръката му. Той задържа тази малка ръка, но тя побърза да я отдръпне.

Харесаха му нейните малки ръкавици, макар да бяха стари и защити на много места. И добре, че бяха велурени; плетените, каквито носят момичетата от нейния кръг, биха били неприятни, когато поискаш да ги целунеш. Той обичаше малките кафяви обувки, които сигурно струваха скъпо, тъй като все още изглеждаха хубави. Харесаха му нейните изящни дантелени воланчета и простите, но винаги чисти чорапи, едва видни под дългата рокля. Толкова често бе наблюдавал момичета, крещящо и предизвикателно облечени, но с червени ръце и непочистени обувки. Много от тях бяха, може би, красиви и даже във всеки случай привлекателни, разбира се, ако човек не е особено взискателен и не обръща внимание на дреболии.

Той обичаше нейния глас, толкова различен от резкия говор на другите хора, режещ слуха му, когато те на групички, смеейки се гръмка и приказвайки, минаваха покрай него. При вида на бързите ѝ, пълни с грация движения, той си спомняше планини и стремителни потоци. С малките си кафяви обувки и ръкавиците, в роклята, също кафява, но с малко по-тъмен оттенък, тя му приличаше на сърна. Нежният кротък поглед, едва доловимите, меки движения, никога не напускащият лицето ѝ израз на уплаха, като че тя непрекъснато бе готова да побегне. И му се прииска да я нарича така. Нито един от двамата даже не помисли да попита за името на другия, това, изглежда, нямаше значение.

— Моя малка сърничке — шепнеше той, — непрекъснато се боя, че изведнъж ще удариш с токчета по земята и ще побегнеш нанякъде — тя се засмя и се придвижи по-близо до него. То също бе движение на сърна. В детството си бе виждал сърни, когато идваха при тях в планината.

Откриха, че има много общо между тях. Двамата бяха самотни, макар да живееха някъде на север някакви негови далечни роднини. И за нея, както и за него, домът представляваше тясна стаичка. „Ето там“ — показваше тя, замахвайки с малката ръка във велурена ръкавица по посока северо-запад; и той не я разпитваше за по-точен адрес.

Лесно му бе да си представи този район: убога тясна уличка, някъде около „Лисън-Гроув“ или малко по-далеко по посока на „Хароу-роуд“. Обикновено се разделяше с нея на обиколната алея на парка под тихите, прекрасни дървета и богатите къщи, и гледаше подире ѝ, докато мъничката, прилична на сърна фигурка не се разтопеше в сумрака.

Тя нямаше нито приятели, нито роднини и не помнеше никого, освен бледата си, подобна на момиченце майка, която умряла скоро след пристигането им в Лондон. Собственичката на дома, възрастна жена, я оставила при себе си да помага в домакинството; а когато тя се лишила и от това последно убежище, добри хора я пожалили и ѝ намерили друга работа. Работата не била тежка и не била лошо платена, но кой знае защо, не ѝ харесвала. Той се досещаше за това по внезапно прекъсваните разговори. Тя се мъчеше да намери нещо друго, но нали това е толкова трудно без протекции и без пари. А и няма за какво да се оплаква, всъщност освен че... И тя млъкваше, стискайки

малките си ръце в ръкавиците, а той, като виждаше тъжния ѝ поглед, сменяше темата на разговора.

Но какво пък, това не е страшно! Той ще я вземе оттам. Беше му приятно да мисли, че ще протегне ръка за помощ на това малко, крехко създание, чиято слабост му придаваше сила. Нали няма да животува до края си като чиновник в жалката кантора. Той ще пише стихове, повести, пиеси. Вече е припечелил малко от това. Споделяше с нея своите надежди и пламенната ѝ вяра го вдъхновяваше. В една от вечерите той ѝ прочете свое произведение, тя го слушаше внимателно, искрено се смееше там, където бе смешно, а когато гласът му потреперваше, където гърлото му се свиваше от вълнение и не беше по силите му да продължи — сълзи се появяваха и в нейните очи. Така за пръв път той позна съчувствието на един приятел.

Свърши пролетта, настъпи лятото. И ето, че изведнъж се случи голямо събитие. Отначало той не можа да разбере от какво е предизвикано странното му чувство. В нея се бе появило нещо ново, неуловимо, като аромат на цветя. Изглеждаше, че тя се държи някак иначе, по-гордо. Чак при раздялата, като пое ръцете ѝ, той разбра в какво се състои работата — тя бе с нови ръкавици. Ръкавици със същия златисто кафяв цвят, но изключително гладки, меки и прохладни. Плътно, без нито една бръчица, те обвиваха нейните ръце и подчертаваха красотата на тяхната линия.

Смрачаваше се и ако не се брои широкия гръб на полицая, те бяха съвсем сами на алеята, на своето любимо място. Внезапно той се отпусна на коляно пред нея, както го правят в романите и в пиесите (а понякога и в живота), притисна дългата си и гореща целувка към малката ръка във велурена ръкавица. Чуха се нечии крачки и той побърза да се изправи. Тя стоеше, треперейки с цялото си тяло, а в очите ѝ имаше страх. Крачките приближаваха, но случайният минувач бе все още зад завоя на пътечката. Мълчаливо и бързо тя го прегърна и го целуна. Бе странна, хладна и все пак страстна целувка. След това, без да каже нито дума, се обърна и си отиде. Той гледаше подире ѝ, докато тя не сви при Хановерските врати. Този път тя не се извърна.

Като че някаква бариера се изправи между тях след тази целувка. Все пак на следващата вечер тя с нормалната си усмивка дойде на срещата, само в очите ѝ все още се таеше страх; и когато седна до него и той взе ръцете ѝ, стори му се, че тя се отдръпва. Това бе

инстинктивно, несъзнателно движение. И отново то му напомняше планините и бурните, стремителни потоци, и сърната с печален поглед, отклонила се от стадото, която може да те допусне съвсем близко, но достатъчно е да протегнеш ръка, за да я погалиш, и тя ще потрепери и ще избяга.

— Винаги ли носиш ръкавици? — я попита той след няколко дни.

— Да — отговори му тихо. — Винаги, когато излизам на улицата.

— Но ние не сме на улицата — възрази той, — ние сме в градината. Може би ще ги свалиш?

Тя не отвърна нищо, само със смръщени вежди го погледна така, като че се мъчеше да прочете неговите мисли. Но по обратния път, преди да стигнат до изхода на парка, тя се отпусна на последната пейка и с жест го покани да седне до нея. Спокойно разкопча велурените ръкавици, свали ги и ги остави настрана. Тогава той за пръв път видя ръцете ѝ.

Ако бе се вгледал в нея, би забелязал как гасне слабата искра на надеждата, би видял горчивата тъга в кротките очи, които го наблюдаваха — и той, навярно, би се опитал да скрие ужаса, физическото отвращение, което се изрази върху лицето му и в неволното движение, когато се отдръпна от нея. Ръцете бяха малки и с красива форма, но груби и като че обгорени с нажежено желязо, с кървави страшни мазоли и изтъркани нокти.

— Трябваше да ти ги покажа по-рано — каза, като слагаше ръкавиците си. — Колко глупаво! Би трябвало да знам.

Той се постара да я успокои, но се запъваше и не намираше нужните думи.

— Това е от работата — каза тя, когато си тръгнаха. Ръцете ѝ станали такива скоро, след като почнала да работи. Ако би могла да се махне оттам по-рано! Но сега! Сега вече нищо не може да се направи...

Те стигнаха до изхода, но този път той не я изпрати с поглед, не изчака, както винаги, как тя ще му махне с ръка за сбогом и ще изчезне, дали се е обърнала или не — той така и не узна.

На следващия ден той не отиде на срещата. Десетки пъти несъзнателно стигаше до вратите на парка почти, а после бягаше

далече, крачейки бързо по убогите улици и, като сляп, се блъскаше в минувачите. Бледното, любимо лице, тъпичката детска фигурка, малките кафяви обувки го зовяха. Ако можеше само да мине ужасът от ръцете ѝ. Душата на художника потреперваше при спомена за тях. В обтегнатите, изящни, гладки ръкавици те му се струваха толкова красиви и той мечтаеше за деня, когато ще ги стисне в своите ръце, ще ги гали и ще ги целува. Би ли било възможно да ги забрави, да се примири с тях? Трябва да се помисли... трябва да замине по-далече от тези шумни улици, от хората, които, изглежда, му се подиграваха. Той си спомни, че сесията на парламента е свършила и в кантората работата не е много. Може да поиска отпуск... началството ще се съгласи.

Подреди малко бельо в раницата. В планината, при стремителните потоци! Там той ще намери покой.

И ето че след дълги скитания, една вечер той се срещна с един млад лекар. Собственичката на хотела трябваше да роди и лекарят чакаше долу кога ще го повикат. Те се разприказваха и изведнъж една проста мисъл го порази. Защо не бе помислил за това по-рано? Като преодоля стеснителността си, той попита лекаря от каква работа могат да се получат такива рани. Описа ги, виждайки пред себе си в тъмните ъгли на стаята тези бедни, малки, жалки ръце.

О! Причините биха могли да бъдат какви ли не — гласът на доктора звучеше делово. При обработка на лененото влакно и даже на ленената тъкан при определени условия. При много производство в наши дни се употребяват различни химикали. Всички тези видове нова фотография, евтината цветна репродукция, химическото чистене, боядисването, гравирването върху металите. Предпазна мярка са гумените ръкавици. Би трябвало да ги въведат навсякъде. Лекарят, май бе склонен да продължава своите разсъждения.

— А излечимо ли е? Има ли някаква надежда? — прекъсна го той.

— Дали е излечимо? Дали има надежда? Разбира се. В случай, че са засегнати само ръцете, лекуването е напълно възможно. Действието на вредните вещества върху кожата се усложнява от малокръвието. Махнете я оттам; дайте ѝ възможност да диша чист въздух и да пази диета, лекувайте я с най-прости средства, с мехлеми или с нещо

подобно. Обърнете се към местния лекар, той ще ви предпише лекарство и за три-четири месеца всичко ще мине.

Той едва не пропусна да благодари на младия лекар. Искаше му се да тича някъде, да вика, да скача, да размахва ръце. Ако се появеше възможност, би заминал занякъде още същата нощ. Проклинаше себе си, заради странния свой каприз да не вземе адреса ѝ. Иначе би могъл да ѝ прати телеграма. Не спа цялата нощ, а на сутринта се отправи на път. Мина пеш десет мили до най-близката железопътна гара и едва дочака влака. Целият дълъг ден на него му се струваше, че влакът се тътри едва-едва, но накрая се появи Лондон.

Бе все още рано, но той и не помисли даже да се отбие до вкъщи. Остави раницата си на гарата и се отправи в Уестминстър. Искаше му всичко да остане както преди, а всичките дни от времето на последната им среща, да можеха да се окажат просто кошмарен сън. Сдържайки се да не тича, той приближи парка в обичайното време на техните срещи.

Чака дълго, чака дотогава, докато не затвориха вратите, но тя не дойде. От самата сутрин някъде в дълбините на неговото съзнание се таеше страхът, че тя няма да дойде, но той го прогонваше. Навярно се е разболяла, боли я главата, а може би е просто уморена.

И следващата вечер се успокояваше с подобни мисли. Да предположи нещо друго — не му достигаше дух. И така бе всеки път. Минаха много такива вечери, той загуби сметката им. Понякога сядаше и гледаше алейката, по която обикновено идваше тя, после ставаше и вървеше към изхода, гледаше встрани и отново се връщаше. Един път спря пазача и го разпита. Да, пазачът я помни прекрасно: младата лейди с велурените ръкавици. Тя идвала веднъж или дважд, може би и повече пъти, той не е сигурен, и чакала. Не, не забелязал да е била разстроена. Просто седяла тук. Ще походи малко, ще походи и ще се върне пак на същото място, а като дойде време да се затварят вратите, си отива. Той остави адреса си на пазача. Пазачът обеща да му се обади, ако я види отново.

Понякога вместо из парка, той бродеше по бедните улички в района „Лисън-Гроув“ и по-нататък по отсрещната страна на „Еджуер-роуд“, докато не настъпеше нощта. Но така и не я намери.

Може би биха помогнали парите, мислеше той, терзан от своята бедност. Безответният, грамаден град, пазещ милиони тайни, изглежда, му се надсмиваше. Той бе изхарчил за обявления няколко фунта, които

успя да събере, но не разчиташе на отговор и не го получи. От къде на къде тя би почнала да чете обявленията по вестниците!

След известно време и паркът, и улиците наоколо му станаха противни и той се пренесе в друга част на Лондон, стараяйки се да забрави. Но не можеше да надмогне над себе си. Често пред него се рисуваше картината: широката тиха алея с превзетите дървета, с ярките цветни лехи и тя, осветена от последните лъчи на залеза. И отново виждаше малкото, одухотворено лице, хубавите кафяви обувки, и малките ръце в златисто-кафяви ръкавици, отпуснати върху коленете.

**В ПАМЕТ НА ДЖОН ИНГЪРФИЛД И
НЕГОВАТА ЖЕНА АННА
ПОВЕСТ ИЗ ЖИВОТА НА СТАРИЯ
ЛОНДОН В ДВЕ ГЛАВИ**

ГЛАВА ПЪРВА

Ако стигнете с метрото до Уайтчепъл роуд (Източната станция) и сядайки в един от жълтите трамвайни вагони, които пътуват оттам по Комершъл роуд покрай кръчмата „Джордж“, където стърчи (или е стърчал някога) висок пилон, под който пък седи (или е седяла някога) възрастна търговка на свински крачета — по половин пенс парчето — ще попаднете на това място, където арката на железопътния мост косо пресича пътя, ще слезете и ще свиете надясно в тясна, шумна уличка, водеща към реката, а след това отново надясно, в още по-тясна уличка, която ще познаете лесно по кръчмата на единия ъгъл (явление съвсем нормално) и магазинчето на търговеца на различни употребявани морски стоки на другия, където необикновено твърди и неудобни дрехи с гигантски размери се полюшват от вятъра, напомняйки привидения — така ще се доберете до запуснато гробище, заобиколено с ограда и обкръжено от всички страни с унили, пренаселени къщи. Тъжно изглеждат тези стари къщици, макар животът да кипи пред техните вечно отворени врати. Самите те и старата църква сред тях са като че уморени от несекващия шум. Може би след като са прекарали тук толкова години, вслушвайки се в дълбокото мълчание на мъртвите, те смятат гласовете на живите за досадни и безсмислени.

Надниквайки през оградата откъм реката, ще видите в сянката на опушената църква (в случай, че слънцето успее да пробие и да хвърли въобще каквато и да било сянка в това царство на вечния сумрак) необикновено висок и тесен надгробен камък, някога бял и изправен, а сега разклатен, наклонил се от времето. На камъка е изсечен барелеф, в което ще се убедите, ако приближите, ползвайки се от вратата в противоположния край на гробищата. Барелефът - доколкото е възможно да се разгледа, понеже е силно пострадал от времето и мръсотията — изобразява проснат на земята човек, над който се е навел някакъв друг, а малко по-далече се намира някакъв предмет с толкова неясни очертания, че може да се приеме и за ангел, и за стълб.

Под барелефа са издълбани думите (сега вече наполовина изтрити), които послужиха за заглавие на нашата повест.

Ако ви се случи в неделна сутрин да бродите по тия места, където долитат звуците на пукнатата камбана, зовящи немногобройните и със старомоден вид енориаши, задвижвани от силата на навика, на богослужение под покритите с мухъл сводове и се заприказват със старците, седящи понякога в своите дълги сюртуци с медни копчета на ниския камък край счупената решетка, те, вероятно ще ви разкажат тази повест, както я рказаха и на мене много отдавна, толкова отдавна, че даже не ми се иска да си припомням кога е било.

Но, ако вие не пожелаете да си създавате затруднения или ако на старците, пазещи в паметта си тази история, им е омръзнало да я разправят и никой никога повече не би могъл да ги предизвика на разговор, то в такъв случай я записвам за вас.

Но не съм в състояние да предам тази история точно така, както ми я рказаха, понеже за мен това бе само легенда, която чух и запомних, за да я преразкажа после за пари, докато за тях тя беше нещо, случило се в действителност и подобно нишки, вплетено в тъканта на собствения им живот. По време на разказа лицата, които аз не можех да видя, плуваха в тълпата, обръщаха се и гледаха към тях, и гласовете, които не можех да чуя, говореха с тях през шума на улицата, така че в слабите, треперливи звуци на старческата реч нежно звучеше дълбоката музика на живота и смъртта и моята история в сравнение с техния разказ прилича повече на дрънканиците на някаква лелка в сравнение с признанията на човек, сам изпитал цялата тежест на една истинска битка.

* * *

Джон Ингърфилд, собственик на завод за мас в Лаймхаус, произхожда от пресметлив, практичен род. Първият представител на този род, когото окото на Историята, прониквайки през гъстата мъгла на миналите столетия, успява да различи малко по-отчетливо, е дългокос, загорял в морски странствания човек, наричан от хората различно, Инге или Унгер. Наложило му се да пресече дивото Северно море, за да се добере дотук. Историята съобщава за това, как той

заедно с неголям отряд свирепи воители дебаркирали в пустинния бряг на Нортумбрия; ето го, стои, вглеждайки се в далнините на страната, в която е попаднал и цялото негово имущество се намира зад гърба му. То се състои от бойна секира на стойност горе-долу четиридесет стюка в пари от онова време. Спестовният човек обаче, надарен с делови качества, ще успее да извлече голяма печалба даже от малкия основен капитал. За срок, който на хората, свикнали с нашите съвременни темпове, ще се стори недостижимо кратък, бойната секира се превърнала в обширни ниви, пасбища и охранени стада, размножаващи се с бързината, каквато нашите скотовъдци не са и сънували. Потомците на Инге очевидно са наследили таланта на своя предшественик, понеже делата им процъфтяват, а състоянието се умножава. Този род винаги се е състоял от хора, правещи пари. Те се сражават за пари, женят се за пари, живеят за пари и са готови да умрат за пари.

В онези времена, когато най-търсената и ценна стока по пазарите на Европа се смятали силната ръка и твърдият дух, всички Ингърфилдовци /понеже името „Инге“, отдавна вкоренено на йоркширската почва почнало да звучи именно така/ били наемници и предлагали своята силна ръка и твърд дух всекому, който плащал повече. Знаели цената си и зорко внимавали да не се минат; но сключвайки сделката, се сражавали храбро, защото били стабилни хора, верни на своите убеждения, макар убежденията им да не били особено възвишени.

Минавало времето и хората узнали за несметните съкровища от татък океана, очакващи храбреците, които ще съумеят да покорят морските пространства; и спящият дух на стария нормандски пират се пробудил в тяхната кръв и дивата морска песен, която никога не били слушали, зазвучала в ушите им; и те построили кораби и отплували към бреговете на Америка, и, както винаги, завладели огромни богатства.

Впоследствие, когато Цивилизацията почнала да съставя и да въвежда по-строги правила на играта и когато мирните пътища ставали по-доходни от насилствените, Ингърфилдовци се превърнали в солидни и трезви търговци, понеже честолюбивите им помисли се предавали неизменими от поколение на поколение, а различните

професии били само различни средства за постигането на една и съща цел.

Може да са били хора сурови и жестоки, но справедливи — в този смисъл, в който те самите са разбирали справедливостта. Те се ползват със славата на добри съпрузи, бащи и стопани, но при това веднага ще забележим, че към тях изпитват по-скоро уважение, отколкото любов.

Тези хора си искали дълговете до последния фартинг, но не са били лишени и от съзнанието за собствените си задължения и отговорности. И не само това, случвало им се да проявяват и героизъм, което е присъщо на великите. Историята е съхранила паметта за това, как някой си капитан Ингърфилд, завръщайки се с несметни съкровища от Западна Индия, — по какви начини му се е наложило да събере своите богатства по-добре тук да не говорим, — бил застигнат от кралска фрегата в открито море. Капитанът на кралската фрегата учтиво се обръща към капитан Ингърфилд с молба да бъде тъй любезен и незабавно да предаде един човек от екипажа си, който тъй или иначе станал несимпатичен на приятелите на краля, с цел / споменатото несимпатично лице/ да бъде светкавично обесен на нокреята.

Капитан Ингърфилд вежливо отвърща на капитана на кралската фрегата, че той /капитан Ингърфилд/ с най-огромно удоволствие ще обеси когото и да било от своя екипаж, който заслужава това, но няма да преотстъпи правата си нито на краля на Англия, нито на когото и да е друг по целия божи океан. Капитанът на кралската фрегата заявява на това, че ако несимпатичното лице не бъде незабавно предадено, той, за най-голямо съжаление, ще се види принуден да изпрати капитан Ингърфилд заедно с кораба му на дъното на Атлантическия океан. Отговорът на капитан Ингърфилд гласи: "Именно това ще ви се наложи да направите, преди да ви предам един от моите хора." — и атакува огромната фрегата с такава ярост, че след тричасов бой капитанът на кралската фрегата счита за нужно да възобнови преговорите и отправя ново послание, учтиво признавайки доблестта и воинското изкуство на капитан Ингърфилд и предлага — след като онзи е направил достатъчно в поддръжка на своята чест и доброто си име, да пожертва сега нищожната причина за раздора, получавайки по такъв начин възможност да се скрие заедно със своите богатства.

— Съобщете на своя капитан — вика в отговор Ингърфилд, разбрал вече, че освен пари има и други ценности, за които си струва да се сражава, — че „Дивата гъска“ вече е прелитала морето, с корем, натъпкан със съкровища и ако на Бога бъде угодно, ще прелети и този път, но собственикът и матросите на този кораб плават заедно, сражават се заедно и заедно умират!

След което кралската фрегата открива още по-яростна стрелба и успява в края на краищата да изпълни своята закана. Отива към дъното „Дивата гъска“, защото е свършил последния лов, отива към дъното с нос, забит във водата с развени флагове и заедно с нея отиват към дъното всички, които са останали на палубата; те и до днес лежат на дъното на Атлантическия океан, собственикът и матросите, един до друг, охранявайки своите съкровища.

Този случай, чиято достоверност не подлежи на съмнение, убедително свидетелства за това, че Ингърфилдовци, хора жестоки и алчни, стремящи се да придобият по-скоро пари, отколкото любов и предпочитайщи хладния допир до златото пред топлите чувства на близки и роднини, все пак носят дълбоко в сърцата си благородните семена на мъжеството, които обаче не успяха да дадат плодове върху неплодната почва на честолубието.

Джон Ингърфилд, героят на нашата повест е типичен представител на своя древен род. Той разбрал, че производството на масло и мас е едно макар и не особено приятно, но твърде доходно занимание. Живее във веселите времена на крал Джордж III, когато Лондон се превръща в град на ярко осветените нощи. Търсенето на масло, мас и други подобни стоки постоянно нараства и младият Джон Ингърфилд строи голям завод и склад в новото предградие Лайм-хаус, разположено между вечно оживената река и пустинните пространства, наема много работници, влага в това дело своя твърд дух и процъфтява.

През всичките години на своята младост се труди и трупа пари, пуска ги в оборот и отново трупа. Достигайки средна възраст, той става богат човек. Основната задача на живота му — натрупването на пари — всъщност е изпълнена: неговото предприятие е стъпило твърдо на краката си и ще се разширява и по-нататък, изисквайки все по-малко контрол. Дошло време да се помисли за втората важна задача, да се обзаведе с жена и дом, понеже Ингърфилдовци са били винаги

добри граждани, достойни бащи на семейства и гостоприемни домакини, устройвали пищни приеми за своите приятели и съседи.

Джон Ингърфилд, седейки на твърдия стол с висока облегалка в своята скромно, но солидно обзаведена столова на втория етаж и бавничко попейвайки порто, се съветва със самия себе си.

Каква трябва да бъде тя?

Той е богат и може да си позволи да потърси добра стока. Трябва да е млада и красива, за да стане достойно украшение за разкошния дом, който той ще вземе за нея в модния квартал Блумсбъри, по-далече от миризмата на масло и сланина. Трябва да е възпитана, с приятни, изискани маниери, за да очарова гостите му и да предизвиква уважение и доверие към него; и, най-главното, да бъде от добро семейство с достатъчно клонесто родословно дърво, в сянката на което би могъл да се скрие от очите на обществото заводът за мас.

Останалите присъщи или неприсъщи й качества не го интересуват особено. Разбира се, тя ще бъде добродетелна и умерено благочестива, както се полага за жена. Не би било зле също, ако се окаже с мек характер и отстъпчива, но то не е чак толкова важно, във всеки случай, за него: Ингърфилдовци не принадлежаха към типа мъже, които се оставят жените им да показват характер.

Решавайки за себе си КАКВА трябва да е жена му, той премина нататък към въпроса КОЯ ще бъде. Кръгът на познанствата му в обществото е твърде тесен. Методично подрежда в паметта си всички, мислено оценявайки всяка позната девойка. Някои от тях са очарователни, някои — просто хубавички, някои — богати; но сред тях няма нито една, която поне малко да се приближава към толкова грижливо създадения идеал.

Мисълта за годеницата е постоянно в ума му и той размишлява по този въпрос в паузите между другите си дела. В свободните минути записва имена по реда, в който те се явяват в паметта му на специален лист хартия, забоден в чекмеджето на бюрото. Пренарежда списъка по азбучен ред и внася в него всички, за които успява да си спомни, критически го преразглежда и прави бележки срещу всяко име. Като краен резултат — става му ясно, че жена трябва да търси измежду своите познати.

Той има приятел, или по-скоро познат, съученик, превърнал се в една от онези любопитни мухи, които във всички времена, бръмчейки,

се въртят в най-избраните кръгове и за които, доколкото те не блестят нито с оригиналност или богатство, нито с особен ум или възпитание, хората неволно си мислят: „И как, по дяволите, успяват да проникнат там!“ Веднъж като среща случайно на улицата този човек, той го хваща под ръка и го кани на обяд.

Веднага щом остават сами пред бутилка вино и орехи, Джон Ингърфилд, замислено трошейки между пръстите си един твърд орех, казва:

— Уил, мисля да се женя.

— Прекрасна идея, наистина, просто ме възторгва — отвърща Уил, интересувайки се от тази новина малко по-малко, отколкото от тънкия букет на мадейрата, от която с удоволствие отпива. — За кого?

— Засега още не знам — отговаря Джон Ингърфилд.

Познатият го разглежда над чашата лукаво, без да е уверен струва ли си да се разсмее или следва да се отнесе към думите на Джон съчувствено.

— Искам да ми намериш жена.

Уил Каткарт оставя чашата и го гледа с изумление.

— Ще се радвам да ти помогна, Джек — запъвайки се мънка разтревожен. — Кълна се в Бога, бих се радвал; но, честна дума, не познавам нито една жена, която да ти препоръчам. Кълна се в Бога, нито една!

— Ти се срещаш с много: искам да потърсиш такава, която БИ МОГЪЛ да ми препоръчаш.

— Разбира се, мили мой Джек! — отговаря Уил и въздъхва облекчено. — Досега аз никога не съм мислил за тях точно в този смисъл. Не се съмнявам, че ще успея да намеря точно такава девойка, каквато ти е нужна. Ще полага всички усилия и ще ти се обадя.

— Ще ти бъда твърде признателен — спокойно произнася Джон Ингърфилд. — Сега е твой ред да ми направиш услуга, Уил. Както аз ти направих навремето, ако помниш.

— Никога няма да го забравя, мили Джек — мърмори Уил, чувствайки се малко неловко. — То бе толкова великодушно от твоя страна. Ти ме спаси от разорение, Джек: ще помня това до края на своите дни, кълна се в Бога, до края на своите дни.

— Няма защо да се обременяваш за толкова дълго време — възразява Джон с едва доловима усмивка върху твърдите устни. —

Срокът на полицата изтича в края на следващия месец. Тогава плащаш дълга и забравяш цялата тази история.

Уил чувства, че столът, на който седи, почва да става неудобен, а мадейрата като че губи своя аромат. От него се изтръгва кратък нервен смях.

— Дявол да го вземе — казва той. — Нима толкова скоро? Съвършено бях забравил срока.

— Колко хубаво, че ти напомних — отговаря Джон и усмивката на устните му става по-отчетлива.

Уил се върти на стола.

— Боя се, мили Джек — казва той, — че ще ми се наложи да те помоля да отложиш полицата най-много за месец или за два, дяволски ми неприятно, но през тази година никак не съм добре с парите. Работата е там, че самият аз не мога да си получа взиманията от моите длъжници.

— Наистина е много неприятно — отговаря приятелят му, — още повече, че никак не съм сигурен дали ще мога да отсроча полицата.

Уил го гледа с нескрита тревога:

— Но какво да правя като нямам пари?

Джон Ингърфилд повдига рамене.

— Не искаш ли да кажеш, мили Джек, че ще ме вкараш в затвора?

— А защо не? Нали там затварят и други хора, които не са в състояние да си платят дълговете.

Тревогата на Уил Каткарт нараства до невероятни размери.

— Ами нашата дружба! — възкликва той. — Нашата...

— Мили мой, Уил — прекъсва го Ингърфилд, - няма да се намерят много приятели, на които бих дал триста фунта и да не се опитам после да си ги получа обратно. И, разбира се, ти съвсем не си сред тях.

— Дай да сключим сделка — продължава той. — Намери ми жена и в деня на сватбата аз ще ти върна тази полица и ще ти дам, може би още два стотака допълнително. Ако до края на следващия месец ти не ме представиш на жена, която е достойна да стане и е съгласна да стане мисис Джон Ингърфилд, аз ще откажа да отсроча полицата.

Джон Ингърфилд отново пълни чашата си и радушно подмества бутилката към госта, който обаче, въпреки своите навици, не ѝ обръща внимание, а съсредоточено разглежда катарамите на своите обувки.

— Ти това сериозно ли? — пита накрая.

— Съвършено сериозно — идва отговорът. — Аз искам да се оженя. Жена ми трябва да е лейди по рождение и по възпитание. Трябва да бъде от добро семейство, достатъчно добро, за да застави обществото да забрави за моята фабрика. Тя трябва да бъде красива, млада и обаятелна. Аз съм всичко на всичко търговец. Нужна ми е жена, способна да поеме светската част на моя живот. Сред познатите ми няма такава жена. Обръщам се към тебе, защото ти, доколкото ми е известно, си близко свързан с онзи кръг, в който трябва да се търси.

— Ще бъде доста трудно да се намери лейди, която да отговаря на всичките тези изисквания и която би се съгласила с подобни условия — не без ирония произнася Каткарт.

— Искам ти да намериш такава, която да се съгласи — възразява Джон Ингърфилд.

С настъпването на вечерта Уил Каткарт си тръгва сериозен и загрижен; а Джон Ингърфилд в размисъл се разхожда напред и назад по пристана, понеже миризмата на масло и сланина е станала отдавна сладка за него и му е приятно да съзерцава лунните отблясъци върху купчините от бъчви.

Минават шест седмици. В първия ден на седмата седмица Джон вади полицата на Уил Каткарт от големия сандък, където тя се пази и я слага в по-малка кутия, която лежи върху бюрото и е предназначена за по-срочни и неотложни документи.

След два дни Каткарт пресича мръсния двор, минава през кантората и, влизайки в светилището на своя приятел, затваря вратата зад себе си.

С ликуващ вид потупва мрачния Джон по гърба.

— Намерих, Джек! — възкликва. — Не беше лесно, трябва да ти кажа: наложи се да разпитвам недоверчиви възрастни вдовици, да подкупвам доверени слуги, да изтръгвам сведения от домашни приятели. Дявол да го вземе, след всичко това бих могъл да постъпя на работа като главен шпионин на цялата кралска армия.

— Хубава ли е? — интересува се Джон, без да престава да пише.

— Дали е хубава! Мили Джек, ти ще се влюбиш до уши само като я видиш. Може би е малко хладна, но това е тъкмо което ти е нужно.

— От добро семейство? — подписвайки и сгъвайки току-що завършеното писмо.

— Дотолкова добро, че в началото не смеех и да мечтая за нея. Но тя е здравомислеща девойка без всякакви там глупости, а семейството е бедно като семейство църковни мишки. И ето — работата е там, че ние с нея станаме отлични приятели и тя ми каза откровено, че иска да се ожени за богат човек, безразлично за кого именно.

— Това звучи обещаващо — отбелязва предполагаемият жених със своята своеобразна суха усмивка. — Кога ще имам щастието да се видя с нея?

— Днес вечерта ще отидем с теб в Ковънт гардън — отговаря Уил. — Тя ще бъде в ложата на лейди Хетъринггън и аз ще те представя.

И тъй, вечерта Джон Ингърфилд отива в театъра Ковънт гордън и кръвта в жилите му тече съвсем малко по-бързо, отколкото, когато се отправя към пристанището да купува масло; той предпазливо разглежда предложената стока от другия край на залата, одобрява я, представен ѝ е и след по-близкия оглед я одобрява още повече, получава покана да посещава дома ѝ, посещава го доста често и всеки път се чувства все по-удовлетворен от ценността, качеството и другите достойнства на стоката.

Ако Джон Ингърфилд искаше от своята бъдеща съпруга единствено тя да е красива светска машина, то в тази жена той безусловно откриваше своя идеал. Анна Сингълтън, единствената дъщеря на неудачника, но необикновено обаятелния баронет сър Хари Сингълтън /според слуховете по-обаятелен извън семейния кръг, отколкото вътре в него/, се оказала прекрасно възпитана девойка, изпълнена с величава грация. От нейния портрет, дело на четката на Рейнолдс, портрет, който и днес виси над ламперията в една от старите зали на Сити, ви гледа лице поразително красиво и умно, но заедно с това извънредно хладно и безсърдечно. Това е лице на жена, уморена от света и в същото време презираща го. В старите жълти страници на семейните писма, където мастилото е изсветляло, може да се намерят

немалко критически бележки по повод този портрет. Авторите на писмата твърдят, че ако портретът въобще притежава някаква прилика с оригинала, то Анна очевидно се е променила силно в сравнение с годините на своето моминство, понеже те добре помнят, че тогава нейното лице е излъчвало весело и ласкаво изражение.

Тези, които я познавали от по-късно казват, че това изражение се върнало към края на живота ѝ, а мнозина даже отказват да повярват, че красивата лейди с презрителната усмивка, изобразена на портрета е същата тази жена, която нежно и съчувствено се е привеждала над тях...

Но по време на странното сватосване на Джон Ингърфилд, това е била Анна Ингърфилд, нарисуваната на портрета на сър Джошуа и такава тя още повече се харесвала на Джон Ингърфилд.

Сам той не свързвал с женитбата си никакви чувства и тя също, което опростявало работата. Той ѝ предложил сделка и тя приела предложението. По мнението на Джон отношението ѝ към брака било напълно нормално за една жена. Главите на твърде младите момичета обикновено са пълни с романтични нелепости. И за него, и за нея би било по-добре, ако тя се е избавила от това.

— Нашият съюз ще бъде основан на здравия смисъл — казал Джон Ингърфилд.

— Да се надяваме, че опитът ще бъде успешен — отвърнала Анна Сингълтън.

ГЛАВА ВТОРА

Но опитът е неуспешен. По божите закони мъжът трябва да купи жената, а жената да се отдаде на мъжа за друг вид плащане, а не за единия здрав смисъл. Здравият смисъл не се котира на брачния пазар. Мъжът и жената, явили се там с портмоне, в което няма нищо друго, освен здрав смисъл, нямат право да се оплакват, ако след завръщането си вкъщи открият, че са сключили неудачна сделка.

Джон Ингърфилд, предлагайки на Анна да стане негова жена, не изпитвал към нея повече любов, отколкото към някой разкошен предмет от обстановката, купен по същото време и даже не се опитвал да се преструва. Но дори и да се бил опитал, тя все едно, нямало да му повярва; понеже на своите двайсет и две години Анна Сингълтън вече знаела много и разбирала, че любовта — това е само метеор в небето на живота, а истинската пътеводна звезда е златото. Анна Сингълтън била вече изпитала любовта и я погребала в дълбините на душата си, а за да не може призракът да се възнесе оттам, върху гроба нахвърляла камъните на безразличието и презрението, както правели това много други жени преди и след нея. Някога си на Анна Сингълтън ѝ се присънила чудна история. Всъщност, било история стара като света, а може би и още по-стара даже, но на момичето тогава тя се сторила нова и прекрасна. Там имало всичко, което се полага: юноша и девойка, клетви за вярност, богати годеници, безсърдечни родители, любов, достойна да хвърлиш заради нея предизвикателство към целия свят. Но в този неин сън изведнъж долетяло писмо направо от действителността. Било жално и безпомощно: „Ти знаеш, че обичам само теб — било написано там, — моето сърце до смъртта ми ще ти принадлежи. Но баща ми заплашва да прекрати издръжката ми, а ти знаеш, че аз нямам нищо, освен дългове. Някои я намират красива, но може ли тя да се сравни с теб? О, защо парите са нашето вечно проклятие?“ — и множество други подобни въпроси, за които няма отговор, множество проклетия към съдбата, към бога и хората и множество жалби спрямо собствената горчива съдба.

Анна Сингълтън дълго чела писмото. Накрая станала, разкъсала листа на парчета и със смях го захвърлила в огъня и когато пламъкът бликнал и угаснал, тя почувствала, че и животът ѝ угаснал заедно с него: не знаела, че разбитите сърца могат да бъдат излекувани.

Когато Джон Ингърфилд се сватосва с нея и не казва нито дума за любов, споменавайки само за парите, тя чувства, че това вече е искреният глас, на който може да вярва. Приятно е да бъдеш богатата стопанка на разкошен дом, да устройваш пищни приеми, да смениш грижливо скриваната нищета с открито охолство. И всичко това ѝ предлагат на същите условия, каквито и самата тя би поставила. Ако ѝ предложеха още и любов, тя би отказала, знаейки, че няма какво да даде в замяна.

Но едно е, когато жената не иска привързаност, а съвсем друго, когато е лишена от нея. С всеки изминат ден атмосферата на разкошния дом в Блумсбъри все по-силно вледенява сърцето ѝ. От време на време гостите го стоплят за няколко часа и си отиват, след което там става още по-хладно.

Старае се да бъде безразлична към мъжа си, но живите същества, събрани заедно не могат да са безразлични един към друг. Мъжът и жената трябва да се обичат или да се ненавиждат, да изпитват симпатии или антипатии в зависимост от това, доколко тесни или разхлабени са свързващите ги възли. По взаимно желание връзките на техния брак са дотолкова свободни, доколкото позволява приличието и поради това нейното отвращение към него не напуска рамките на благоприличието.

Тя често изпълнява поетите задължения, понеже Сингълтънови също притежават свой кодекс на честта. Нейната красота, очарование, такт, нейните връзки му помагат да прави кариера и да удовлетворява своето честолюбие. Тя му отваря врати, които в друг случай за него биха останали затворени. Общество, което в друг случай би минало покрай него с презрителна усмивчица, сяда край масата му. Нейните желания и интереси са неотделими от неговите. Своя дълг на съпруга тя изпълнява във всичко, стремейки се да му угоди, мълчаливо понася редките му ласки. Всичко, предвидено в сделката, тя ще изпълни точно.

От своя страна и той също играе своята роля добросъвестно, като делови човек; нещо повече: ако се сети, че угаждайки ѝ, не изпитва

никакво удоволствие — изпълнява всичко не без великодушие. Той е винаги внимателен и почитателен към нея, постоянно проявява учтивост, която не е по-малко искрена от това, че не е спонтанна. Всяко изречено от нея желание се изпълнява, всяко изразено неудоволствие се взема под внимание. Знаейки, че присъствието му ѝ действа угнетяващо, Джон Ингърфилд се стреми да не ѝ досажда често, отколкото е необходимо.

От време на време той се пита, и не без основание, какво му е донесла женитбата, действително ли шумният светски живот е онази интересна игра, с която можеш да запълниш свободното време, и още — не е ли бил по-щастлив в своята квартира над кантората, отколкото в тези разкошни, бляскави стаи, където винаги изглежда и се чувства като неканен гостенин.

Близостта с жената породи у него едно-единствено чувство — чувство на снизходително презрение. Тъй както няма равенство между мъжа и жената, тъй не може да има и уважение. Тя — това е съвършено друго същество. Той е в състояние да гледа на нея или като на нещо по-висше, или като на нещо по-низше. В първия случай мъжът е в по-голяма или в по-малка степен влюбен, а любовта бе чужда за Джон Ингърфилд. Даже когато използва за своите цели нейната красота, очарование, такт, той презира тези качества като оръжие на слабия пол.

Тъй и живеят те в своя огромен дом, Джон Ингърфилд и неговата жена Анна, далечни и чужди един за друг и нито един от тях не проявява желание да опознае другия по-близко.

Той никога не говори с нея за работата си, а тя никога не го разпитва. За да се възнагради за тези кратки часове, в които му се налага да се откъсне от своите дела, става по-суров и взискателен; той става по-строг стопанин, неумолим кредитор, алчен търговец, измъквайки от хората всичко до последното копче, трескаво стремейки се да забогатее още повече, за да получи възможност да похарчи повече пари в играта, която от ден на ден му се струва все по-изморителна и неинтересна.

И купчините бъчонки на неговите пристани растат и се умножават; неговите кораби и шлепове плават по мръсната река в безкрайни кервани; покрай неговите плувнали в мазнина котли се роят

все повече изнемогващи, мръсни създания, превръщащи маслото и маста в злато.

Но ето, че веднъж през лятото, от своето гнездо далеч на Изток излита към Запад зловеща твар. Повъртайки се над предградието Лаймхаус, виждайки тук теснотията и боклуците, усещайки примамващото зловоние, тя се снижава.

Името на тази твар е — тиф! Отначало тя се стаява незабелязана, набъбвайки от тлъстата и обилна храна, която намира в околностите, но накрая, ставайки твърде едра, за да се крие и по-нататък, нагло показва своята чудовищна глава и бялото си лице на Ужаса с крясък се понася по улици и улички, втурва се в кантората на Джон Ингърфилд и гръмко обявява за себе си.

Джон Ингърфилд за известно време потъва в размисъл. После възсяда коня си и през бабуни, втвърдени коловози и ями с всичка сила препуска към вкъщи.

В антрето той се среща с Анна и я спира.

— Не се приближавайте до мен — говори съвсем спокойно. — В Лаймхаус има епидемия; казват, че болестта се предава и от здрави хора. По-добре е да напуснете Лондон за няколко седмици. Заминете при баща си; когато всичко свърши, ще дойда да ви взема.

Той я избобикаля далеко и се качва горе, където в продължение на няколко минути разговаря със своя камердинер. И щом се спуска обратно, отново се хвърля върху седлото и заминава.

Изчаквайки малко, Анна се качва в неговата стая. Слугата, на колене, подрежда един куфар.

— Къде ще го откарате? — пита тя.

— На пристанището, господарке — отвръща слугата. — Мистър Ингърфилд възнамерява да прекара там ден или два.

Тогава Анна се настанява в голямата пуста гостна и на свой ред започва да размишлява.

Джон Ингърфилд, завръщайки се в Лаймхаус, вижда, че за краткото време на неговото отсъствие епидемията се е разпространила силно. Раздухан от страха и невежеството, захранен от нищетата и мръсотията, този бич, подобно на огън обхваща квартал след квартал. Болестта, дълго време таила се, сега се появява едновременно на петдесет различни места. Няколко нито една улица, нито един двор, покрай които да е отминала току-така. Повече от десет от работниците

на Джон вече са се тръшнали. Двама са паднали мъртви край котлите само в последния час. Паниката достига невероятни размери. Мъже и жени разкъсват дрехите си, за да видят нямат ли петна или обриви, намират ги или си въобразяват, че ги намират и с крясъци, полу-облечени, изхвърчат на улицата. Двама души, срещайки се в тесен проход, се хвърлят назад, боейки се даже да преминат близо един до друг. Някакво момче се навежда да почеше крака си — движение, което в нормални условия не би предизвикало в тези квартали никакво удивление. Но моментално всички, обхванати от ужас излитат от стаята и по-силните премачкват по-слабите в стремежа си да избягат и да се скрият.

В същото време нямало организирана борба с болестта. В Лондон се намерили добри сърца и ръце, готови да окажат помощ, но те били още недостатъчно сплотени да противостоят на толкова стремителен враг. Има немалко болници и благотворителни заведения, но повечето от тях се издържат в Сити със средствата на бащите на града изключително за бедни граждани и за членовете на гилдиите. Немногочислените безплатни болници са зле оборудвани и вече препълнени. Мръсният, разположен встрани Лаймхаус, забравен от всички, лишен от всякаква помощ, е принуден да се защитава със собствени сили.

Джон Ингърфилд събира старците и с тяхна помощ се опитва да събуди здравия смисъл и разсъдък у своите обезумели от ужас работници. Стоейки на стъпалата пред кантората си и обръщайки се към най-малко изплашените от тях, той говори за това, каква опасност представлява паниката и ги призовава към спокойствие и мъжество.

— Трябва да посрещнем бедствието и да се борим с него като мъже! — крещи той със силен, покриващ шума глас, който неведнъж е свършил работа на Ингърфилдовци по полесраженията и в разбуненото море. — Сред нас не трябва да има страхлив егоизъм и малодушно отчаяние. Ако ни е съдено да умрем, ще умрем, но с божията помощ, ще се постареем да оживеем. Във всеки случай ще се сплотим и ще си помагаме. Аз няма да замина оттук и ще направя за вас всичко, което е по силите ми. Нито един от моите хора няма да остане без помощ.

Джон Ингърфилд замлъква и когато звуците на неговия силен глас затихват в далечината, зад гърба му се раздава нежен глас, чист и

твърд:

— Аз също дойдох тук, за да бъда с вас и да помагам на своя съпруг. Ще се грижа за болните и се надявам, че ще бъде полезна. Моят съпруг и аз съчувстваме на вашата беда. Уверена съм, че ще бъдете мъжествени и търпеливи. Ние заедно ще направим всичко възможно и няма да губим надежда.

Той се обръща, готов да види зад себе си пустиня и да се удиви от внезапното помрачаване на неговия трезв до този миг разсъдък. Тя поставя ръката си в неговата и те се вглеждат един друг в очите; и в този миг, за първи път в живота им тези двама души истински се виждат.

Не казват нито дума. За разговори няма време. Имат сума ти работа, срочна работа и Анна се захваща за нея с алчността на жена, дълго време жадуваща за труда, който носи радост.

И като гледа как бързо и спокойно се движи тя посред обезумялата тълпа, разпитвайки, успокоявайки, меко отдавайки разпореждания, у Джон възниква мисълта: прав ли е да ѝ позволява да остане тук и да рискува живота си заради неговите хора? И веднага след това друга мисъл: а как би могъл да ѝ попречи? Понеже през този час той осъзнал, че Анна — не е негова собственост; че той и тя — като че са две ръце, подчиняващи се на един господар; че работейки заедно и помагайки си, те не бива да си пречат.

Засега още Джон не съвсем и не докрай разбира това. Самата тази мисъл му се струва нова и странна. Чувства се като дете във вълшебна приказка, внезапно открило, че дърветата и цветята, покрай които небрежно е преминавало хиляди пъти, могат да мислят и да говорят. Веднъж, шепнейки я предупреждава, че всичко е трудно и опасно, но тя му отговаря просто: „Дължна съм да се грижа за тези хора тъй, както и ти. Това е моята работа...“ — и той повече не настоява.

Анна притежава чисто женско умение да се грижи за болните, а нейният остър ум заменя от опита. Надниквайки в две-три мръсни бърлоги, където живеят тези хора, тя се убеждава, че за да бъдат спасени, болните трябва да се изведат по-скоро оттук. И решава да превърне огромната кантора — дълга висока стая в другия край на пристанището — във временна болница. Вземайки за помощници седем или осем жени, на които може да се довери, тя пристъпва към

осъществяването на своя замисъл. Тя се отнася към счетоводните книги като че ли са стихосбирки, а приходните и разходни ордери, все едно, че са улични балади. Възрастните чиновници стоят зашеметени, представяйки си, че е дошъл краят на света и светът наистина стремително се бухва в пустотата, но ето, че тяхното бездействие е забелязано и тях самите ги заставят да извършат светотатство и да помогнат в разрушаването на собствения храм.

Анна отдава разпорежданията си ласкаво, с най-очарователната своя усмивка, но все пак нейните разпореждания си остават разпореждания и на никого не минава през ум да им се противи. Джон — суровият, властен, непреклонен Джон, към когото от деветнайсет години, от времето, когато е свършил търговското училище на Тейлър, никой не се е обръщал с тон по-повелителен от плаха молба, и който ако се случи нещо подобно, би решил, че внезапно са се нарушили законите на природата — неочаквано за себе си се оказва на улицата, бърза към аптекаря, за миг забавя крачки, съобразявайки защо и за кого прави това, недоумявайки кой му заповядва да отиде там и бързо да се върне обратно, изумява се кой е посмял да му нарежда, спомня си, че е заповядала Анна, не знае какво да мисли за това, но бързо продължава пътя си. Той „живо се връща обратно“, получава похвала за това, че се е върнал толкова пъргаво и е доволен; и отново го изпращат на друго място със заръка нещо да каже като стигне там. Той тръгва понеже постепенно свиква с това, че го командват. В средата на пътя го обхваща силна тревога, тъй като, опитвайки се да си повтори поръката, за да се убеди, че я е запомнил, открива, че я е забравил напълно. Спира развълнуван и дълбоко обезпокоен, размисля дали да не съчини нещо, тревожно мери шансовете — какво ще стане, ако постъпи така и всичко после се разкрие. Внезапно, за свое дълбоко изумление и радост, той си спомня дума по дума какво му е било наредено и хуква по-нататък, отново и отново повтаряйки си поръчаното...

Прави още няколко крачки и тогава се случва едно от най-необичайните събития, случили се на тази улица дотогава и след това: Джон Ингърфилд се разсмива.

Джон Ингърфилд от Лаймхаус, преминавайки две трети от улицата Крик-Лейн, мърморейки нещо под носа си и гледайки в земята, спира напред платното и се смее; и някакво малко момче, което после ще разказва за това до края на дните си, го вижда и го чува и

колкото му държат краката се втурва към вкъщи, за да съобщи удивителната новина, и майка му добре го напердашва заради това, че говори глупости.

Целият този ден Анна се труди героично и Джон ѝ помага, а понякога ѝ пречи. С настъпването на нощта малката болница е готова, три легла са поставени и заети; и ето сега, когато е направено всичко възможно, те с Джон се качват горе в неговите предишни стаи, разположени над кантората.

Джон я въвежда там не без опасения, понеже в сравнение с дома в Блумсбъри те изглеждат бедни и жалки. Настанява я в креслото пред камината, моли я да си почине, а след това помага на старата икономка, която никога не се е отличавала с особена съобразителност, а сега е съвсем обезумяла от страх, да сложи масата.

Анна наблюдава как той се движи из стаята. Тук, където е минал неговият истински живот, той е може би повече приличащ на самия себе си, отколкото в чуждата му светска обстановка; и този прост фон, очевидно го осенява в по-изгодна за него светлина; Анна е поразена, как не е забелязала това по-рано; как не е забелязала, че той е добре скроен, красив мъж. И че съвсем не е стар. Какво, нима всичко е заради лошото осветление? Изглежда почти млад. А и защо да не изглежда млад, след като едва е навършил трийсет и шест, а на тази възраст мъжът е в разцвета си? Анна недоумява защо винаги преди е мислила за него като за възрастен човек.

Над голямата камина виси портретът на един от предците на Джон — същият този мъжествен капитан Ингърфилд, предпочел да встъпи в бой с кралската фрегата, но да не даде своя матрос. Анна мести очи от мъртвото лице на живото и улавя явно сходство между тях. Притваряйки клепачи, тя вижда пред себе си суровия капитан, хвърлящ срещу врага своето предизвикателство и лицето му е същото като на Джон няколко часа по-рано, когато той заявява: „Аз ще остана тук с вас и ще направя за вас всичко, което е по силите ми. Никой от моите хора няма да остане без помощ.“

Джон ѝ поднася стол и в същия миг върху него пада светлината. Тя бегло хвърля поглед към лицето му — силно, сурово, красиво лице на човек, способен на благородни постъпки. Анна се замисля — гледал ли е той някога към някого с нежност; внезапно усеща остра болка; отхвърля тази мисъл като невъзможна; опитва се да си представи как

той би изразил нежността си; чувства, че би искала да види на това лице израз на нежност просто от любопитство; размишлява — ще ѝ се удаде ли да пробуди нещо такова някога.

Събужда се от своя размисъл, когато Джон с усмивка ѝ съобщава, че вечерята е готова и те сядат един срещу друг, чувствайки странно смущение.

С всеки изминат ден работата става все по-напрегната; с всеки изминат ден врагът става все по-силен, безпощаден, непреодолим, и с всеки изминат ден, борейки се против него, Джон Ингърфилд и жена му се сближават все повече и повече. В битката за живот се познава цената на единението. За Анна е приятно, чувствайки крайна умора, да повдигне глава и да види, че той е наблизо; приятно ѝ е сред обкръжаващия тревожен шум да чуе гръмогласния му вик.

И, виждайки как красивата фигура на Анна се движи назад и напред, сред ужаса и мъката, виждайки нейните красиви бързи ръце, извършващи своето свято дело, нейните проникващи в душите очи, в които проблясва дълбока нежност; слушайки нейния ласкав чист глас, когато тя се смее, радвайки се заедно с другите, когато успокоява възбудените, когато меко нарежда и кротко умолява, Джон чувства как в мозъка му приплъзват странни нови мисли относно жените въобще и спрямо тази жена в частност.

Веднъж, ровейки из старите чекмеджета, той случайно намира книжка с разкази от Библията с цветни картинки. Любвеобилно преобръща изпокъсаните страници, спомняйки си отдавна отминали празнични дни. Особено дълго разглежда една от картинките, изобразяваща група ангели: струва му се, че у най-младия ангел, с лице, по-малко сурово, отколкото на останалите, открива черти, сходни с тези на Анна. Внезапно го осенява мисълта: как красиво би били да се наведеш и да целунеш нежните крака на такава жена! И помисляйки това, той се възпламенява като момче.

Тъй върху почвата на човешките страдания израстват цветовете на човешката любов и човешкото щастие и разсипват семената на безкрайното съчувствие към хорските несгоди, понеже всичко в света е създадено от Бога с една благородна цел.

При мисълта за Анна лицето на Джон се смекчава и той става по-малко суров; при спомена за него нейната душа става по-твърда, по-дълбока, по-пълна. Всички помещения на склада се превръщат в

болнични стаи и малката болница е отворена за всички, понеже Джон и Анна чувстват — целият свят се състои от техни хора. Камарите с бъчви са изчезнали — откарали са ги в Улуич и Грейзънд, разкарали са ги наистина и са ги хвърлили там, където са намерили свободно място, като че ли маслото и маста, и златото, в което те могат да се превърнат, нямат на този свят особено значение и не си струва да се мисли за тях тогава, когато трябва да се помогне на братята в беда.

Дневният труд им се струва лек в очакване на часа, когато ще останат сами двамата в старата невзрачна стая на Джон над кантората. Наистина, на страничния наблюдател ще се стори, че те скучаят в тези часове; те са странно свенливи, странно мълчаливи, боят се да дадат воля на думите, усещайки бремето на ненаказаните мисли.

Една вечер Джон, заговаряйки не защото изпитва от това особена нужда, а по-скоро, за да чуе гласа на Анна, споменава курабийките като кулинарен връх на неговата икономка и твърди, че няма нищо против да разбере дали тя не е забравила своето изкуство.

С потрепващ глас, като че курабийките са някаква особена щекотлива тема, Анна съобщава, че и тя самата с успех ги е приготвяла някога си. Джон, на когото винаги са внушавали, че такъв талант е необикновено рядък и по правило се предава по наследство, учтиво се съмнява в способностите на Анна и почтително предполага, че тя има предвид в случая кифлички с пълнеж. Анна възмутено отрича подобно подозрение и заявява, че прекрасно знае разликата между курабийките и кифличките с плънка, предлага да докаже своето умение, стига само Джон да се спусне с нея в кухнята и да намери всичко необходимо.

Джон приема предизвикателството и неловко повежда надолу Анна, подкрепяйки я с едната си ръка и държейки свещ в другата. Наближава единайсет и старата икономка спи. При всяко поскърцване на стълбите те замират и се ослушват — дали не са я събудили. След което, уверили се, че всичко е наред, отново се прокрадват напред, подавайки смеха си и разпитвайки се тревожно един друг почти на шега, какво би казала проклетата бабичка, ако изведнъж слезе и ги завари.

Те стигат до кухнята по-скоро благодарение на дружелюбието на котката, тъй като Джон слабо познава географията на собствената си къща; Анна разпалва огъня и очиства масата. Каква помощ би могъл да й окаже Джон и защо е било нужно той да я съпровожда, за нея съвсем

не би било лесно да даде отговор. Що се отнася до намирането на „всичко необходимо“, той няма ни най-малка представа кое къде е и по природа му липсва съобразителност. Когато го молят да открие брашното, той прилежно го търси в чекмеджето на кухненската маса, когато го пращат за точилка — външният вид и основните признаци на която са му описани, за облекчаване на задачата, — той след дълго отсъствие се връща, носейки чука от хаванчето. Анна му се смее; но, честно казано, може да се забележи, че и тя е не по-малко несръчна, понеже когато ръцете ѝ са вече целите в брашно, чак тогава ѝ хрумва, че не е взела всички необходими мерки за приготвяването на каквато и да било храна — просто не си е запретила ръкавите.

Протяга към Джон ръце, първо едната, а после и другата и ласкаво го моли той да свърши тази работа. Джон е много туткав и тромав, но Анна е необикновено търпелива. Дюйм след дюйм той подвива черния ръкав, откривайки бялата заоблена ръка. Стотици пъти е виждал тези прекрасни ръце, оголени до раменете, блестящи от скъпоценности, но никога досега не е забелязвал тяхната удивителна красота. Исква му се да ги усуче около шията си и в същото време, изпитвайки танталови мъки, се бои, че докосването на неговите треперещи пръсти може да ѝ е неприятно.

Анна му благодари и се извинява за причиненото безпокойство, а той, промърморвайки нещо безсмислено, мълчи глупаво и я гледа. Очевидно, на Анна ѝ стига една ръка за приготвянето на курабийките, защото другата остава да лежи в бездействие върху масата — много близко до ръката на Джон, а тя сякаш не забелязва това, изцяло погълната от работата си.

По какъв начин е възникнало у него това желание, кой го е подтикнал него, мрачния, трезв, делови Джон към толкова романтична постъпка, навеки ще остане тайна; но в един миг той се отпуска на колене и покрива с целувки обрашената ръка, а в следващия миг ръцете на Анна се увиват около врата му и устните ѝ се притискат към устните му; и ето, че стената, която ги е разделяла, рухва и дълбоките води на тяхната любов се сливат в един стремителен поток.

С тази целувка те встъпват в нов живот, където не е необходимо непременно да ги последваме. Сигурно този живот, изпълнен с необикновената красота на самозабравата и взаимната преданост е

може би твърде идеален, за да остане задълго непомрачен от земните горести.

Тези, които ги помнят от онова време, говорят за тях, снизявайки глас като за видения. В онези дни лицата им като че излъчваха сияние, а в гласовете им звучеше неизказана нежност.

Те забравят за почивката и като че ли не усещат умора. Денем и нощем се явяват ту тук, ту там сред сразените от нещастieto хора, носейки със себе си изцеление и покой; но ето, че накрая болестта подобно на наситил се хищник, бавно се оттегля в бърлогата си и всички се ободряват и въздъхват с облекчение.

Веднъж, връщайки се от обиколката, продължила по-дълго от обикновеното, Джон усеща как някаква слабост обхваща ставите му и се стреми по-скоро да се добере до дома си и да почине. Анна, не легала през цялата изминала нощ, вероятно спи; като не иска да я безпокои, той минава в столовата и се разполага в креслото срещу камината, поставяйки крака на решетката; с протегнати към огъня ръце, продължава да трепери.

Полумракът изпълва стаята, сгъстявайки се постепенно. Джон равнодушно мисли колко бързо лети времето. Малко след това чува наблизко глас, който му е много познат, макар и да не е в състояние да си спомни на кого принадлежи. Не извъръща глава, но вяло се ослушва. Гласът говори за маста: сто двадесет и четири бъчви с мас и всички да се поставят една в друга. Това е невъзможно, обидено се оплаква гласът. Те не влизат една в друга. Безполезно е да се опитаме да ги напъхаме. Виж: те отново се разсипват.

В гласа звучи раздражение и умора. Господи! Какво там им е нужно? Нима не виждат, че е невъзможно? Какви идиоти!

Внезапно той познава гласа, скача и диво се озърта, стараяйки се да разбере къде е. С огромно напрежение на волята успява да удържи изплъзващото се съзнание. Възвръщайки своята увереност, крадешком се измъква от стаята и се спуска по стълбите.

В антрето спира и се ослушва; в къщата е тихо. Добира се до стълбата, водеща към кухнята и тихо вика икономката, която се качва при него, задъхвайки се и пъшкайки на всяко стъпало. Без да се приближава до нея, той с шепот пита къде е Анна. Икономката отговаря, че Анна е в болницата.

— Кажете й, че внезапно са ме извикали по работа — бързо шепне той. — Ще отсъствам няколко дни. Помолете я да се махне оттук и да си отиде вкъщи. Сега тук могат да минат без нея. Кажете й да си отиде вкъщи незабавно. Аз също ще отида там.

Той се насочва към вратата, но спира и отново се оглежда.

— Кажете й, че я моля, умолявам я да не остава тук повече нито миг. Най-страшното е отминало. Сега може да я смени всяка болногледачка. Кажете й, че трябва да се прибере вкъщи още до довечера. Ако ме обича, нека си иде незабавно.

Икономката, леко смутена от неговата разпаленост, обещава да предаде всичко това и се спуска надолу. Той взима шапката и палтото си от стола, където ги е захвърлил и отново тръгва към вратата. Но в същия миг тя се отваря и влиза Анна.

Той се хвърля назад в тъмнината и се притиска до хладната стена. Анна със смях го вика, а след това, тъй като той не отговаря, пита с тревожен глас:

— Джон... Джон... мили! Ти ли си? Къде си?

Със стаен дъх той още по-дълбоко се вмъква в тъмния ъгъл; Анна мисли, чу тъй й се е привидяло в полумрака, преминава покрай него и се качва по стълбите.

Тогава той се промъква към изхода, изскача на улицата и затваря зад себе си вратата.

След няколко минути старата икономка се качва горе и й предава думите на Джон. В пълно недоумение Анна подлага бедната бабичка на суров разпит, но не постига нищо особено. Какво значи всичко това? Каква „работа“ може да застави Джон, който в продължение на десет седмици не е и помислял за работа да я напусне по такъв начин — без да каже дума и без да я целуне! Внезапно си спомня, че преди няколко минути го е повикала, когато й се стори, че го вижда и той не е отговорил; ужасната истина неумолимо се изправя пред нея.

Тя отново завързва лентата на своята шапка, спуска се долу и излиза на мократа улица. Бързо се отправя към дома на единствения живеец наблизо доктор — едър, груб човек, който в течение на тези два страшни месеца е бил главната им опора и поддръжка. Докторът я посреща на вратата и по неговия смутен израз, тя веднага се досеща за всичко. Той напразно се опитва да я разубеди: откъде би могъл да знае къде е Джон? Кой й е казал, че Джон се е разболял — такъв голям,

силен, як юначага. Тя май се е преуморила и заради това епидемията не ѝ излиза от главата. Трябва незабавно да се върне вкъщи иначе и самата тя ще се разболе. И наистина с нея това може да се случи значително по-скоро, отколкото с Джон.

Анна изчаква, докато той, разхождайки се назад и напред из стаята, свършва със своите тромави фрази и меко, без да обръща внимание на неговите уверения, казва:

— Ако вие не ми кажете, аз ще го узная от някого друго и толкоз.

След което, улавяйки в него секундно колебание, поставя малката си длан върху грубата му лапа и с наглостта на горещо любеща жена изцежда от него всичко, което той е обещал да държи в тайна.

И все пак, той я спира, когато тя се готви да си тръгне.

— Не го тревожете сега — казва. — Той ще се развълнува. Почакайте до утре.

И ето, че в същото време, когато Джон брои безкрайните бъчвички с мас, Анна седи до леглото му и се грижи за своя последен „пациент“.

Нерядко в бълнуването си той я вика и тя хваща горещата му ръка и я държи в своите ръце, докато той не заспи.

Всяка сутрин пристига докторът, преглежда го, задава няколко въпроса и прави няколко обичайни наставления, но не казва нищо определено. Да се опитва да я мами е безполезно.

Бавно се влачат дните в полутъмната стая. Анна вижда как неговите слаби ръце изтъняват все повече и как хлътналите му очи се уголемяват; и все пак тя остава странно спокойна и като че удовлетворена от нещо.

Малко преди края настъпва миг, когато Джон се връща в съзнание.

Той я поглежда с благодарност и упрек.

— Анна, защо си тук? — пита тихо и с труд. — Нима не ти предадох моята молба?

В отговор тя го гледа с бездънните си очи.

— А нима ти би заминал и би ме оставил да умирам тук? — го запитва тя със слаба усмивка.

Още по-ниско се навежда над него, така че меките ѝ коси докосват лицето му.

— Нашите съдби бяха слети в едно, любими — шепне тя. — Аз не можех да живея без тебе, това е известно на бога. Ние винаги ще сме заедно.

Тя го целува, поставя главата му на гърдите си и го гали нежно, както се гали дете, и той я прегръща със слабите си ръце.

Скоро тя почва да чувства как тези ръце почват да изстиват и внимателно го отпуска в леглото, за последен път го поглежда в очите, а после закрива клепачите му.

Работниците искат разрешение да го погребат в близкото гробище, за да не се разделят никога с него; като получават съгласието на Анна, те всичко приготвят сами, за да бъде всичко направено от любящи ръце. Те го поставят до църковната врата, за да минават близо до него, влизайки и излизайки; и един от тях, изкусен каменоделец изработил надгробен камък.

Отгоре издълбал барелеф, изобразяващ добрия самарянин, който се е навел над страдащ брат, а отдолу надпис: „В памет на Джон Ингърфилд“.

Освен това, искал да изпише още и стих от Библията, но грубоватият доктор го възпрял:

— Оставете по-добре място за в случай, че се наложи да добавим още едно име.

И за късо време камъкът остава недовършен, докато след няколко седмици същата ръка не добавя: „и на жена му Анна“.

ЧОВЕКЪТ, КОЙТО СЕ ОТКЛОНИ ОТ ПЪТЯ СИ

За първи път срещнах Джек Баридж преди десет години на хиподрума в едно от северните графства.

Звънчето току-що бе известило, че скоро започва главната гонка. Аз се мотаех с ръце в джобовете, наблюдавайки повече тълпата, отколкото състезанията, когато изведнъж покрай мен към конюшните притича мой познат спортист, спря се за миг, хвана ме за ръка и хрипкаво прошепна в ухото ми:

— Бий по мисис Уолър. Сигурна работа.

— Да бия... кого? — опитах се да разбера.

— Бий по мисис Уолър — повтори той още по-внушително и изчезна в тълпата.

Гледах след него с нямо изумление. Какво ли е направила тази мисис Уолър, че се налага да ѝ посегна? И даже в нещо и да е виновна непознатата ми лейди, то не е ли малко жестоко да се постъпва по този начин с дама?

В същото време като погледнах нагоре, забелязах, че на дъската, където се отбелязват залаганията за предстоящата гонка е написано с тебешир: „Мисис Уолър, дванайсет към едно“. Тогава ме осени, че „Мисис Уолър“ е кон, а щом поразмислих още малко, извадих си заключение, че съветът на моя приятел, изразен с по-пристойни думи означава: „Заложете на Мисис Уолър и не жали парите“.

— Как ли пък не — рекох си. — Поставях вече на такива „сигурни работи“. И ако играя още веднъж, просто ще затворя очи и ще тикна пръст в списъка на конете.

Но семето бе пуснало корени. Думите на приятеля се въртяха в главата ми. Над мен и птичките чуруликаха: „Бий по мисис Уолър, бий по мисис Уолър...“

Опитвах се да се вразумя. Припомнях си своите предишни авантюри. Но неизтребимото желание, ако не да тръгна вабанк, то поне да рискувам за мисис Уолър половин лира само се засилваше, колкото

повече опитвах да се боря с него. Чувствах, че ако „Мисис Уолър“ спечели и се окаже, че аз не съм заложил на нея, то ще съжалявам до последния си час.

Намирах се от другата страна на полето и да се върна на централната трибуна бе вече невъзможно, нямаше време, конете се подреждаха на старта. На няколко крачки от мен, под белия си чадър уличен букмейкър гръмко съобщаваше своите окончателни залози. Беше едър добродушен мъжага с честно червено лице.

— Къде върви „Мисис Уолър“? — попитах.

— Четиринайсет към едно — отвърна той. — И бог да ви даде късмет.

Аз му подадох половин лира, а той ми написа билетче. Пъхнах билетчето в джоба на жилетката си и хукнах да гледам гонката. За мое неопишуемо удивление, „Мисис Уолър“ спечели. Непривичното усещане, че съм заложил на победителя така ме развълнува, че мисълта за парите свършено излетя от главата ми и мина цял час, докато си спомня за своя залог.

Хукнах да търся човека с белия чадър, но там, където ми се струваше, че съм го оставил, нямаше нищо подобно на бял чадър.

Успокоих се с мисълта, че така ми се пада, след като съм толкова глупав да се доверя на уличния „буки“, обърнах се кръгом и се отправих към мястото си. Изведнъж някакъв глас ме извика:

— А? ето ви и вас, сър! Та на вас ви е нужен Джек Баридж. Насам, сър.

Огледах се и видях съвсем наблизо Джек Баридж.

— Забелязах, че ме търсите, сър — каза той, — но нямаше как да ви се обадя. Вие бяхте хванали съвсем погрешно направление.

Беше ми приятно да установя, че честното му лице не ме е измамilo.

— Много мило от ваша страна — благодарих. — Бях загубил вече надежда да ви срещна. И заедно с вас и с надеждата своите седем фунта — добавих с усмивка.

— Седем фунта и десет шилинга — поправи ме той. — Забравяте, сър, да включите в печалбата и собствения си залог.

Той ми подаде парите и се върна при своя чадър.

На връщане към града аз отново се натъкнах на него. Някакъв скитник пердашеше някаква изтормозени женица. Наоколо се бе

струпала неголяма гълпа и безучастно наблюдаваше действието.

Джек веднага оцени ситуацията и веднага свали сакото си.

— Ей, вие, достоен английски джентълмен! - викна той на скитника. — Я елате насам. Интересно ми е дали ще можете и с мене така.

Скитникът бе жилав дангалак, а и Джек не се оказа от най-добрите боксьори. Не успя да мигне и получи синина под окото и устната му се поду. Без да обръща внимание на това, а и не само на това, Джек не отстъпваше и накрая повали противника си.

Като помагаше на скитника да се изправи на крака, Джек доброжелателно му прошепна:

— И какво си се хванал с жената? Я се виж колко си як. За една бройка не ме претрепа. Явно си се забравил, симпатяго.

Този човек ме заинтригува. Аз го изчаках и тръгнахме заедно. Той ми разказа за своя дом в Лондон на Майл-Енд-роуд, за баща си и майка си, за малките си братя и сестри и за това, което се готвел да направи за тях. Лицето му непрекъснато излъчваше доброта.

Мнозина от хората, които се движеха насреща ни познаваха Джек и всеки, който се вгледаше в неговото кръгло, червено лице, неволно се усмихваше. На ъгъла на Хай-стрийт се разминахме с малко момиче-надничарка.

— Добър вечер, мистър Баридж — промълви тя. Той пъргаво се обърна и я хвана за рамото:

— Как е татко ви?

— Ох, мистър Баридж, пак е без работа. Всички фабрики са закрити — отвърна малката.

— А мама?

— Съвсем не е по-добре отпреди, сър.

— И от какво живеете?

— Сега Джими припечелва по нещичко, сър.

Той извади от джоба на жилетката си няколко лири и ги пъкна в ръката на момиченцето.

— Е, хайде стига, стига, детенце — прекъсна потока на нейните благодарности. — И непременно ми пишете, ако нещата не тръгнат към по-добро. Знаете къде да намерите Джек Баридж.

Надвечер, разхождайки се из улиците на града, аз се озовах близо до хотела, където живееше Джек Баридж. Прозорецът на залата бе

отворен и от него в мъглата се лееше старинна буйна песен. Подхващаше Джек: неговият звънък, жизнерадостен глас се носеше като порив на вятъра и със своята ободряваща човечност измиташе всичкия боклук от сърцата. Той седеше начело на масата, заобиколен от тълпа шумни сътрапезници. Аз постоях малко и като го наблюдавах, светът ми се стори не чак толкова мрачно място, както понякога си го рисувах.

Реших, че щом се върна в Лондон, ще намеря Джек и ето че една вечер тръгнах да търся уличката в района Майл-Енд-роуд, където той живееше.

Тъкмо бях свърнал зад ъгъла и насреща ми се появи Джек в собствената си двуколка. Конете и двуколката изглеждаха доста елегантно. До него седеше спретната, сбръчкана старица, която той ми представи като своя майка.

— Разправям му, че трябва да вози със себе си някоя хубавица, а не такава баба като мене, дето разваля целия фасон — изрече възрастната лейди, докато слизаше от двуколката.

— Ама и ти ги говориш едни — възрази със смях синът, скочи на земята и подаде юздите на малчугана, който стоеше наблизко в очакване. — Ти всяка по-млада направо я удряш в земята. Отдавна съм обещал на старата госпожа, че ще дойде време и тя ще се вози на собствен екипаж — продължи Джек, обръщайки се към мене. — Не е ли така, мамо?

— Разбира се, разбира се — отвърна старицата и бодро се заизкачва по стъпалата. — Ти си ми добър син, Джек, много добър син.

Последвах ги в гостната. Когато той влезе, лицата на всички в стаята светнаха и бе посрещнат с дружни радостни поздравии. Стариият неприветлив свят остана зад прихлопнатата входна врата. Като че бях се пренесъл в страна, населена с герои на Дикенс. Пред моя поглед червеноликият човек с малки искрящи очички и железни бели дробове се превърна в огромна дебела домашна фея. От необятните му джобове се появи тютюн за стареца-баща, огромна чепка оранжерийно грозде за болното дете на съседите, което сега времето живееше тук; книжка на Гент — любимеца на момчетата — за шумното хлапе, което наричаше Джек „чичо“; бутилка порто за някаква жена в неопределена възраст, също роднина, с подпухнало, уморено лице; бонбони за малкото момче (чие момче така и не разбрах) в такова количество, че

биха могли спокойно да го разболеят за цяла седмица; и накрая — тесте ноти за по-младата сестра.

— Ние непременно ще направим от нея лейди — казваше той и притискаше срамежливо-пламналото лице на момичето към ярката си жилетка, галейки едновременно със своята груба ръка красивите къдри. — А като порасне голяма, тя ще се ожени за жокей.

След вечерята той приготви най-превъзходен пунш с уиски и почна да уговаря старата лейди да се присъедини към нас; старицата дълго се отказваше и кашляше, но в края на краищата се предаде и пред очите ми пресуши цяла чаша. За децата забърка необикновена смес, която нарече „приспивателно“. В състава на сместа влизаха гореща лимонада, билково вино, захар, портокали и малинов оцет. Сместа предизвика желаното въздействие.

Аз се заседях до късно, слушайки разни истории от неговия неизчерпаем резерв. Над по-голямата част от историите той се смееше едновременно с нас и от заразителния му могъщ смях потрепваха евтините стъклени украшения върху камината; но от време на време го налягах спомените и лицето му ставаше сериозно, тогава ниският глас на Джек потрепваше.

Пуншът поразвърза езиците и старците биха могли да омръзнат със своите дитирамби по негов адрес, ако Джек, почти грубо, не ги прекъсваше.

— Замълчи де, мамо — подвикваше и с доста сърдит тон. — Каквото правя, правя го за собствено удоволствие. Харесва ми да виждам, че на всички около мене им е добре. И ако не им е добре, разстройвам се повече, отколкото те самите.

След това не срещнах Джек цели две години.

А после, през една октомврийска вечер, разхождайки се из Ист-Енд, аз се сблъсках с него — излизаше от малкия параклис на Бардет-роуд. Беше се толкова изменил, че нямаше да го позная, ако не бях чул как някаква жена го поздравява:

— Добър вечер, мистър Баридж!

Пищните бакенбарди придаваха на червеното му лице израз на заплашителна солидност. Облечен бе в лошо ушит черен костюм, в едната си ръка носеше чадър, в другата — книга. По някакъв непостижим начин успяваше да изглежда по-тънък и по-нисък, отколкото го помнех. Като го видях, стори ми се, че от предишния

Джек е останала само смачкана обвивка, а той самият — живият човек — е извлечен по някакъв начин от нея. Бяха изцедили от него всички животворни сокове.

— Я! Ама това е Джек Баридж! — възкликнах и го загледах с удивление.

Малките му очички побягнаха настрани.

— Не, сър — отвърна той (гласът му бе загубил предишната живост и звучеше твърде металически), — това, слава тебе, Господи, не е онзи Джек, когото сте познавали.

— Вие, какво, зарязали сте стария занаят?

— Да, сър. С това е свършено. Едно време аз бях, прости ми, Господи, отвратителен грешник. Но, благодарение на небето, навреме се покаях.

— Да идем да пийнем по едно малко — предложих, улавяйки го под ръка. — И да ми разкажете какво се е случило с вас.

Той се освободи меко, но решително.

— Не се съмнявам, сър, че имате най-благи намерения — каза той, — но аз вече не пия.

Очевидно, много му се искаше да се отърве от мен, но не е така леко да се измъкнеш от литератора, когато той е усетил готови продукти за своята кухня. Заинтересувах се за старците — живеят ли още заедно с него.

— Да — отвърна, — все още. Но не може да се изисква от човека да издържа някои хора цял живот. В наше време не е толкова просто да се изхранят няколко гърла, а тука още всеки гледа как да се възползва от добрината ти и да ти седне на врата.

— Е, и как вървят вашите работи?

— Благодаря, сър, доста сносно. Господ не забравя слугите си — отговори ми със самодоволна усмивка. — Сега имам малък бизнес на Комершъл-роуд.

— А къде по-точно? — продължих аз. — Бих искал да намина и да ви видя.

Даде ми адреса си неохотно и каза, че ще изпита огромно удоволствие, ако му окажа честта да го посетя. Това бе явна лъжа.

Следващия ден отидох там. Оказа се, че той държи заложна кантора и съдейки по всичко, тук бизнесът вървеше добре. Самият Джек не се оказа там: бил отишъл на заседание на комитета на

трезвениците, но зад тезгяха стоеше баща му, който ме покани вътре в къщата. Макар денят да не бе от най-топлите, камината в гостната не бе запалена и двамата старци седяха край нея мълчаливи и печални. Стори ми се, че те се зарадваха на моята визита не повече, отколкото сина им на нашата среща вчера. Но след някое време приказливата природа на мисис Баридж надделя и ние завързахме дружеска беседа.

Попитах какво е станало с роднината им с подпухналото лице.

— Не мога да ви кажа точно, сър — отговори старицата. — Тя не живее повече с нас. Знаете ли, сър, нашият Джек доста се промени. Той не жали особено онези, които не са много благочестиви. Пък бедната Джейн никога не се е отличавала с набожност.

— Хм, а малката? — поинтересувах се. — Тази, с къдриците?

— За Беси ли питате, сър? Тя е слугиня сега. Джек смята, че за младежта е вредно да бездейства и безделничи.

— Струва ми се, мисис Баридж, че синът ви наистина силно се е променил — отбелязах.

— Няма какво да говорим, сър — потвърди тя. — Отначало сърцето ми се разкъсваше на части. Твърде много и към лошо се промениха нещата у нас. И не че съм искала да бъда срещу сина си. Ако от това, че на нас ни е малко по-неудобно на този свят, а в замяна — за него стана по-добре, то ние с баща му няма да се сърдим. Така ли е, старче?

„Старчето“ изхъмка в знак на съгласие.

— И що за промяна така изведнъж настъпи у него? — попитах. — Как стана това?

— Обърка го една млада женичка — взе да ми разказва възрастната лейди. — Тя събираше за нещо си пари и почука у нас, е, а Джек — той винаги си е бил щедър — й даде банкнота от пет фунта. След седмица тя пак се появи за нещо подобно, задържа се в антрето и почна разговор за душата на Джек. Тя му каза, че той върви по прекия път към ада и че трябва да зареже занаята на букмейкър и да се хване с нещо почтено и богоугодно. Отначало той само си подсвирваше, но оная го подхвана със своите книжки, в които са написани такива неща, че страх да те хване. И тъй веднъж замъкна Джек при един от онези проповедничета, а оная вече го доуби.

От това време нашият Джек като че ли го подмениха. Заряза конните състезания и купи ей това заведенийце, а каква е разликата,

убий ме, не мога да разбера. Сърцето ти се облива в кръв като слушаш как моят Джек мами бедняците — съвсем не му прилича това. Аз виждах, че отначало и на Джек не му допаднаше, но те му обясниха, че след като хората са бедни, значи сами са си виновни и че такава е божията воля, защото бедняците са до един пияници и прахосници. А после го заставиха да зареже пиенето. Пък той, нашият Джек, бе свикнал да обръща по някоя и друга чашка. Сега, ето на, го е зарязал и си мисля, че от това малко се е озлобил, е, като че веселата му душа е излетяла от него — и, разбира се, на нас с баща му също ни се наложи да се откажем от малкото удоволствие. После те казаха, че трябва да спре да пуши, че това също води направо в ада — но той като спря не стана по-весел, а и на бащата му е трудничко без тютюн. Така ли е, татко?

— Да — свирепо изръмжа старецът. — Дявол да я вземе тая компания, дето се готви да отиде в небесата! Господ да ме накаже, ако в ада не се съберат по-весели хора.

Прекъсна ни сърдита разправия в кантората. Беше се върнал Джек и вече плашеше с полицията някаква развълнувана жена. Тя очевидно се бе объркала и бе донесла лихвата с един ден по-късно от срока. Като се освободи от нея Джек влезе в гостната. В ръката си държеше часовник — предмета на спора.

— Наистина е безмерна милостта на Бога — заяви, любувайки се на часовника. — Той струва десет пъти повече, отколкото съм й отпуснал за него.

Изпрати баща си обратно в кантората, а майка си в кухнята да му приготви чай и известно време ние седяхме сами и беседвахме. Неговите думи ми изглеждаха като странна смес от самовъзхвала, надничаша през тънката завеска на самоунижението, с приятната увереност, че си е обезпечил топло местенце в рая плюс точно толкова приятната увереност, че болшинството от останалите хора не са си осигурили такова местенце. Да се приказва с него беше досадно и спомняйки си за някаква делова среща, аз станах и се сбогувах.

Той не се опита да ме задържи, но се виждаше, че го разпъва желанието да ми каже нещо. Накрая, измъквайки от джоба си някакъв църковен вестник и сочейки с пръст в текста, изрече:

— Вас, навярно, сър, съвсем не ви интересуват градините на бога?

Хвърлих поглед към мястото, което сочеше. Начело на списъка на пожертвователите за някаква поредна мисия при китайците личеше: „Мистър Джон Баридж — сто гвинеи“.

— Доста много жертвите, мистър Баридж — забелязах като му връщах вестника.

— Господ ще ми го възвърне стократно.

— И по тази причина ви е необходимо да получите писмено свидетелство, че авансът е внесен, а? — добавих.

Той ми хвърли изпепеляващ поглед, но не отговори нищо. Стиснах ръката му и си отидох.

Издание:

Джеръм К. Джеръм. Джентълмени и привидения. Разкази

Съставителство и превод: Екатерина Димитрова

Selekt ABC, София, 1993

Печат: Полипринт, Враца

John Ingerfield and Other Stories, 1894

Sketches in Lavender, Blue and Green, 1897

Observations of Henry, 1901

Idle Ideas, 1905

Malvina of Brittany, 1916

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.